

Nr 1 • 2007 • årgång 31 • 80 kr

www.sydasien.se

sydasien

Tidskrift om Indien, Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh, Afghanistan, Nepal, Bhutan och Maldiverna

**18 sidor
Bangladesh-
special**

SID 20-37

**Sri Lanka
på väg mot
ny botten**

SID 14-19

**Flaggan i topp för
varumärket Indien**

SID 13-16

Ivrig patriotism

□ Solen stekte stranden utanför Mahabalipuram i södra Indien. Tillsammans med några helgfarande Chennaibor sökte vi oss till skuggan i hotellbaren och fortsatte diskussionen om stort och smått. "Titta bara", sa en av männen och gjorde en upprörd gest mot oceanen. "Hela landet omges av massor med vatten och ändå har vi inte en enda simmare av internationell klass!"

Förtrytelsen var stor och listan av mediokra idrottsinsatser fylldes på av mannens kamrater. Tills vi lite försynt påpekade att stora delar av Indien trots allt är ganska underutvecklade och att det krävs mer än en gynnsam geografi för att få fram en elit och att... Plötsligt var det tyst. Men inte så länge. Snabbt förvandlades de nyss så upprörda Chennaiborna till stolta landsmän som förklarade hur fel vi hade.

Samma lidelsefulla och ibland motsäggelsefulla kärlek till det egna landet stötte vi ofta på – hos de mest skilda människor. Enligt en opinionsundersökning som BBC gjort säger sig 71 procent av alla indier vara stolta över sin nationella identitet. Några av dem kan du läsa om i **Per J Anderssons** text om det indiska ekonomiska undret i artikeln intill. Längre fram i tidningen finns ett välmatat avsnitt om Bangladesh; om landets uråldriga teatertradition yatra, om det införda undantagstillståndet, om en svensk lärares förälskelse i den bangladeshiska landsbygden och om förföljelser mot religiösa minoriteter.

Katarina Sandström Blyme

INNEHÅLL I NR 1/07:

Stolta varumärket Indien	2
Ajit Roy om finansiell optimism	7
Daliter vittnade på WSF i Kenya	8
Etnisk oro i södra Nepal	10
Vem är ansvarig för indisk svältöd?	13
Sri Lanka på väg mot ny botten	14
I Batticaloa råder skrämning tystnad	16
Dålig insyn när journalister undanröjs	18
Bangladesh 2007	
Yatra – Bengalens traditionella teater	20
Korrupta politiker arresteras	26
Pogromer driver hinduer på flykt	28
Höjda löner i textilindustrin	31
De två Bengalen – lika och olika	32
Starka upplevelser i möten med bybor	34
Mohammad Yunus i Oslo	37
Amartya Sens bok roar och bildar	38
Ostindiefararen i Chennai	40

Omslaget:

FOTO: PER J ANDERSSON

Den nationella självkänslan i topp. 71 procent stolta indier.

Det skinande

Stolta invånare rullar in i framtiden

Varumärket Indien firar triumfer världen över och det indiska självförtroendet är på topp. Shilpa Shetty vände förnedring till triumf, Tata Steel tog över en brittisk ståljätte, Bollywood blir allt populärare utomlands, ekonomin går med raket fart, liksom Indiens rymdprogram som nästa år siktar på månen.

En förmiddag på Dalal Street i skuggan av Bombaybörsens skyskrapa i Indiens ekonomiska centrum. Under den jättelika plasmaskärm som visar stigande kurs för indiska Tata Steel efter köpet av brittiska Corus: mäklarna som tar en paus från ett volatilt index, korna som tuggar blast och mjölkmannen med spenvarm mjölk i buckliga aluminiumkannor hängande från pakethållaren på sin cykel.

Den globaliserade marknaden och det förindustriella landsbygds-Indien sammanbundna i ett ömsesidigt beroende. Indiens ekonomi har växt i rasande fart de senaste 15 åren, men det handlar inte som i Kina om en total modernisering av samhället. Under den stigande rymdraket knurr-knarrar oxkärnan fortfarande fram.

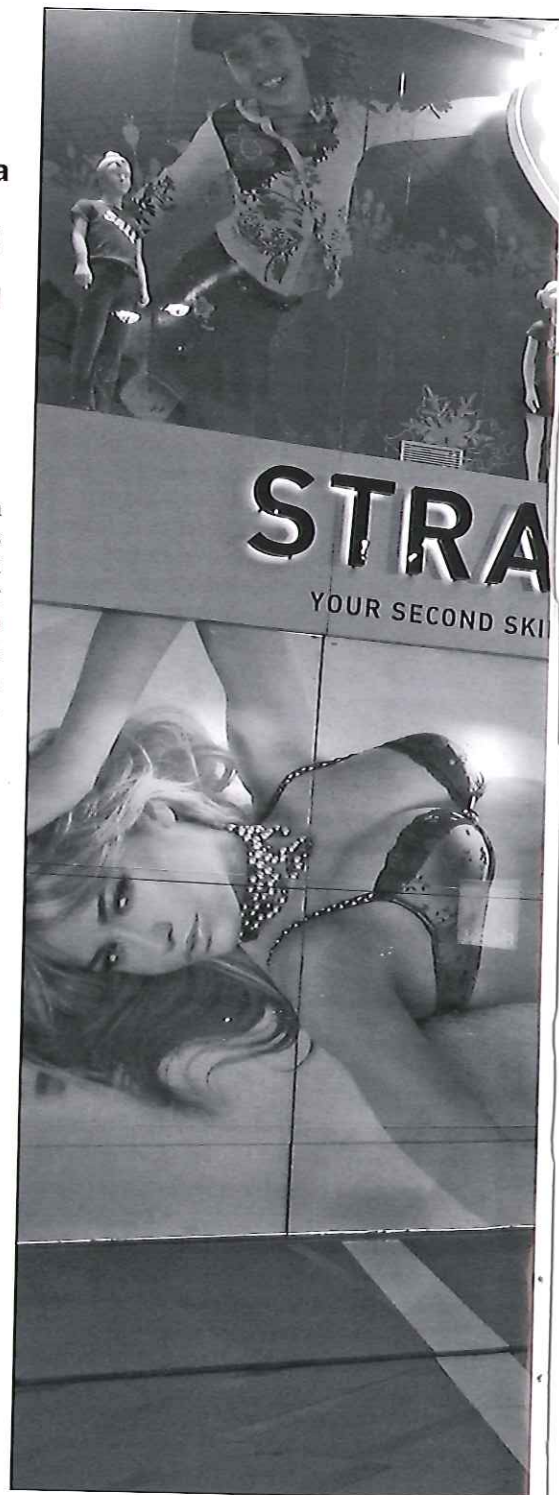
Ändå har Indien aldrig upplevt en sådan optimism som nu. Ekonomin växer med rekordhöga 9,2 procent per år, börsen har gått upp med 400 procent de senaste fyra åren och indiska företag nyanställer som aldrig förr.

Upp i rymden

Den nationella stoltheten har stärkts av så vitt skilda företeelser som att författaren **Kiran Desai** fick Bookerpriset 2006 för sin roman "Inheritance of Loss" som det indiska rymdprogrammets framgångar. Som en förberedelse för planerade bemannade rymdfärder 2015 sköt landet i januari upp en obemannad satellit som därefter landade säkert i Bengaliska viken. Delmål två: 30 mars 2008 är bär det av för en obemannad indisk rymdfarkost till månen.

Och så det stjärngnistrande Bollywood, världens största filmindustri, vars filmer allt oftare visas i väst. Skådespelaren **Shilpa Shetty**s seger i brittiska Celebrity Big Brother nyligen, ses av många här mest som en bekräftelse på Indiens framgångar utomlands och som juvelen i kronan på det allt starkare varumärket Indien.

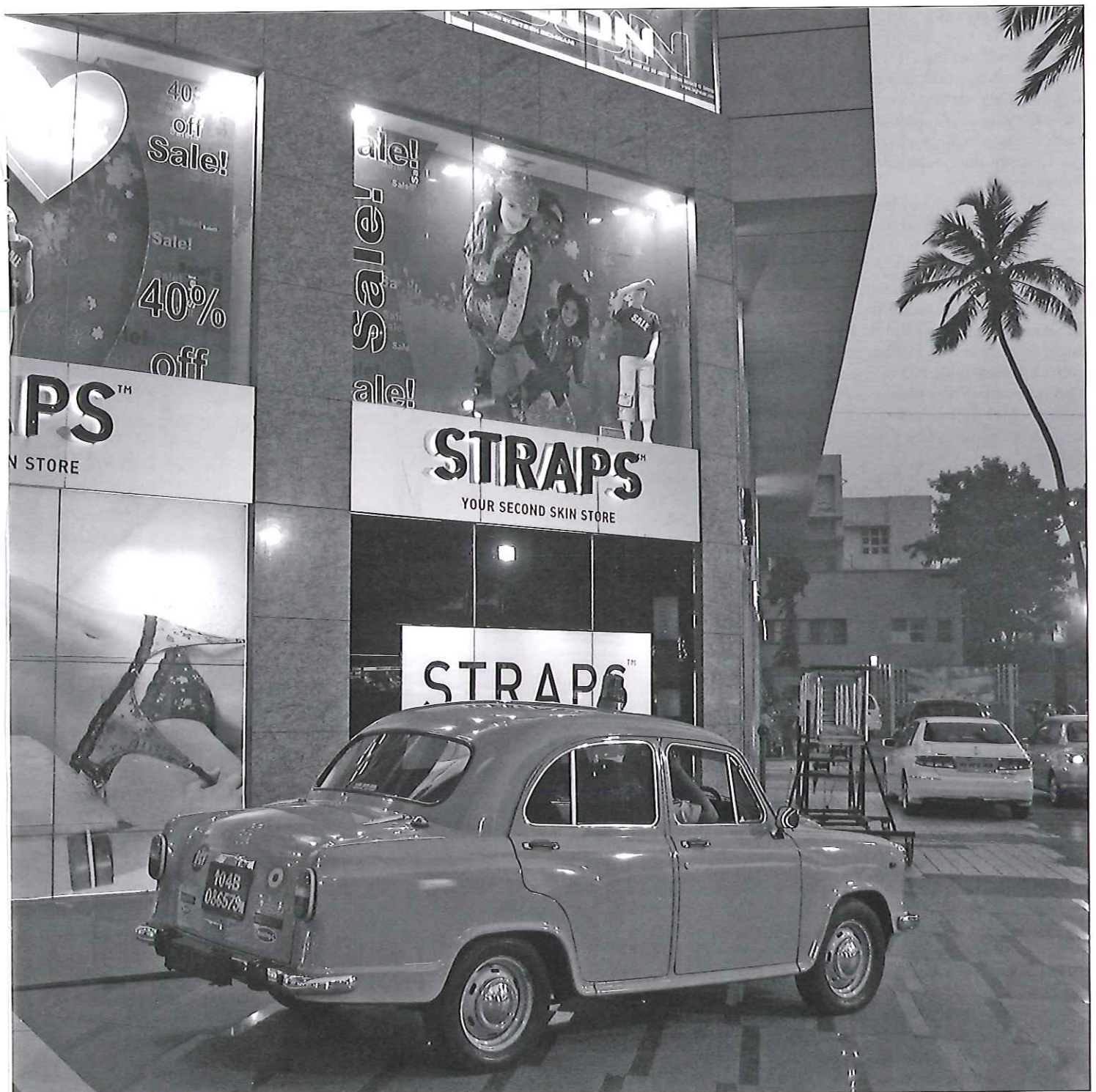
Nyhetskanalen BBC publicerade i

februari en opinionsundersökning som visar att 71 procent av landets befolkning är stolta över att vara indier och 65 procent anser att stoltheten bygger på det faktum att Indien är på väg att bli en ekonomisk supermakt.

Prognoserna ser goda ut. Enligt en nyligen publicerad rapport från investmentbanken Goldman Sachs kommer Indiens

Varumärket Indien

Haltande modernisering. Folkhems-Indiens stolthet möter utmanande reklam vid shoppingcentret Atria i Mumbai.

ekonomi snart att gå om Japan och om några decennier bara överträffas av USA och Kina. Blickar man fram mot 2050 tror de flesta prognosmakare att bara Kina kommer att ha en större ekonomi än Indien.

Ägarförhållandena inom världens stålproduktion – kärnan i den europeiska framgångssagan efter andra världskriget – är ett lackmuspapper. Efter köpet av Corus

är Tata Steel världens femte största ståltillverkare. Störst är Mittal Steel, som leds av världens tredje rikaste man, indiern **Lakshmi Niwas Mittal**, sedan han i juni förra året köpte den amerikanska ståljätten Arcelor.

Den internationella expansionen för Tata-koncernen – som består av hundratals företag – handlar inte bara om stål. De senaste åren har andra Tata-företag köpt fle-

ra av sina globala konkurrenter, varav många i Storbritannien. Tata Motors är i dag världens femte största lastbilstillverkare medan Tata Tea är världens tredje största producent av förpackat te.

Storbritannien, som fram till 1947 styrde Indien, får i dag finna sig i att Indien är på väg att ta över flera typiskt brittiska när-

VÄNDI

FORTS.

ingar, som nordsjöoljan och den skotska whiskyindustrin. "Imperiet slår tillbaka" och "Tata kolonialiserar världen" skrev indiska tidningar.

Kinas ekonomi är fortfarande större än Indiens, men när det gäller företagsköp utomlands är det Indien som leder.

Medan Kina med sin växande exportindustri kallats världens verkstad har Indien har tack vare sin IT-industri och sina telekomföretag – en bransch som växer med 20 procent om året – utnämns till världens kontor.

– Nu har utländska företag upptäckt att vi inte bara är bra på service och IT, utan också på tillverkning. Tillsammans med Tatas uppköp utomlands ger det oss ökat självförtroende som industrination, sade ordföranden i indiska Industriförbundet **R Seshasayi** när han i slutet av januari deltog i ett indiskt-svenskt handelsseminarium i Chennai, där också ostindiefararen Göthe-borg lagt till (se även sista sidan, red anm.) för att göra reklam för Sverige i allmänhet och västsvenskt näringsliv i synnerhet.

Neokolonialism

Indiens företagsköp utomlands prisas i den indiska pressen. Den liberala ekonomen **Swaminathan Anklesaria Aiyar**, som har en krönika varje söndag i Times of India, frågar sig: Är Indiens expansion i väst neokolonialismens nya ansikte? Är Indien därmed världens nya kolonialmakt? Men han svarar nekande: "Idén om imperialistisk kamp för världsherravälde är falsk", skriver han. "Dagens globala integration handlar inte om kolonialism, utan om ökat ömsesidigt beroende".

En som också ser fördelar med globaliseringen är finansminister **Thomas Isaac** i kommunistiskt styrda Kerala, som liksom flera andra sydindiska delstater satsar på IT för att lösa krisen inom det lågproduktiva jordbruket.

– Böndernas inkomster har sjunkit på grund av ökad konkurrens från världsmarknaden. Der har blivit mer skuldsatta och många tar till självmord som en sista utväg ur skuldfällan, säger Thomas Isaac, som både har partibok i Communist Party of India (Marxist) och är doktor i nationalekonomi.

Men han tror inte på traditionell tillverkningsindustri, som hittills setts som frälsningen för Indiens fattiga, utan vill gå direkt från risodling till högteknologi, som gynnas av den nya öppna ekonomin.

– Vi satsar på högteknologisk infrastruktur så att IT-företagen kan ta tillvara globaliseringens möjligheter, säger Thomas Isaac.

Framgångarna är en bekräftelse på en ny global arbetsordning, där Indien inte läng-

Keralas kommunistiske finansminister Thomas Isaac.

re bara är producent av råvaror utan också står för teknisk expertis, forskning, utveckling och tillverkning av avancerade produkter.

Men det innebär inte att orättvisorna inom Indien därmed klingar av i samma takt.

Samma dag i februari som Indien meddelade uppskjutningsdatum för sin månåret kom en rapport från Unicef som visar att nästan hälften av Indiens barn är undernärda, i nivå med de allra fattigaste afrikanska staterna.

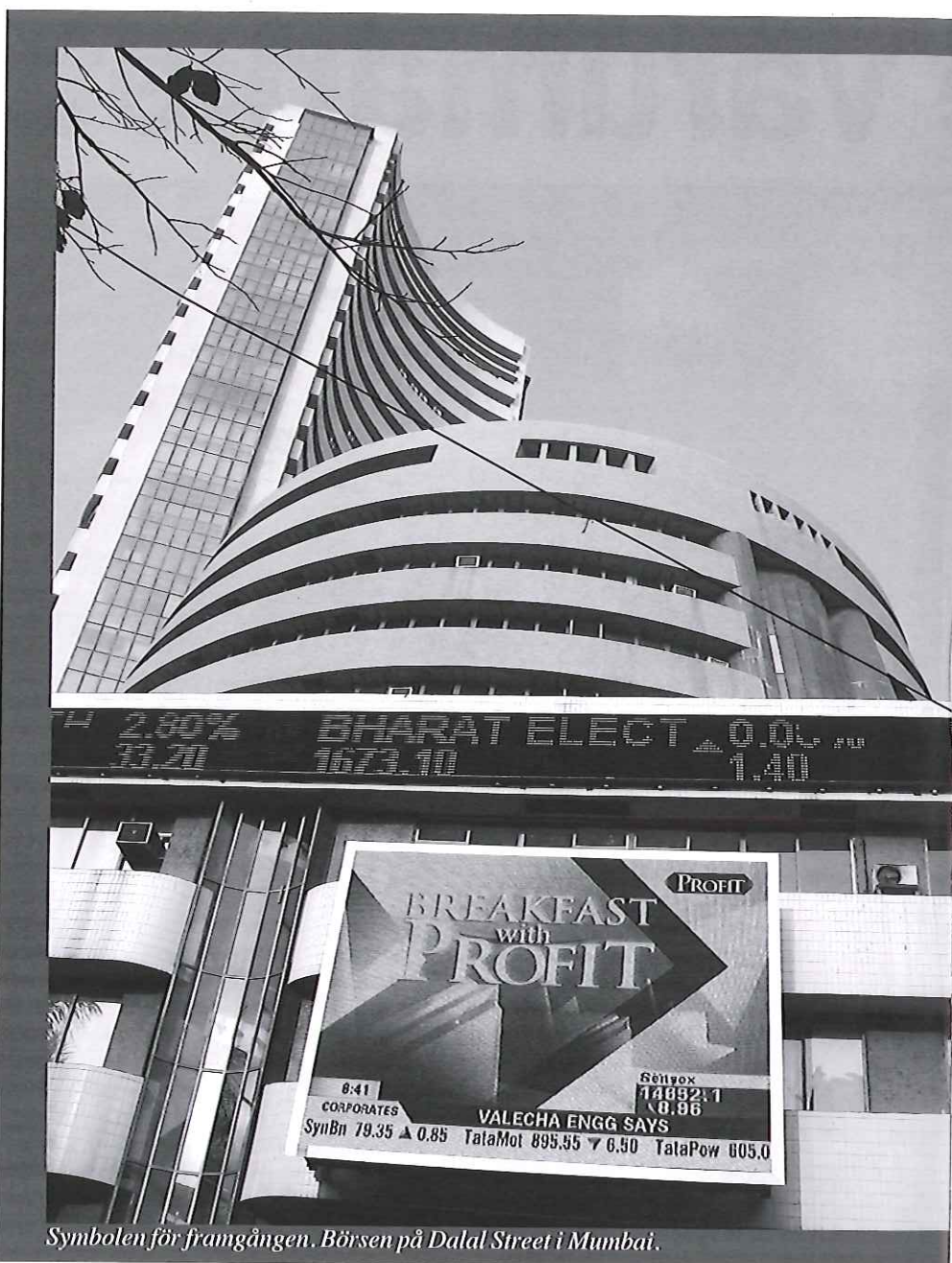
I framgångsstaden Mumbai bor nästan hälften av stadens invånare i slummen, samtidigt som det finns 100 000 gatubarn. De flesta av dem har stuckit från sina föräldrar eller tagit sig hit från byar runt om i Indien och Nepal för att tjäna pengar på egen hand. Många luras hit av mellanhänder som lovar att ordna hemhjälsjobb åt barnen; i stället hamnar de som prostitue-

rade på en bordell.

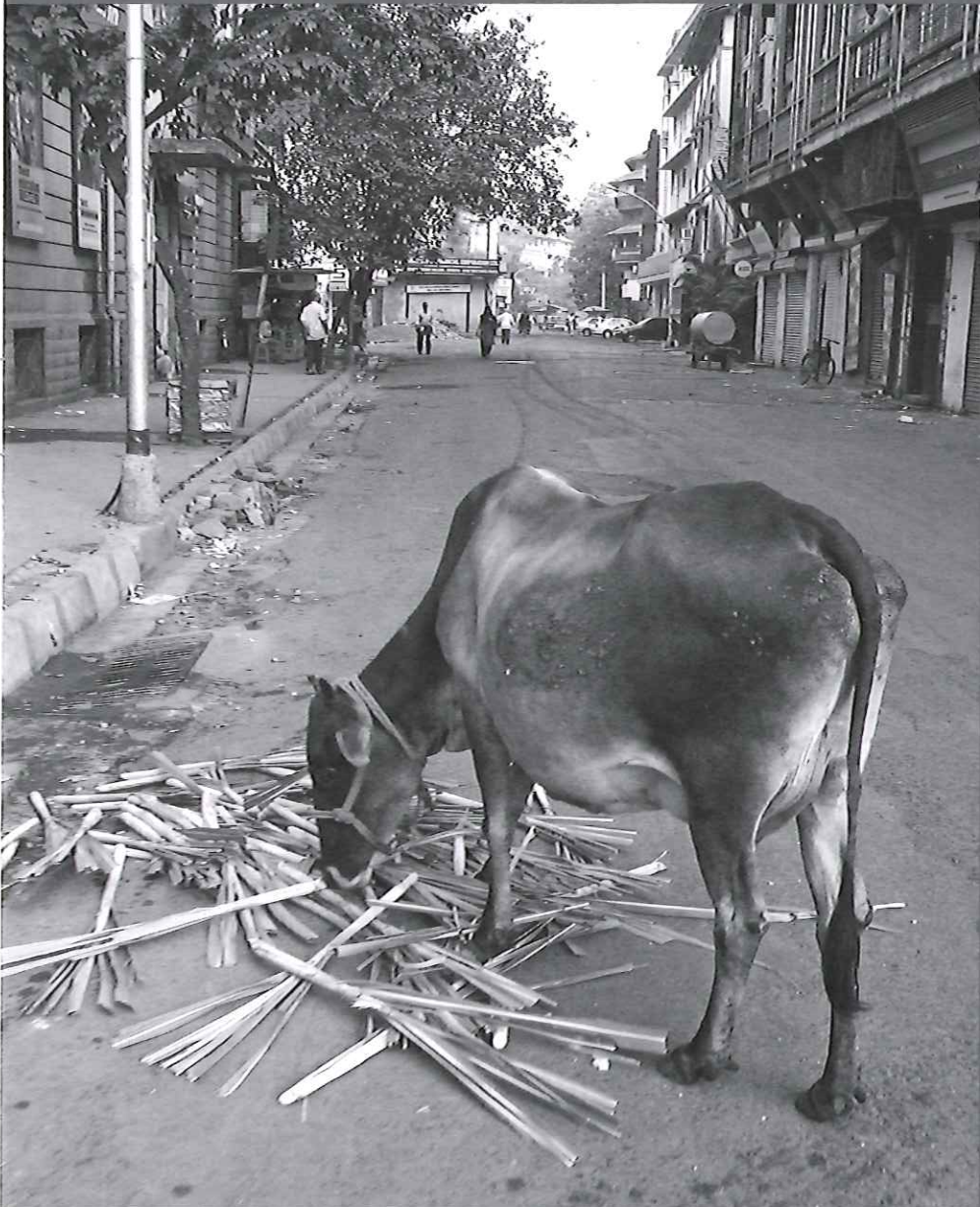
Samtidigt är Indiens växande jättestäder scenen för social omvandling i stor skala. Kasttillhörigheten lämnar man inte bakom sig bara för att man flyttar till Mumbai eller Bangalore, men den totala stigmatisering som låg kast innebär i det traditionella indiska samhället bleknar bort och ersätts av ett mer ekonomiskt klasstänkande. I Mumbai kan den som tjänar pengar ha hög status, även om hon är dalit; kan den som bor på gatan ha låg status, trots att hon är brahmin.

Schizofren stad

Urbaniseringen inger givetvis både hopp och missmod. Mumbai är förmodligen världens enda storstad där din adress inte berättar vem du är. Tätt intill varandra med samma namn och postnummer: det fina kvarteret och slummen. Den ena föder den andra. Hur skulle Indiens växande stadsmedelklass klara sig utan sina betjänter,

Symbolen för framgången. Börsen på Dalal Street i Mumbai.

Symbolen för landsbygds-Indien. En cebu-ko på gatan nedanför börsskyskrapan.

som ofta bor på hallmattan eller i slummen ett cricketslag bort?

Från landsbygden till storstäderna sker i dag en migration i kolossalformat. Många är utfattiga när de kommer, får bo i slummen eller i värsta fall på gatan. Andra kommer med sparkapital, utbildning och hittar förhoppningsvis en lägenhet, men i städer som Mumbai med sin bedrövlige bostads-situation bor också många välutbildade tjänstemän i slummen.

Men alla, fattiga och rika, har en sak gemensam: strävan efter välstånd, jakten på lyckan. Storstaden är ju en plats där man ständigt är sysselsatt med att förbättra sitt liv.

Cucu Godwhani, vars familj kommer från Sindh i nuvarande Pakistan, tillhör de inflyttade Mumbaibor som det gått riktigt bra för. Han har i dag en läderfabrik i Dharavi, Asiens största slum, och bor på Malabar Hill, hem för Mumbais gamla överklass. Han pendlar dagligen mellan

dessa ytterligheter. Känns det inte schizofrent?

– Nej, svarar han, och viftar bort frågan, som han inte anser är särskilt intressant.

I nästa andetag säger han att en medelklassindier, van vid en stab av nästan osynliga men effektiva hjälpredor, skulle klara max en månad i väst, därefter skulle de kollapsa av utmattning.

– Det är fruktansvärt jobbigt att leva i Europa. Allt ska man göra själv, säger han.

Varumärket Indien skiner allt starkare, uppuret av ett framgångsrikt näringsliv och en medelklass med starkt självförtroende. Men varumärket skulle gro igen om det inte fanns hundratals miljoner fattiga indier som samtidigt ständigt gnodde på det med sina trasor.

Per J Andersson, text och foto

Artikelförfattaren är författare till boken "Moderna Indien (Alfabeta) och under vintern 2007 korrespondent för TT i Mumbai. I höst kommer han med en ny bok om Indien.

Fem böcker om det moderna Indien

1. "Being Indian" av Pavan K Varma.
2. "The idea of India" av Sunil Kilnani.
3. "Vem vill bli miljardär?" av Vikas Swarup.
4. "Maximum City – Bombay lost and found" av Suketu Mehta.
5. "Leela.exe" av Hari Kunzru.

Tio av världens snabbast växande städer

- Andelen absolut fattiga indier har sjunkit från 55 procent av befolkningen 1974 till knappt 30 procent vid millennieskiftet.
- Indien har 10 av världens 30 snabbast växande städer. Fram till 2020 förväntas ytterligare 140 miljoner landsbygdsbor ha flyttat till stan.
- Hälften av alla stadsbor måste lämna hemmet för att hämta vatten i brunnar och från offentliga kranar. En fjärdedel av stadsborna har inte tillgång till toalett.
- Indien har världens snabbast växande mobiltelefonmarknad. 200 miljoner indier har i dag mobiltelefon.
- Produktiviteten inom industrin och tjänstesektorn är fyra gånger högre än inom det ofta ålderdomliga jordbruket, som sysselsätter 60 procent av den indiska arbetskraften.
- Indiska arbetstagarlöner ökar med tolv procent om året, vilket är snabbast i världen
- Trots allt fattigdomen minskar på grund av den växande ekonomin har landet fortfarande 260 miljoner människor som enligt FN tjänar mindre än sju kronor om dagen och därmed klassas som absolut fattiga.

Medelklassens nya lekar. Modevisning i Mumbai vintern 2007.

- Läs- och skrivkunskapen har ökat från 16,7 procent 1951 till 65,4 procent 2001.
- 2006 var det 6,8 procent av alla barn i Indien mellan 6 och 14 år som inte gick i skolan, en ökning med 0,3 procentenheter från 2005 efter flera års sjunkande siffror.
- Att 385 miljoner indier fortfarande inte kan läsa och skriva skylls framför allt på misskötsel, orsakad av hierarkiskt tänkande och korruption, av statliga grundskolor, framför allt på landsbygden.

Fem nya indiska filmer som kan slå i väst

1. "Parzania" – om det religiösa våldet i Gujarat 2002.
2. "Rang De Basanti" – om moderna ungdomar som börjar bry sig om gamla indiska ideal.
3. "Omkhara" – en indisk Othello.
4. "Munna Bhai" – om en DJ som studerar Mahatma Gandhi och förändras.
5. "Black Friday" – om bomberna i Mumbai 1993.

Terrordåd får positivt efterspel

Tågattentatet kan leda till nystart i indisk-pakistanska fredsförhandlingar

Februari månads fruktansvärda attentat mot ett tåg på väg från Indien till Pakistan ledde till minst 68 människors död. Men effekten av den djupt tragiska händelsen kan bli att kärnvapengrannarna utvecklar ett samarbete i kampen mot terrorism och samtidigt förnyar arbetet för att minska motsättningarna.

Händelsen bara förstärker behovet av samarbete mellan oss, sade den pakistanske utrikesministern **Khurshid M. Kasuri** till pressen på flygplatsen i New Delhi efter att han landat i Indiens huvudstad två dagar efter attentatet den 18 februari.

Utrikesministern åkte sedan direkt till ett av sjukhusen i staden där många av de svårt skadade tågpassagerarna vårdades.

Brandbombsattentatet hade ett otäckt men klart budskap. Terroristernas våld kan inte bara riktas mot både indiska och pakistanska medborgare, utan också mot själva fredsprocessen mellan länderna.

Även om polisutredningen ännu inte lett fram till några klara resultat så talar logiken för att attentatmännens målsättning var att skada de pågående fredssamtalen mellan ländernas ledare. Den viktigaste konflikten mellan länderna gäller den omtvistade delstaten Kashmir. Även tidpunkten för attentatet, i samband med Kasuris besök i Indien där han skulle möta den indiske utrikesministern **Pranab Mukherjee**, stärker den bilden.

De flesta offer var muslimer

– Det som utmärker bombdådet mot Samjhauta Express är att en majoritet av offren var muslimer, och att detta var första gången som indiska och pakistanska medborgare attackerades samtidigt, säger den oberoende forskaren **Sonia Jabbar**.

Jabbar arbetar i Delhi och är expert på de politiska relationerna mellan länderna och på konflikten om Kashmir.

– Händelsen tvingade fram snabba reaktioner från de två regeringarna, och dessa var anmärkningsvärt genomtänkta, menar Jabbar.

Efter att det tidigare brittiska Indien delades i Indien och Pakistan 1947 har de båda länderna utkämpat en bitter strid om den nordliga delstaten Kashmir, som förblivit delad mellan de båda länderna.

Till skillnad från vid tidigare liknande händelser så fördömde båda ländernas ledare tydligt och uppriktigt attentatet, samt utlovade ett gemensamt samarbete.

Det indiska konsulatet i pakistanska Lahore såg genast till att utfärda snabba specialvisum så att anhöriga till offren för katastrofen snabbt skulle kunna bege sig till sjukhusen i Indien.

Ländernas förmåga att arbeta tillsammans för att hjälpa offren kom att sättas under prov de påföljande dagarna.

– Men hittills har de skött det mycket bra, säger Jabbar.

Enad front mot terrorism

Jabbar menar att det bådär gott för den gemensamma satsning mot terrorism som länderna kom överens om att inleda efter de fruktansvärda tågbombarna som drabbade Mumbai i juli förra året.

Direkt efter bombdåden i Mumbai anklagade indiska myndigheter pakistanska grupper för att ha legat bakom terrordåden.

Kistor för tågbombens offer ställdes upp utanför sjukhuset i staden Panipat.

FOTO: AFP

Regeringen i New Delhi ställde bland annat in ett planerat möte mellan ländernas utrikesministrar efter attentaten.

Den indiska polisen har dock ännu inte kunnat lägga fram några bevis för att den pakistanska staten hade något att göra med attentaten. I mitten av mars greps två män misstänkta för att vara inblandade i attentatet. De båda ska ha sålt väskorna som sprängmedlet var placerade i. Två andra män, som vilt sett hoppa av tåget strax före explosionen, söks fortfarande av poli-

sen. Gripandet har ytterligare satt fart på spekulationerna, både i Indien och Pakistan om vilka grupper som kan tänkas ligga bakom terrordådet. I båda länderna finns det fundamentalistiska terrorgrupper som vill stoppa fredsprocessen.

Pakistanska muslimska fundamentalister betraktar både landets president **Pervez Musharraf** och de indiska ledarna som sina fiender. Dessa grupper har flera gånger misslyckats med sina försök att mörda Musharraf. I Indien finns det en grupp extremistiska hindunationalister som också är motståndare till fredsprocessen. En av dessa kallas Bajrang Dal, en militant grupp som nyligen meddelade att man tänker bilda självmordskommandon i syfte att attackera islamistiska terrorister.

Qamar Agha, Västasiens expert vid Jamia Millia Islamia-universitetet i New Delhi, menar att de båda ländernas ledare bör försöka hitta sätt att gemensamt agera mot olika fanatiska grupper.

– De borde samarbeta i arbetet mot de terroristgrupper som är deras gemensamma fiender, säger Agha.

Ett sådant samarbete skulle exempelvis kunna handla om att utbyta kunskaper om kända eller misstänkta terrorister, och att förstärka säkerheten vid de gemensamma vägar, järnvägar och flygplatser som förbinder länderna.

Stora brister i säkerheten

Attentat har även avslöjat de stora säkerhetsbristerna vid järnvägsstationen i Old Delhi, varifrån direkttåget Samjhauta Express avgår till staden Attari vid den pakistanska gränsen. Passagerarnas bagage kontrolleras sällan. En journalist noterade att det bara funnits sex säkerhetsvakter på plats för att kontrollera de över två tusen passagerare som bordade tåget.

Dessutom har vem som helst kunnat ta sig ombord på tåget timmarna innan det skulle avgå eftersom det stått parkerat på en plattform som varit öppen för vem som helst. Antagligen är situationen på den pakistanska sidan ungefär likadan.

Men för att länderna ska kunna komma överens om att gemensamt bekämpa terrorismen krävs det ett nytänkande från båda sidor, påpekar Västasiens experten Agha.

– Det krävs ett paradigmskifte i fråga om hur Indien och Pakistan ser på hela säkerhetsfrågan och terrorismen. Länderna måste börja betrakta varandra på ett helt nytt, icke-fientligt sätt. Det kommer inte vara lätt och motståndet kommer vara hårt från säkerhetstjänsterna. Men ländernas politiska ledare måste ta vara på möjligheten och anstränga sig hårt, säger Agha.

Praful Bidwai/IPS

Stadig tillväxt - men Kina ligger före

Kolkata 7 mars 2007

År 2007 kommer att präglas av att det är 60 år sedan Indien blev självständigt. Jubileet sammanfaller med starten på Indiens elfte ekonomiska femårsplan. Med fortsatt stadig industriell tillväxt och med en bruttonationalprodukt som uppgick till 9 procent för 2005-06 – i stället för förväntade 8,4 procent – är stämningen på det hela taget optimistisk och självförtroendet starkt. I sin senaste prognos förutspår mäklarfirmen Goldman Sachs att den indiska ekonomin år 2050 kommer att gå om USA och bli världens näst största ekonomi, distanserade bara av Kina.

I en annan rapport från Goldman Sachs forskningsavdelning sägs att den acceleration i tillväxt som pågått sedan 2003 representerar en strukturell ökning snarare än en rent cyklisk uppgång. Framgångarna för de indiska företagen toppades under det gångna året av Tata Steel-koncernens övertagande av det brittisk-holländska stålföretaget Corus, ett köp för 11,3 miljarder US-dollar. Tata Steel förvandlas därmed till att bli fjärde största ståltillverkaren i världen, från att ha varit nummer 56 på listan.

Indiska regeringen är trots detta endast försiktigt optimistisk. Inflationen ger upphov till allvarlig oro. Inkomstklyftorna växer liksom den ojämlika utvecklingen mellan skilda regioner. Enligt en uppsats med titeln "*Partially Awakened Giants: Uneven Growth in China and India*", som nyligen publicerats i en rapport från Världsbanken, hämmar de ihållande ojämlikheterna i arbetskraftsutvecklingen och brister i tillgång till väsentlig infrastruktur utsikterna för fattiga människor att ta del av förtjänsten av de ekonomiska reformerna i båda länderna, troligen mest i Indien.

163 år för att matcha Kina

På tal om relationer mellan Indien och Kina har dessa kommit att bli en konstant faktor i den asiatiska politikens algebra. Det kan vara värt att hänvisa till en ny studie som Centret för matematisk modellering och datasimulering, ett prestigefyllt forskningsinstitut i Bangalore, publicerat. Studien visar att det kommer att ta Indien minst 163 år att matcha Kinas nuvarande forskarstab på 850 000 personer, och detta även om Kina skulle frysa antalet på dagens nivå.

Indiska toppforskare har länge gett uttryck för samma oro. Bortsett från forskarflykten till USA, Europa och till och med andra asiatiska länder förspills en stor del av Indiens reserv av talangfulla forskare på

karriärer inom förvaltning och IT. Under tiden har dock den indiska rymdforskningsorganisationen ISRO framgångsrikt lotsat en rymdraket tillbaka till Jorden, en bedrift som gör att Indien nu tillhör en elitklubb inom rymdforskningen av endast tre länder som visat sig kapabla att inte bara skicka iväg raketer utan också ta ner dem igen.

Samtidigt som tempot för ekonomiska reformer och utveckling inte visar minsta tecken på att sakta ner ställs nu den indiska centralregeringen liksom myndigheter på delstatsnivå inför ännu ett dilemma, som även om det är nytt knappast är unikt till karaktären. Det handlar om att i takt med industrins ökande tillväxt ökar också behovet av mark, vilket leder till att jordbruksmark måste tas i anspråk. Inför utsikterna att mista sin jord, med mer eller mindre kompensation, har bönder på flera håll tagit strid. Senast ut i denna konflikt mellan industriintressen och jordbruk är Västbengalen, styrd av Vänsterfronten.

Situationen har varit instabil i flera månader efter det att myndigheterna exproprierade mark för en planerad ny bilfabrik i Singur, 40 km från Kolkata. I ett annat fall har förberedelserna för att förvärva mark till en ny så kallad Special Economic Zone måst upphöra på obestämd tid sedan de berörda bybornas vrede hotade att leda till ett veritabelt blodbad. Ska dessa spänningar lösas upp är det nödvändigt att gå in för en mera känslig, databaserad och framsynt politik för landutnyttjande, som bättre kan balansera industrialiseringens behov med intensivt och modernt jordbruk.

Förfärligt blodbad

Det civila samhället fortsätter att plågas av sporadiska och våldsamma utbrott av undertryckta spänningar. Ett förfärligt blodbad ägde rum i den nord-östliga delstaten Assam, där under en natt i januari medlemmar av den ökända militanta organisationen ULFA slog till mot hjälplösa gästarbetare och sköt ihjäl 61 personer som kommit från Bihar för att söka jobb.

Religiösa motsättningar, om än i förhållandevis liten skala, leder med jämna mellanrum till öppna konflikter på skilda håll i landet. Under de senaste månaderna har det emellertid också förekommit ökat kastbaserat våld i delstaterna Maharashtra och Uttar Pradesh sedan daliter (så kallade oberörbara, längst ner i kasthierarkin) organiserat protestmarscher mot det brutala mordet på en dalitfamilj i en by nära Nagpur, en viktig stad i Maharashtra.

Hela nationen skakades av fruktansvärd chock efter fyndet av kroppar och skelett-

delar från ett 40-tal mördade barn och tonåringar i trädgården till en bungalow i en lyxig Delhi-förort. Uppenbarligen har ägaren till huset, en välbärgad affärsman ur den absoluta eliten och med de rätta politiska kontakterna, tillsammans med sin anställda allt i allo, i två års tid ha lurat dit dessa barn, av vilka de flesta tillhörde fattiga migrantarbetare bosatta i närliggande byn Nithari.

Även om polisutredningen fortfarande pågår står det klart att dessa stackars barn blivit offer för pedofili, och kanske till och med kannibalism. Vad som gör fallet ännu mer tragiskt och upprörande är att den lokala polisen vägrade att ta emot anmälningar om försvunna barn trots att dessa varit försvunna under lång tid och upprepade vädjanden kom från deras familjer.

Epokgörande dom

Om man räknar bort sådana moraliska förvillelser så har ändå civilsamhället blivit mera på sin vakt, ljudligt och synligt på senare tid. I flera fall har rättvisan slutligen segrat i kraftmätningar mellan David och Goliat, till följd av storartade kampanjer av allmänhet och media. Också domstolsväsendet på högsta nivå har i allmänhet kommit att spela en positiv roll.

Nyligen kom Indiens högsta domstol med en epokgörande dom som gör slut på en debatt som skulle kommit att dyka upp med jämna mellanrum, nämligen den som gäller striden vilken av de lagstiftande, dömande eller exekutiva maktorganen i Indien som står högst. Domstolen slog fast att parlamentet, trots att det i egenskap av lagstiftande organ har alla rättigheter till sitt förfogande, ändå måste tillse att dess agerande står i överensstämmelse med konstitutionen, och den lagstiftande makten står inte över juridisk prövning.

I en annan intressant utveckling fastslog ombudsmansämbetet (*Rashtriya Lokayukta*), med uppgift att hålla koll på centralregeringens ministrar, delstaternas chefsministrar, parlamentsledamöterna och höga regeringstjänstemän, att premiärministerns arbete står utanför ombudsmannens jurisdiktion. Med andra ord står premiärministern fri från den kontroll som övriga ministrar står under. Premiärminister **Manmohan Singh** förklarade sig dock vara beredd att öppna upp också premiärministerämbetet för en granskning av *Lokayukta*.

Ajit Roy

Översättning: Lars Eklund

Hungerns geografi består i

Manikeism och forumets framtid diskuterades i årets World Social Forum

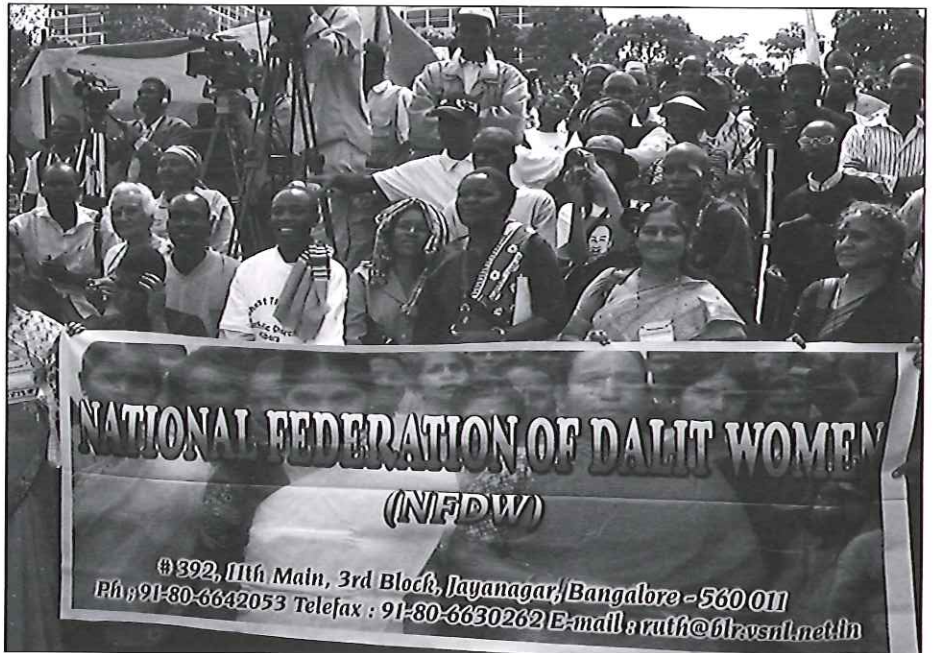
Hungerns geografi består. Dagens neo-liberala ekonomism är bara en fortsättning på forna tiders slaveri och kolonialism. Så kan man sammanfatta ett av många seminarieprogram under det världssociala forumet, WSF i Kenya i januari.

Det sjunde världssociala forumet (World Social Forum, WSF) ägde rum på Moi International Sports Centre, Kasarani i Nairobi under sex dagar i januari 2007. För en oinvid kan det årligen återkommande världssociala forumet kanske te sig som en ostrukturerad basar av händelser, inte helt lätt att överskåda, med som i Nairobi ca 50 000 människor i rörelse, gatudemonstrationer, spontana möten, färger och musik och ett program med drygt 1 200 seminarier. Tar man sig tid att titta genom det 175-sidiga programmet, begrunda verkligheten bakom banderollernas slagord och lyssna till människor från olika delar av världen, alltså från de regioner som har en historia av kolonisering, exploatering och plundring av människor, land och rikedomar, finner man emellertid snart forumets essens.

De talar om minnet av och kampen mot gamla imperier och nykoloniala strömningar i dagens värld och om det som förenar människor över kontinenterna – mänskliga rättigheter i vid mening som bl a omfattar rätten att tala fritt men också rätten till trygghet i meningen att inte gå hungrig, att kunna försörja sig, där landreformer får en avgörande betydelse; kvinnors rättigheter och jämställdhet; handelsvillkor och arbetsrätt; homosexuellas rättigheter; privatiseringen av gemensamma välfärdstillgångar som vatten och mark; HIV/aids med 5,5 miljoner infekterade bara i Sydafrika; rätten till utbildning och information.

Öppen mötesplats

Mot den bakgrunden är WSF, som anges i dess stadga från Porto Alegre 2001, en global öppen mötesplats, där oberoende sociala rörelser och enskilda – förenade i sin opposition mot neoliberalism, kapitalets dominans och alla former av imperialism – möts för diskussion, utbyte av erfarenheter

Dalitkvinnor passade på att demonstrera under WSF-dagarna i Nairobi

FOTO: HANS MAGNUSSON

och idéer, med möjlighet att forma allianser kring gemensamma mål, allt som ett led i övertygelsen att det går att forma en värld i fred, fri från hunger och förtryck och i samklang med vad jordens tillgångar fördrar. WSF erbjuder därmed ett alternativ, en global motrörelse, till den världsekonomiska modell, som diskuteras vid de årliga världsekonomiska forum (World Economic Forum, WEF) i Davos. WSF och WEF är varandras motpoler, en global social rörelse, som utgår från människors villkor, och en global ekonomisk rörelse, som utgår från föreställningen att det inte finns något alternativ till neoliberal ekonomism.

Fanon – filosof för vår tid

Varför, i en värld av överflöd, är människor hänvisade till att leva i fattigdom, i fruktan och utsatta för våld och diskriminering? Förklaringen, liksom lösningen, så som de kommer till uttryck vid Forumet, ligger i att komma till rätta med den neo-liberala ekonomismen och neo-kolonialismen, som i det förflutna såväl som idag styr dominans och beroendeförhållande mellan människor och regioner. **Tajudeen Abdul-Rahem** i en artikel (Africa MDG News, Special issue for WSF, January 2007) påminner om att globalisering inte är en ny term. Slaveriet var globalt, liksom koloniseringen och imperialismen alltid varit. Slaveri, kolonisering, folkmord, storskaligt våld, minoritetens exploatering av majoriteten, ödeläggelse av kulturer som en följd av jakten på råvaror, profiter och marknader är arvet efter ekonomisk liberalism och kolonisation, den gamla liksom

den nya. Abdul-Rahems artikel låter förstå att den strukturella hierarkin mellan människor och kulturer under kolonialismen i princip inte skiljer sig från vad som gäller i dag under den neo-liberala ekonomismen. Om till viss del i andra former så vidmakthålls den kulturella hierarkiska ordningen på samma obevekliga sätt.

Förståelsen av kolonialismens karaktär, dess psykologi och sociala konsekvenser diskuterades under WSF vid sju olika seminarier om **Frantz Fanons** (1925-1961) tänkande om manikeism, kolonialism och rasism, avkolonisering och frigörelseprocesser, grundad på hans personliga erfarenheter som svart intellektuell i en av europeer koloniserad värld, i hans fall de av Frankrike koloniserade länderna.

I förordet till *The Fanon Reader* (Pluto Press 2006) diskuterar **Azzeline Haddour** Fanons böcker *Jordens fördömda* och *Svart Hud, Vita Masker* i ett postkolonialt sammanhang. Fanon beskriver kolonialismen efter den manikeistiska föreställningen om den koloniala världens dualistiska uppdelning i *svart* och *vit*, där svart är underlägset och vit dess motsats. Kategorier *svart* och *vit* verkar som varandras negationer; ingen existerar förutan den andra. De kom till som en följd av kolonisationen och kolonisationens självpatagna rätt att beskriva *den andre* som underlägsen.

Fanon hävdar i *Jordens fördömda* att "Europas välfärd och framsteg har tillkommit på bekostnad av miljoner negrer, araber, indier och östasiater som har svettats och slitit till döds för européerna"

För Indiens del kan vi tala om två mani-

den neoliberalala ekonomin

keiska världar; den brittiska koloniseringen och exploateringen av subkontinenten samt den interna brahmaniska koloniseringen av daliternas intellekt och exploateringen av dem ekonomiskt, socialt och andligt. Indien blev självständigt 1947 medan daliterna i många avseenden fortfarande lever under denna dualistiska samhällsordning.

Det är fortfarande långt kvar till vad Fanon beskriver som den avgörande innebörden för avkoloniseringen, då han säger att "... avkoloniseringen kan aldrig ske obemärkt. Den inverkar på människornas innersta väsen och förändrar det i grunden. Den förvandlar åskådare, förkrossade av sin obetydlighet, till huvudpersoner som plötsligt befinner sig i ljuskäglan från historiens strålkastare, i en grandios upplevelse. Den ger människan en egen rytm, genom kontakter med nya människor – ett nytt språk, en ny mänsklighet. När en koloni blir fri skapas verkligen helt nya människor. Denna skapelse är inte resultatet av någon övernaturlig makt: det koloniserade "tinget" blir människa under själva den process varigenom hon befriar sig".

Det är till det tillståndet, en avkoloniserad värld med en regim, som med Fanons ord "bärs upp av folket i dess helhet och som utgår från principen att människan är det mest värdefulla av allt", som WSF syftar. De många seminarerna vill visa på år att förtrycket och hungerns geografi består i vårt århundrades fortsatt dualistiska, postkoloniala värld. Att åter besöka Fanons Jordens fördömda kan därför ge en ökad förståelse för människors olika villkor i vår tids globaliserade värld.

Rättigheter – också för kvinnor

Mänskliga rättigheter var det underliggande temat för flertalet av de frågor som togs upp under forumet. Särskilt uppmärksammades kvinnors rättigheter inom en rad allt mer aktuella sammanhang – väpnade konflikter, våld i hemmet och som en konsekvens av etniska, religiösa eller patriarkaliska strukturer. Vid heldagsseminariet *World Court of Women on Poverty* vittnade kvinnor från olika delar av världen om våld och övergrepp, ofta med sexuell innebörd, och om deras underordnade ställning i samhället. Ett genomgående problem är att det juridiska systemet och polisen ofta sviker sitt ansvar så att förövare av övergrepp inte ställs till ansvar. En förutsätt-

ning för att rättstrygghet och frihet ska börja gälla är att straffriheten upphör och regeringarna inte bara antar lagar utan också ser till att de efterlevs av domstolar, polis och i samhället i övrigt.

Att beskriva fattigdom med måttet att leva på en dollar per dag säger oss ingenting om vad det innebär att leva helt utblottad. Det finns omkring en miljard boende i slumområden i världen. Bara i Kibera, slumområdet strax utanför Nairobi centrum, bor ca 300 000 människor enligt myndigheternas uppskattning; 800 000 enligt aktivister. Tribunalen slår fast "att kvinnor och flickor får bära huvudbördan av följderna av fattigdomen. Det finns en feminisering av fattigdomen. Med hunger följer kriminalitet och våld, prostitution och hiv och aids, underordning och sårbarhet. Det är inte i första hand fråga om bistånd, som mer än att hjälpa snarare vidmakthåller situationen. Snarare så att vi måste säga "nej" till hur världen är organiserad i dag med orättfärdiga handelsvillkor och skuldbörda", och drar slutsatsen: "Globalisering och våld domineras av män; alltså måste kvinnor stå upp för frigörelsen".

Dalitkvinnor dubbelt utsatta

Vid det seminarium som National Federation of Dalit Women från Indien höll, betonade **Ruth Manorama**, mottagare av Right Livelihood Award 2006 för sitt arbete för dalitkvinnors rättigheter, att medan gruppen daliter, omkring 170 miljoner i Indien, som helhet är diskriminerade på grund av sin kasttillhörighet, så är kvinnorna än mer utsatta. De är "de lägsta bland de lägsta" och trefaldigt diskriminerade; som kvinna i ett patriarkaliskt samhälle, efter klass där hon är den fattigaste och mest marginaliserade, och efter kast, tillhörande de lägsta kasterna, de "oberörbara" (se även sid 13).

År 2000 godkände 189 länder FN:s milleniumdeklaration och beslutade att vidta åtgärder för att uppfylla åtta specifika mål (the Millennium Development Goals, MDG). Flera seminarier granskade kritiskt hur länderna fullföljde sina åtaganden. Vid seminariet organiserat av Kenya Human Rights Commission hävdades att den låga prioriteringen av mänskliga rättigheter i såväl Väst som Syd starkt bidrog till den långsamma takten att nå målen. **Minar Rimple**, en av de ledande för MDG-kampanjen i Asien, kritiserade skarpt ansvariga

i utvecklingsländerna för att kränkningar av mänskliga rättigheter har hämmat den ekonomiska tillväxten. Han anklagade också multinationella företag för motsvarande allvarliga kränkningar genom att exploatera sina arbetare och utsätta dem för inhumana arbetsvillkor. Han uppmanade medborgarna i respektive länder att ställa sina ledare till ansvar för deras misslyckanden att förverkliga de mål som de lovat att uppfylla.

Debatt om framtidens WSF

Det pågår en debatt inom WSF hur Forumet ska uppfattas och utvecklas. **Candido Grazybowski**, sociolog och medlem av WSF:s organisationskommitté, menar att skapandet av WSF måste förstås mot bakgrund av den växande kritiken på olika håll i världen mot de negativa följderna av globaliseringen. Människor som deltar i denna motrörelse tillhör föreningar eller organisationer av olika storlek, verksamma lokalt eller nationellt, regionalt eller globalt. Det är denna globala samverkan av skilda nätverk som skapat och nu bär upp det världssociala forumet. Processen är emellertid inte utan spänningar. Främst gäller det frågan om WSF ska förbli en öppen mötesplats eller förvandlas till en samordnad rörelse med ett gemensamt program för reformering av världsekonomin. Ett initiativ till detta togs vid WSF 2005, då nitton välkända intellektuella lanserade ett 12-punktsprogram (Porto Alegre Manifesto) med denna inriktning.

Francisco Whitaker, en av initiativtagarna till WSF hävdar värdet av den ursprungliga idén med forumet och

att det ska leva vidare. "För mig", säger han, "finns ingen tvekan att det är grundläggande att garantera kontinuiteten av Forumet som ett öppet forum och inte falla för frestelsen att omvandla det, varken nu eller senare, till en organiserad rörelse. Om vi behåller det som en öppen mötesplats, finns inget hinder för att rörelsen ska kunna utvecklas – tvärtom, det kommer att underlätta denna process... Vi måste ha vårt hopp till att ingen, om än oavsiktligt, bidrar till att 'släcka ned' forumet i sådan grad att det upphör att vara en öppen mötesplats."

Hans Magnusson

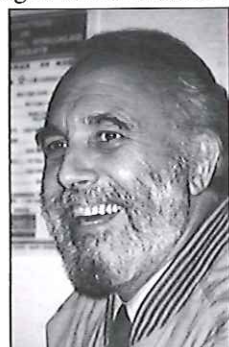

FOTO: RIGHT LIVELIHOOD AWARD FOUNDATION

Francisco Whitaker är en av grundarna till WSF. Han månar om forumets öppna roll.

Kolonisatörens rätt är att beskriva den andre som underlägsen

Fredsprocessen framskrider – med förhinder

Nepal har genomgått en unik utveckling under senaste året. Från mångårigt inbördeskrig via folklig resning mot monarkin, vapenvila mellan kombatanterna, fredsuppgörelse och förvandling av maoistisk gerillarörelse till parlamentariskt arbetande vänsterparti. Men viss misstänksamhet kvarstår mellan parterna. Och i söder formeras ett motstånd mot centralmakten, lett av konservativa krafter med förgreningar in i kungahuset.

Den historiska överenskommelsen mellan sjupartialliansen och den rebelliska maoiströrelsen i november förra året, var inledningen på en komplicerad process att föra Nepal till en ny konstitution föregånget av allmänna val. På vägen skulle så delikata problem som hur att hantera de väpnade maoisterna liksom den statliga armén klaras av. Likaså skulle en interimsgovernment och ett interimsparlament skapas och inte minst en för alla parter acceptabel konstitutionsförsamling utses. I princip var man överens, men avtalet skulle preciseras och genomföras.

När de läger maoisterna enligt överenskommelsen skulle samlas i under FN:s överinseende öppnade, var det inte direkt rusning dit.

En stor fråga blev hur många gevär som skulle behövas för att säkra de containrar vapnen avsågs låsas in i. När vapenfördraget väl undertecknades den 28 november med alla dess detaljer, blev det tillåtet med 30 gevär för större förläggningar och 15 för mindre.

Militär drillning med vapen får inte förekomma i lägren och endast 12 procent av maoistsoldaterna får lämna lägren samtidigt. Likaså tillskrivs FN en viktig roll i övervakandet av överenskommelsen, vilket inte minst FN:s speciella sändebud i Nepal, **Ian Martin**, välkomnade. "Det sänder mycket viktiga signaler för det fortsatta fredsarbetet, då hanteringen av vapnen varit en knäckfråga", menade han.

Huvudproblemet torde emellertid vara,

att fredsprocessen i övriga avseenden inte framskridit som förväntat. Att komma överens om detaljer i interimskonstitutionen kom att dra ut på tiden och därmed också bildandet av interimsparlamentet, i vilket maoisterna skulle ha 73 av 330 platser.

Det är en offentlig hemlighet att ledningen för kongresspartiet känner olust över att vänsterpartier dominerar i de flesta politiska grupperingar. Maoistledaren **Baburam Bhattarai** anklagade regeringen för att ge efter för "speciella element" som vill förhindra fredsprocessen. Alliansen anklagade i sin tur maoisterna för att inte seriöst uppfylla sina förpliktelser gällande till exempel inlämning av vapen.

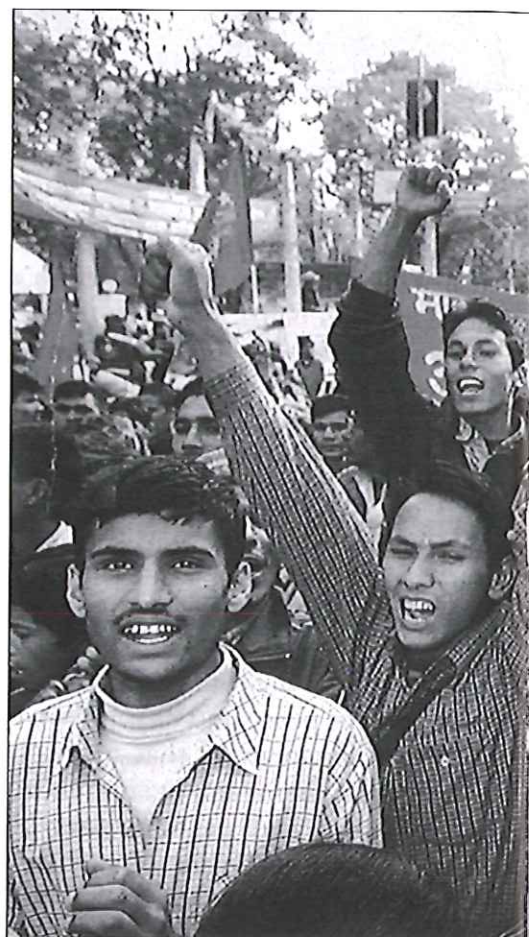
Tongångarna var stundtals hårda och en annan av maoistledarna, **Prachanda**, varnade för sammanbrott i processen och gjorde klart att flexibiliteten hos maoisterna inte ska ses som en svaghet. En del av maoisterna initierade strejker och ganska omfattande studentupplopp adderades också till det en aning spända läget.

Maoistiska munnar att mäta

Problemet med hanteringen av lägren för maoisterna ska emellertid inte förringas. Maoisterna ansåg sig behöva medel för att försörja 35 000 soldater, medan regeringen menade att det rörde sig om maximalt 10 000 soldater. I stället för omkring 500 miljoner rupier (omkring 50 miljoner svenska kronor), avsattes runt 100 miljoner för hantering av de "inlåsta" maoisterna.

Hur det verkligen förhåller sig med antalet soldater är svårt att få klarhet i. Klart tycks emellertid vara att medlen inte är tillräckliga för att skapa rimliga förhållanden i lägren. Mat, bränsle och andra förnödenheter saknas.

Mindre än två månader efter att lägren tagits i bruk, känner sig före detta gerillasoldater tvingade att lämna lägren för att arbeta i närliggande byar. Detta trots att det bryter mot fredsavtalet och riskerar att skada fredsprocessen, speciellt som flera har setts bära vapen. Som en iakttagare konstaterade: "även den farligaste krigare behöver borsta tänderna, men vad har gevär med hygien att göra". Dessutom anklagas maoisterna för att fortsätta beskatta folk, medan maoisterna i sin tur skyller på att re-

geringen inte delar med sig av statsbudgeten.

I december startade också det extremroyalistiska partiet **Rastriya Prajatantra Party** under ledning av **Kamal Thapa** en landsomfattande pro-kungakampanj. Detta tillsammans med andra kungatrogna elements ofta självsäkra uttalanden, skapade oro bland de drivande i demokratiseringsprocessen och kommunistpartiets ledare **Madhav Kumar Nepal** initierade bland alla partier bildandet av en front för republik.

Debatt och uttalanden ger emellertid mest intryck av att vara ett sätt för politiska ledare att få chans att vara den som räddar tanken på republik. Sett lite från distans verkar över huvud taget hela processen kring valet av konstitution bara ämnat som en bekräftelse på vad de flesta inom det politiska etablissemanget vill, nämligen att omvandla Nepal till republik.

Eftersom uppslutningen kring republik-tanken trots allt inte är total och kanske som en eftergift för omvärldens krav, måste det ske under sken av demokratisk process. Flera opinionsinstitut har klart visat på vad nepalesiska folket vill. Ett av de mest renommerade, **INSEC**, fann i en enkät av 17 000 personer i 56 distrikt att 87 procent var för republik. Endast 8 procent var för ceremoniell monarki och ynka 5 procent för monarki med en stark kung.

Jublet steg på Kathmandus gator den 22 november i fjol. Den efterlängtdade fredsupp-görelsen var bara ett av många viktiga steg på kort tid. Men det finns orosmoln på vä- gen mot permanent stabilitet för Nepal. FOTO: BINOD JOSHI/AP

Vänsterpartierna i regeringen börjar allt of- tare tala om direkt övergång till republik, alltså utan allmänna val.

Det kom att dröja ända till 15 januari i år innan parlamentet, efter att ha antagit en ny interimskonstitution, upplöste sig självt och installerade ett nytt interimsparlament, i vilket även maoisterna ingår. Maoisterna har således återförts till den politiska mitt- fåran som ett ordinärt parti, efter att i elva år ha bojkottat den parlamentariska pro- cessen. Alla eventuella tveksamheter kring kungens roll i det politiska livet undanröj- des också i den nya tillfälliga konstitutio- nen. Kungen spelar alltså, i väntan på en definitiv ny konstitution, endast en cere- moniell roll. Det innebär således slutet på en 238 år lång obruten konungalängd, den så kallade Shahdynastin.

Etniska uppror i Terai

Det nya interimsparlamentet, som egentli- gen kan ses som en åtta-partiallians, har som sin viktigaste uppgift att utse konstitu- tionsförsamling genom allmänna val. Detta val var avsett att gå av stapeln i juni i år. Dock har plötsligt ett tidigare inte förutsett allvarligt politiskt problem, som kan kom- ma att stjälpa hela processen, dykt upp. Redan i december rapporterades om gans- ka intensiva bråk mellan olika etniska grupper i den låglänta del av Nepal, Terai, som gränsar till Indien. En utbrytargrupp

från maoisterna, Tarai Jantantrik Mukti Morcha (TJMM), som bygger sin organi- sation på etniska grunder, kräver autonomi för delar av Terai.

Gruppen utgörs av så kallade *madhesis* – de som bor i Terai. Deras president, **Jawal Singh**, hetsade sina anhängare mot folk från bergen, kallade *pahadis*, av vilka många fått fly området. Pahadis, menade man, representerade det politiska etablisse- manget i Kathmandu. De förbjöds att köra på den stora öst-västliga vägen i Terai, och lastbilar och bussar som trotsade förbudet stacks i brand. Till saken hör att i princip alla statstjänstemän i Terai tillhör pahadis. Vid upploppen och bråken mellan grup- perna kom polisen att stödja pahadis, vilket naturligtvis spädde på ilskan hos madhesis.

Centralt, i Kathmandu, avfärdade mao- istledningen det hela som huliganism. Singhs anhängare har ingen legitimitet, an- sågs det, och bråken föranleder inget annat än polisingripanden. TJMM är egentligen splittrat i olika fraktioner och verkar på se- nare tid något ha neutraliserats, kanske ge- nom infiltration av "vanliga" maoister (pa- hadis), vilka trots pågående fredsprocess lever sitt revolutionsliv i Terai.

En rörelse var emellertid igångsatt och över stora delar av Terai reste olika etniska minoriteter krav på autonomi, bättre repre- sentation i centrala och lokala organ etc. Ledda av Madhesi Peoples Rights Forum

(MPRF), iscensattes demonstrationer, blockader och strejker. I samband med en utlyst generalstrejk, mötte en grupp madhesi en grupp maoister (pahadis) på väg till ett möte. Handgemäng uppstod då madhesierna inte tolererade att maoisterna bröt mot generalstrejken. En tonårig madhesi blev i tumlet skjuten till döds av maois- terna, vilket kom att bli den tändande gnis- tan för omfattande protester och uppror mot allt som representerade pahadis. Affärer och fabriker förstördes, polissta- tioner och sjukstugor vandaliserades. Till och med journalister och människorätts- övervakare misshandlades. Politiska parti- er, inklusive maoisterna, och fackföre- ningar fick se sina kontor ödelagda och personal misshandlade eller drivna på flyk- ten. Från och till har under årets första må- nader utgångsförbud rått i olika delar av området. Hatet ser ingen ände och tusentals pahadis har måst fly sina hem. Hittills har konflikten krävt över tjugo människoliv, inklusive ett par poliser.

Vem är egentligen madhesi?

Begreppet madhesi är mycket dåligt defi- nierat, så när som att det rör sig om männi- skor som bor i Terai. De inkluderar hindu- er, muslimer och buddhister. De kan tillhö- ra Tamang Republican Forum, Maithil Federation eller Kirant Workers Party. Daliter räknas dit, liksom normalt diverse urinvånare.

Av någon märklig anledning inkluderas, av de flesta madhesis, ofta inte den kanske mest ursprungliga befolkningsgruppen i Terai, *tharus*, i begreppet madhesi. Framför allt ingår i madhesi alla de olika indier som genom åren vandrat in till Nepal och som har eller inte har nepalesiskt med- borgarskap. Dessa indier – jainer, marwa- ris, bengalis, etc – dominerar numerärt helt befolkningen i Terai, fram för allt i städer- na. När det så fråns olika organisationer re- ses krav på förhandlingar, blir ett problem vem man ska förhandla med eller hur re- presentativ en viss organisation är.

Kanske måste det bli en lösning där or- ganisationer som Nepal Federation of Indigenous Nationalities (NEFIN), en pa- raplyorganisation för ca 50 olika grupper, får en central roll. Även av paraplyorgani- sationer finns det flera, men det begränsar i varje fall antalet förhandlingsparter.

Ett annat begrepp i sammanhanget är *ja- najati*, vilket står för förtryckta grupper ge- nereellt i Nepal, alltså även bergsfolk. Flera av dessa grupper, representerade av bland andra Himali Peoples Alliance, har också stämt in i kravet på större inflytande. Oftast handlar kraven om större autonomi och bättre representation i parlamentet. Dessutom vill man ha större tillträde till statliga tjänster. I vissa fall sträcker sig kra- ven så långt som till fullständigt oberoende. En av organisationerna, Nepal Pichada

FORTS.

Barga Association, som säges representera de mest marginaliserade grupperna, hotar till och med med väpnat uppror om inte regeringen vill förhandla.

Gemensamt för alla dessa grupper är att de är mer eller mindre marginaliserade av det politiska etablissemangen i Kathmandu, som i allmänhet utgöres av pahadis av olika etnicitet (brahminer, chetri, newari, khasa etc). Dessa pahadis har länge dominerat landet socialt, kulturellt, ekonomiskt och politiskt. Denna rangordning mellan etniska grupper utnyttjades väl av maoisterna, som under sin tid som gerillaorganisation underblåste gamla etniska frihetssträvanden.

Man organiserade sig också mycket utifrån etnicitet, då med löften om fördelar efter revolutionen. Det råder ingen tvekan om att de starka etniska strävandena vi nu ser, till mycket stor del bygger på maoisternas aktiviteter i områdena under folkkriget. Antydningar till etnisk resning sågs även under kungatiden, men de kvästes bestämt.

Maoisterna spann alltså vidare på dessa upproriska tendenser och lovade tidigt att 80 procent av deras platser i interimregeringen skulle reserveras för olika etniska minoriteter. Detta löfte, liksom att 40 procent av platserna skulle tillfalla kvinnor, har man inte levt upp till. Och deras löfte om ett Nepal bestående av autonoma regioner har också kommit att tonas ner i de pågående förhandlingarna.

Problemet för den nya regeringen är att madhesi i Terai utgör kanske 30 procent av Nepals befolkning, men har högst 15 procent av platserna i parlamentet. Ingen vet riktigt säkert hur riktiga dessa siffror är och som framgått ovan beror det på hur man räknar. I ett system med direkt proportionalitet skulle kanske madhesi helt dominera parlamentet. Å andra sidan är det kanske så att mellan två och fyra miljoner av de omkring sex miljonerna madhesi inte har nepalesiskt medborgarskap och därmed inte borde få rösta. Och meningarna går isär om huruvida man ska snabbge dessa, i realiteten indier, medborgarskap. De har ju trots allt ofta bott i Nepal flera generationer, även om dom hellre talar hindi än nepali.

Från att från början ha ignorerat kraven från Terai, har regeringen, inkluderandes maoisterna, gjort vissa eftergifter. Regelrätta förhandlingar mellan regering och representanter för madhesi eller andra etniska grupper, har i skrivande stund inte försiggått, men är att vänta. Löftena handlar om att grupperna i fråga (vem som nu menas) ska få fler representanter i parlamentet genom utökad antal platser. Man ska därvid bättre beakta befolkningstätheten i olika områden. Man ger också löfte om att den nya konstitutionen ska bygga på federala principer. Emellertid är man inte

Premiärminister Girija Prasad Koirala skakar hand med maoistledaren Prachanda efter att ha skrivit under fredsöverenskommelsen den 21 november 2006.

Foto: BINOD JOSHI/AP

överens om huruvida federationen ska bygga på geografiska eller etniska områden, eller kanske en kombination av båda. Sålunda förordar både maoister och de flesta partier i princip en geografiskt grundad federation med garantier för olika minoriteter. Nepal Sadbhavana Party, ett av partierna i alliansen, förordar i stället en på befolkningens mängd baserad federation. Samtliga partier är dock för stunden eniga om att detta ska beslutas om av konstitutionsförsamlingen. Ett stort problem är naturligtvis att de olika grupperna lever blandat, även om man ibland kan identifiera något av kärnområde för en viss etnisk grupp. Slutligen inkluderar garantierna också löfte om bättre tillgång till platser i administrationen för de eftersatta grupperna.

Kunglig konspiration?

En komplikation i sammanhanget är utan tvekan att många madhesi omfattar en mer fundamentalistisk form av hinduism än de flesta andra grupper i Nepal.

Hindunationalister har således starkt fäste i Terai. World Hindu Federation tar fäste på detta i sin kampanj mot att Nepal blivit en sekulär stat och alltså inte längre är ett hinduiskt kungadöme. Detta vill man ändra på och söker stöd för sin sak bland madhesi i Terai. Lägg till detta att flera gamla rådgivare till kungen har setts leda mobbar i Terai och över huvud taget är mycket aktiva med dessa marginaliserade grupper. Fram träder bilden av en organiserad komplott mot de nya makt-havarna. Detta innebär inte tvunget att madhesi skulle vara mer kungatrogna. Men kunga-

trogna element nyttjar deras önskan om rättvisa till att destabilisera landet och få strävandena mot en demokratisk republik att framstå som misslyckade.

I det här spelet skulle madhesi krav och eventuella större inflytande i parlamentet definitivt kunna försvåra vägen mot sekulär demokratisk republik, bort från hinduisk monarki. Tidigt fördömde och anklagade de politiska partierna rörelserna i Terai för att låta sig ledas av illvilliga kungaelement. MPRM:s ledare **Upendra Yadav** har också medgivit att man har gamla kungasupportrar som medlemmar.

Många ser också MPRM som en elitistisk rörelse med mycket liten folklig förankring. Bevisen för att gamla rojalister aktivt uppviglar till sabotage och motstånd är emellertid mycket starka och flera av dem arrangerar öppna insamlingar till stöd för motståndet. Flera av dessa gamla rojalister har därför arresterats för statsomvälvande verksamhet och andra tycks hållas i förvar mest för säkerhets skull.

Inget land är det andra likt, men få länder äger sådan komplexitet vad gäller kultur, religion, kastsystem, etnicitet, geografi som Nepal. Det är en grannlaga utmaning för den sittande interimregeringen att utifrån dessa förutsättningar sy ihop en konstitution, som i rimlig grad tillvaratar samtliga inblandades intressen. Att bilägga en mycket stor inrikespolitisk konflikt har man föredömligt lyckats med. Måtte man inför stundande problem visa samma statsmannamässiga insikt och omdöme.

Leif Bjellin

"Vi slår våra hungriga barn till sömns"

Ännu drabbas människor i det "Moderna Indien" av svältdöden

Den lilla flickan på bilden har begått många misstag. Misstaget att födas i en svältdrabbad by i delstaten Uttar Pradesh är det första. Det andra misstaget är att hon föddes dödligt sjuk och det tredje att hon är ett flicka-barn; fel kön. Jag står helt tafatt och undrar: Var ska jag börja egentligen? Vilken fråga och vilket faktum ska jag prioritera? Att flickans mamma blev bortgift när hon själv var en liten flicka hjälper mig inte, eftersom jag gärna vill hitta någon att fördöma. Vems fel är det? Flickans mor vågar inte be sin make om pengar till sjukhusvård eftersom det är deras dotter som det handlar om. Hade det varit en son skulle det vara annorlunda.

Frågorna är många att hantera: Extrem fattigdom med dagliga doser av barn som dör av svält, med barngift, diskriminering av flicka-barn och ett regelbundet förnekande, för att vi befinner ju oss i det "moderna Indien" där investeringar och outsourcing frodas. Att hitta en balans i gräzonernas land Indien är svårt. Men det viktiga är nu att belysa fattigdomen och svältdöden så att den moderna industrialiseringen inte blir den enda verkligheten för åskådarna. När mina medarbetare från People's Vigilance Committee on Human Rights, PVCHR, frågar familjer hur man hanterar svältproblematiken, får de som svar "vi slår våra hungriga barn till sömns".

Vishambar jobbade som vävare i byn Shankarpur utanför Varanasi. Han berättar att han förlorade sitt jobb när industrin valde att byta till maskinellt arbete. Familjen ägde ingen mark eller resurser och **Jigna**, Vishambar's fru, gick med i en så kallad self help group där hon fick ett lån på 2 000 rupier (omkring 320 kronor). Pengarna an-

Att födas som flicka i en svältdrabbad by i Uttar Pradesh ger inte stora odds i livet.

FOTO: PARUL SHARMA

vändes för att muta en village secretary för att få en liten bit mark tilldelad, så att familjen skulle kunna odla något. Dock var den tilldelade marken inte odlingsbar och överhuvudtaget inte användbar till något.

Familjen var nu inte bara arbetslös utan skuldsatt. I april 2005 dog **Jigna** av svält. Inom en månad dog parets 16-åriga dotter och två månader gamla son av hunger.

"Mord, inte svältdöd"

PVCHR och liknande grupper förde aggressiva protester mot den indiska staten, och krävde att staten tog sitt ansvar. Efter mycket påtryckningar kompengens den indiska staten Vishambar med 20 kilo ris, 50 kilo mjöl, och tre liter matolja. Är Vishambar kompenserad? Kan han kompenseras? FN:s Special Rapporteur on Right to Food, **Jean Ziegler**, gjorde alla diplomatiska överslättanden omöjliga när han förra året

MR-bok med Indienfokus

Parul Sharma kommer i dagarna ut med en bok om mänskliga rättigheter i Indien: "Right to live: the pluralism of human existence". Boken tar upp frågor som rör kvinnors och barns rättigheter, dödsstraff och rätten till mental hälsa för brottsoffer. Mer information om boken finns på:

www.indiaresarchpress.com
www.booksatbahri.com

besökte Indiens svältdrabbade områden och med egna öron hörde familjer berätta sina förödande historier. Ziegler hade bara ett ord; "Assassination" (=mord). Detta är inte svältdöd, detta är mord.

2002 hade Indien ett överskott på 65 miljoner ton spannmål. Trots detta lider 12 miljoner indier av svår brist på vitamin A. 53 procent av Indiens barn är undernärliga, 21 procent är svårt undernärliga, 20 procent dör innan dem når femårsåldern.

Trots spannmålsöverskottet har Indien över 200 miljoner undernärliga barn. Varje dag dör barn av svält i det "moderna Indien", och varje dag protesterar indiska aktivister för allas rätt till mat. Varje dag tas döende barn till sjukhus där läkare konstaterar att barnen lider av svår näringsbrist. Enligt indisk lag måste staten förse dessa drabbade familjer med stöd i mat och näring. Trots detta förnekar Indien att landet har en svältdödsproblematik. Då undrar jag, vem är mördaren i sammanhanget?

Jag har sedan några år tillbaka lett ett så kallat "right to food"-initiativ med skilda indiska gräsrotsorganisationer. Ett av våra projekt arbetar med en grupp som kallar sig Mushahar vilket betyder "folket som lever på gnagdjur". Att äta möss och råttor var det enda alternativet som fanns kvar för denna svårt svältdrabbade grupp.

När statsanställda skogsväktare upptäckte att Mushahar-byar nu försöker livnära sig på gnagdjur började de statsanställda att hota och kräva pengar varje gång byborna ville in i skogarna för att jaga.

Korruptionen dog lika snabbt som den kom till eftersom det drabbade Mushahar-folket inte hade pengar att köpa sig ut ur situationen. Ett medeltida mörker råder i dessa byar där människor är obeharmhäftigt separerade från det moderna Indien som så många vill tala om.

Så här lever miljontals människor.

Parul Sharma

Jurist specialiserad i mänskliga rättigheter med inriktning på Sydasiens

FN-kritik mot Indiens behandling av dalitkvinnor

Indiens regering gör inte tillräckligt för att skydda landets lågkastiga kvinnor från diskriminering. Det menar FN-kommitté som granskar situationen för världens kvinnor

Kommittén kritiserar Indien för att inte leva upp till den konvention mot alla former av diskriminering mot kvinnor som landet undertecknat.

– Konventionen gäller alla kvinnor i lan-

det, inte bara dem som tillhör de övre klasserna eller högre kasterna, säger **Glenda Simms** som är medlem i kommittén.

Simms menar att kvinnor från lägre kaster, liksom kvinnor från andra minoritetsgrupper, drabbas av en "djupt rotad strukturell diskriminering".

FN-kommittén uppmanar Indien att liksom andra demokratier även ratificera det frivilliga tillägg som finns till konventionen. Detta för att göra lättare att ge juridisk hjälp till kvinnor som utsatts för sexuell våld, samt genomföra åtgärder till stöd för

landets mest marginaliserade kvinnor.

Simms säger att många dalitbarn tvingas in i prostitution och drabbas av aids.

– Man kan inte tala om barnen utan att tala om deras mammor, säger hon och påpekar att miljontals dalitkvinnor tvingas lämna sina barn att arbeta i rikare familjers hem, där de riskerar att utnyttjas sexuellt.

Deepa Jain Singh, minister vid Indiens departement för kvinnofrågor, uppger att landet kommer att underteckna tillägget till konventionen mot diskriminering inom kort.

Haider Rizvi/IPS

Sri Lanka på väg mot ny

SYDASIEN har under flera år berättat om en oroväckande våldsspiral i Sri Lanka. Det mesta talar för att landet är på väg mot en ny botten. Frågan är om den politiska oron i Colombo kan störa militärens framfart mot LTTE.

I ett försök att stärka sitt Sri Lanka Freedom Party (SLFP) och sina egna maktpositioner köpte president Rajapakse i början av året över ett gäng parlamentarer från ärkerivalen UNP.

GL Peiris som åkt som en jojo mellan partierna var en av dem som tackade ja till en ministerpost.

Regeringen har fått utstå gliringar såväl på hemmaplan som internationellt för sitt jumbokabinett med sammanlagt som mest 105 ministrar och viceministrar.

I samband med att Rajapakses sparkade

utrikesminister Mangala Samaraweera och ytterligare två ministrar uppstod frågor om det verkliga tillståndet i landet.

Enligt Samaraweera skulle orsaken till att han fick sparken vara att han tagit upp en diskussion med presidenten om mänskliga rättigheter. Han uttryckte bland annat oro över alla försvinnanden, kidnappningar och mord i Colombo, merparten på tamiler. Det uppskattades inte av presidenten.

De lugna perioderna i Sri Lankas inrikespolitiska liv är korta. I princip allt är sammanvävt på ett eller annat sätt med den olösta etniska konflikten i landet.

Tomrummet efter den bortgångne ideologiske ledaren Anton Balasingham blir svårt att fylla för LTTE. Tigerledaren Velupillai Prabhakaran har mycket att fundera över.

Storbritannien kan ta ett viktigt steg in i fredsprocessen. Sedan utrikesminister Kim Howell besökte Sri Lanka i mitten av februari finns uppgifter om att

Storbritannien kan tänka sig att sätta press på Sri Lanka genom att hota med att frysa ett tidigare utlovat, riktat bistånd på 41 miljoner pund över tio år.

Britterna är kritiska till den negativa utvecklingen för mänskliga rättigheter och till Sri Lankas regerings skenande militärutgifter. Pengar till återuppbyggnad efter tsunamin den 26 december 2004 har i mycket stor utsträckning använts för militära ändamål, menar britterna.

En politisk lösning är enda möjligheten, sa Howell under besöket i Sri Lanka. Några bedömare menar enligt Sunday Times of Sri Lanka att britterna med stöd av EU kan gripa in i ett kritiskt skede och rädda LTTE från utplåning.

På papperet råder sedan den 22 februari 2002 ett vapenstilleståndsavtal. Norska och isländska fredsobservatörer finns i landet. Men i realiteten pågår redan "fjärde kriget om Eelam".

Armén har det senaste halvåret erövrat stora LTTE-kontrollerade områden i de östra delarna, i distrikten Amparai, Batticaloa och Trincomalee. Stora gerillabaser i Muttur, Sampur, Kathiraveli, Verugal och Vakarai har slagits ut. Mängder av vapen, ammunition och utrustning har beslagtogs. Enbart i striderna kring Vakarai ska cirka 700 gerillakrigare ha dödats.

De lugna perioderna i landets inrikespolitiska liv är korta

Småbarnsmammor förbjuds arbeta utomlands

Regeringen i Sri Lanka har förbjudit kvinnor i landet som har barn under fem år att ta jobb som hembiträden utomlands. Men förbudet kritiseras hårt av människorättsgrupper som menar att det är ett ogenomtänkt förbud.

Du kan inte driva igenom ett sånt här beslut utan att erbjuda mödrarna andra jobbalternativ. Vem ska annars ge familjerna mat och kläder, frågar sig den välkände kvinnoaktivisten Nimalka Fernando.

Regeringens beslut, som tillkännagavs vid en presskonferens i början av mars, innebär att mammor med barn under fem år inte kommer att få tillåtelse att arbeta utomlands.

Mammor till äldre barn måste kunna visa för myndigheterna att deras barn tas omhand av en ansvarstagande person.

Mer än 60 procent av de 1,5 miljoner lankeser som arbetar utomlands är kvinnor. Många av dessa arbetar som hembiträden i

länder i Mellanöstern eller Sydostasien.

En del av barnen som får bo hos släktingar eller sina pappor blir försummade eller utsatta för misshandel.

Landets myndigheter och organisationer som arbetar för migrantarbetare har länge försökt hjälpa dessa barn.

Enligt Fernando planerade regeringen att införa ett förbud för unga mammor att arbeta utomlands redan 2003. Men den gången planerade man även att erbjuda kvinnorna alternativa försörjningsmöjligheter.

Ironisk lansering

– Detta beslut utökar inte kvinnornas rättigheter, utan tar bort deras rätt till rörlighet, säger Fernando, som är ordförande för Internationella rörelsen mot alla former av diskriminering och rasism, Imadr.

Hon påpekar att det är ironiskt att det nya förbudet lanserades på den internationella kvinnodagen.

Den som drivit frågan om förbudet är Sumedha G. Jayasena, minister med ansvar för barn- och kvinnofrågor.

Jayasena säger att förbudet kommer att förbättra livet för de barn som annars hade

blivit ensamma "utan värmen från deras mödrars kärlek".

Landets myndighet för utlandsjobb, SL-FEB, stödde förslaget och menar att det borde ha införts mycket tidigare.

Enligt regeringen finns det statistik och rapporter som visar att många barn vars mammor arbetar utomlands drabbas av både näringsbrist och sämre hälsa.

Men David Soysa, ordförande för organisationen Migranterns servicecenter, MSC, säger att förbudet ställer till stora problem för dem som lagt ut mycket pengar på att få arbete utomlands. Han anser dessutom att migrantarbetarna själva först borde ha fått uttala sig i frågan.

Många lankesiska kvinnor som arbetar utomlands, i synnerhet i Mellanöstern, har det mycket svårt. De måste fortsätta sina arbeten för sina familjers skull, men tvingas leva under hårda omständigheter.

Den katolska hjälporganisationen Caritas i Jordanien värdade för två år sedan till Sri Lankas myndigheter om att avråda unga kvinnor från att söka jobb utomlands.

Feizal Samath/IPS

botten

Striderna om de sista utposterna för tigrarna i öster pågår för närvarande. Sri Lankas armés uttalade mål är att inta de LTTE-kontrollerade områdena i djungelområdena utanför staden Batticaloa.

Samtidigt stiger spänningarna på Jaffnahalvön. Över frontlinjen flyger ofta granater. LTTE riktade i februari artilleri mot ett nytt militärhögkvarter. Enligt Sunday Times of Sri Lankas försvarskorrespondent Iqbal Athas dödades och skadades flera höga officerare.

I Jaffna har också ett flertal attacker med minor mot trupptransporter ägt rum. Situationen är svår och påfrestande för civilbefolkningen.

Mycket asymmetrisk konflikt

Konflikten i Sri Lanka är typiskt asymmetrisk. En part är betydligt starkare. Regeringsstyrkorna består av över 300 000 medan gerillan antas ha cirka 15 000 i sina led. En viktig del av gerillans strategi är att kunna attackera överallt på ön – med självmordsbombare och pistolgäng.

Gerillans fördel har varit att den förfogat över mer motiverade krigare. Frågan är hur det är nu. Klart är i alla fall att armén fått nytt mod efter framgångarna mot LTTE i de östra delarna.

Rekordmånga armédesertörer ska ha hörsammat en amnesti och dragit på sig si-

President Mahinda Rajapakse besökte Vakarai efter det att den tidigare gerillakontrollerade staden i östra Sri Lanka erövrats av Sri Lankas väpnade styrkor. Här omges presidenten av elitsoldater ur Special Task Forces (STF).

FOTO: TAMILNET

na grönkläder igen. Kanske tror desertörerna att de ska få vara med om ett segertåg norrut.

Sri Lankas mest kände fredsaktivist och konfliktanalytiker, **Jehan Perera**, varnar för att nästa steg blir en arméoffensiv i de norra delarna. Men en storoffensiv mot LTTE:s kärna i Wann i norr, om den blir av, blir inte så lättvunnen som den pågående i öster.

President Rajapakse har huvudrollen. Fortsatta framgångar på slagfältet kan

övertyga majoritetsbefolkningen om att han för landet in på rätt väg.

Men till skillnad mot tiden för krigsutbrottet 1995 är fler ögon nu riktade mot Sri Lanka. Nya, hårdare strider lär mötas av hård kritik från viktiga spelare i det internationella samfundet.

Nu som förr får andra länder svårt att ingripa och FN:s säkerhetsråd har hittills inte försökt lösa konflikten.

Johan Mikaelsson

Regeringen anklagas för indirekt barnrekrytering

Människorättsorganisationen Human Rights Watch, HRW, har länge riktat skoningslös kritik mot rebellerna i den tamilska separatiströrelsen för att den rekryterat barnsoldater i nord-östra Sri Lanka. Nu riktar HRW ett anklagande finger mot den lankesiska regeringen för medverkan i samma typ av brott.

En detaljerad rapport som släpptes i januari skriver HRW att en utbrytarfraktion av de Tamilska tigrarna, LTTE – den så kallade **Karuna**-gruppen – rekryter barnsoldater, och att det sker med den lankesiska regeringens tysta medgivande.

Karunagruppen och regeringen samarbetar mot LTTE, och regeringen har i detta samarbete enligt HRW brutit mot internationell lagstiftning genom att "underlätta barnrekrytering" och använda Karunagruppen som dess "ställföreträdande styrka" i konflikten med tigrarna.

– Efter att regeringen under flera år har fördömt de tamilska tigrarnas barnrekry-

teringar gör den sig nu skyldig till samma brott, säger **Jo Becker**, som arbetar med barns rättigheter vid HRW och har bevakat LTTE:s aktiviteter.

– Regeringens hemliga samförstånd med Karunagruppen i fråga om de bortrövade barnen visar hur skenhelig den är, säger hon.

Inte tagit ställning än

Jo Becker säger att HRW ännu inte har tagit ställning till om säkerhetsrådet bör införa sanktioner mot Sri Lankas regering, men uppmanar FN att rikta sanktioner mot LTTE, eftersom rebellerna i fyra FN-rapporter har kritiserats för att rekrytera barnsoldater och säkerhetsrådet tidigare har deklarerat att det kan bli straffande påföljder för grupper som inte upphör med barnsoldater. På frågan om Karunagruppen också bör åläggas sanktioner svarar Becker:

– FN kritiserade Karunagruppen för barnrekrytering för första gången i generalsekreterarens senaste rapport, i oktober 2006. HRW anser att gruppen bör få chans att vidta åtgärder för att sluta rekrytera barnsoldater innan FN överväger sanktioner mot den.

I HRW:s rapport framgår att Karunagruppen rövar bort barn i områden som står under "strikt regeringskontroll, med oräkneliga militär- och poliskontroller och säkerhetsstyrkor utplacerade".

"Ingen väpnad grupp skulle kunna ägna sig åt kidnappningar i så stor skala, och därefter kvarhålla och krigsträna de bortförda barnen i uppbyggda läger, utan regeringens vetskap och åtminstone underförstådda stöd", skriver HRW.

I tidigare rapporter har HRW i hårda ordalag kritiserat LTTE för att föra bort barn och utnyttja dem som soldater, och för att använda dem för att exportera pengar från lankesiska landsflyktiga i bland annat Kanada, Storbritannien och andra europeiska länder.

I HRW-rapporten uppmanas alla givare – USA, EU, Norge, Indien och Japan – att sätta press på både Karunagruppen och LTTE att omedelbart upphöra med att utnyttja barn, samt att medverka till att den lankesiska regeringen "vidtar lämpliga åtgärder för att stoppa Karunagruppens barnrekryteringar".

Thalif Deen/IPS

Tystnad råder i Batticaloa

Geografin förändras av krig. Nya vägspärrar sätts upp och vägen till universitetet, marknaden eller släktingarna är plötsligt en räckta av vattenfyllda röda grusvägar som snirklar sig runt militär- och polisförläggningar. Vitklädda barn som haft skolan på nära gångavstånd får plötsligt promenera en timme förbi taggtråd och vakande militärer. Vid mörkrets inbrott kan en väg plötsligt försvinna, avspärrad med en rad stenar, bildäck eller taggiga metallslingar, och tungt väpnade soldater stiga fram ur skuggorna och be om ID-handlingar.

Här i Batticaloa på Sri Lankas östkust råder tystnad. Människor drar sig för att prata politik eller för att kommentera det eskalerande kriget med annat än ett krasst konstaterande att det handlar om "big problems", stora problem. "De vill leva", svarar en högstadielärare enkelt på min fråga ifall hans elever diskuterar den försämrade situationen.

Efter fyra år av vapenvila är kriget tillbaka i Sri Lanka med full kraft. Ungefär 3 700 människor – många av dem civila – dödades under förra året, vilket gör 2006 till ett av de våldsammaste i Sri Lankas blodiga historia.

Sedan 1983 har det rått inbördeskrig mellan regeringen och de Tamilska befrielsetigrarna, LTTE, som kämpar för självstyre för det tamilska folket i landets norra och östra delar. 2002 var ett hoppets år då vapenvileavtalet undertecknades och förhandlingar inleddes mellan LTTE och regeringen med norsk medlingshjälp.

Men efter otaliga brott mot vapenvilan ökade misstron mot fredsprocessen. Framför allt LTTEs mord på olikänkande och fortsatta rekrytering av barn stärkte kritikerna bland den singalesiska majoritetsbefolkningen.

Samtidigt anklagade LTTE regeringen för att isolera gerillan internationellt och valde 2003 att avbryta sitt deltagande i fredssamtalen. Den mest dramatiska upptrappningen av konflikten skedde under 2006 och nu har antalet dödade nått en nivå som är högre än åren innan freds försöken inleddes. Enligt FN:s flyktingkommissarie har över 220 000 människor förlorat sina hem i stridigheter sedan april förra året. Förutom dessa är det fortfarande flera hundra tusen människor som saknar hem på grund av tsunamin och tidigare krigshandlingar.

Nya anti-terroristlagar

Osäkerheten är stor bland de tamilska flyktingar jag träffar i Batticaloa stad. På flykt från Muttur längre norrut har de funnit ett

allt annat än säkert och bekvämt härbärge. De bor i en skola som hjälpligt avdelats med rep och tygstycken för att ge en tillstymmelse till privatliv. De nya, hårda anti-terroristlagar som nyligen återinförts i landet oroar. Polis och militär har befogenheter att fängsla terrormisstänkta på obe-stämnd tid.

– Vi är rädda att röra oss för mycket ute, eftersom vi inte är härifrån, berättar en ung man. Politiska uttalanden är man försiktig med men en man låter mig förstå att han ser LTTEs militära kamp som enda alternativ.

Kriget drar upp tydliga gränser mellan vän och fiende, tvingar in folk på olika sidor – på grund av negativa erfarenheter eller rädsla. Men framför allt tvingar det folk till tystnad. Samtidigt hörs krigets ljud i Batticaloa stad. Morgon och kväll dånar det när artilleripjäser skjuts från det gamla portugisiska fortet, nu ockuperat av reger-

Kriget "förorenar" Batticaloa och människor drar sig undan från varandra.

ingsmilitären och en bas för eldgivning in i det närbelägna gerillaområdet. Den militära närvaron är påtaglig runt om i staden: de utposterade kamouflageklädda männen med sina skjutvapen, stridsvagnar som rullar genom affärgatorna. Och överallt graffiti med bokstäverna TMVP. Förkortningen står för det parti som bildats av Karuna, en före detta LTTE-ledare som sedan 2004 leder en LTTE-kritisk utbrytargrupp i östra Sri Lanka.

I och med Karunas avhopp från LTTE har regeringen hittat ett redskap för att försvaga gerillan. I Batticaloa är det tydligt hur Karunagruppern verkar – både politiskt och militärt – med regeringens fulla stöd. Det är Karunagrupperna som många Batticaloabor syftar på när de påtalar att "miljön blivit förorenad", ett försiktigt uttryck för hur utpressning, försvinnanden och tvångsrekrytering av barn blivit en del av vardagen.

– Jag kan aldrig vara säker på om jag kommer levande hem på kvällen, konstaterar en man som jobbar för en internationell biståndsorganisation. Många som har möjlighet lämnar Batticaloa. Ungdomar gifter sig allt längre ner i åldrarna, i hopp om att klassas som "familj" och därmed undgå tvångsrekrytering.

"Slåss för folkets bästa"

De allra flesta civila har dock små möjligheter att skydda sig eller fly. Situationen i Vakara, norr om Batticaloa stad, kan bäst beskrivas som en humanitär katastrof. När jag i december besöker Batticaloa är Vakara fortfarande gerillakontrollerat, och regeringen satsar offensivt på att vinna detta strategiska kustområde i kampen om östra Sri Lanka. Medan norra delen av ön är i stort sett helt tamilsk och till stora delar LTTE-kontrollerad bor i östra provinsen en tredjedel vardera av landets tre största etniska grupper: tamiler, muslimer och singaleser. I och med Karunas uppror ser regeringen en möjlighet att minska LTTEs inflytande i öst.

Det här är ett krig där båda sidor säger sig slåss för folkets bästa. Medan LTTE hävdar att man skyddar folket i Vakara och på andra håll mot statens uppenbara grymheter menar regeringsmilitären att offensiven handlar om att "befria" tamilerna från LTTEs kontroll. De senaste stridigheterna visar med all önskvärd tydlighet att omtanken om befolkningen bara är retorik. LTTE använder sig av civila som mänskliga sköldar, medan regeringen urskillningslöst riktar bomber mot civila mål. Regeringen har stängt vägen och därmed hindrat hjälporganisationer från att komma in till de nödlidande i Vakara, medan LTTE anklagats för att stoppa folk från att lämna det farliga området. När jag lämnar

Batticaloa på Sri Lankas ostkust har förvandlats till en tyst stad. Människor pratar ogärna politik och har fullt sjå med att klara av vardagen. På bilden ses några anställda i en spritbutik.

Batticaloa ser jag några av de människor som lyckats fly från Vakarai, till en osäker tillvaro i läger i andra delar av Batticaloadistriktet.

Att civila och deras lidande blir brickor i propagandaspelet är tydligt också i norra Sri Lanka. Jaffnahalvön längst upp i norr är sedan vägen dit stängdes i augusti helt isolerad och situationen är alarmerande. Bristen på matvaror har fått priserna att öka dramatiskt, det är ont om bränsle, elavbrotten är långvariga och telefonförbindelserna har varit brutna.

Regeringen hävdar att situationen är så gott som normal, men de hjälparbetare som besökt Jaffna intygar att så definitivt inte är fallet. LTTE vill få regeringen att öppna vägen, vilket regeringen vägrar med motiveringen att det möjliggör för gerillan att tjäna pengar i "skatter" på transporter genom deras område.

Regeringen säger sig vilja göra andra ansträngningar för att förse Jaffnaborna med förnödenheter, vilka gerillan i sin tur vägrat förhandla kring. Detta medan båda sidor riktar starka anklagelser mot den

andre för att ha skapat denna humanitära tragedi.

Krigstillstånd råder

Att det råder krigstillstånd märks tydligt i den allmänna debatten. Man ska vara patriotisk och kritiska röster tystas. Ett möte anordnat av den ledande fredsorganisationen National Peace Council i Polonaruwa, på vägen till Batticaloa, i december, attackerades och fredsaktivisterna anklagades för att vara separatister och LTTE-supportorer.

Medlemmar i en singalesisk nationalistisk organisation och politiker från regeringspartiet stod bakom angreppen där några fredsaktivister skadades. Detta är inte den enda gången som organisationer som verkar för en politisk lösning och maktindelning blivit angripna.

"Antingen är du med oss eller mot oss" är en krigslogik som gör det allt svårare att ställa sig utanför och föreslå fredliga lösningar.

Men visst finns det exempel på motstånd mot kriget. Fredsaktivister som trots

det allt hätskare klimatet fortsätter att skicka ut pressmedelanden, ordna möten och bilda opinion. Det finns folk i krigszonen som vägrar lämna sina hem trots riskerna och människor som insisterar på att prata tamil med de singalesiska militärerna i vägspärrarna som en markering mot deras närvaro. Det finns organisationer som oförtutret rapporterar om brott mot mänskliga rättigheter och internationella diplomater som gör sitt bästa för att sätta press på parterna att verkligen bry sig om civilas situation.

I Batticaloa stad finns Butterfly Garden som ett andningshål för barn med tuffa erfarenheter av tsunami och krig. En frizon för lek och kreativitet, "motsatsen till militär träning", enligt **Paul Hogan**, en av parkens grundare.

Hit får barn komma och tillbringa en dag eller eftermiddag då och då med dans, lek, skratt, spring och kreativt skapande. Kriget och dess skarpa uppdelning mellan vän och fiende, liksom tankarna på att dessa barn snart är gamla nog att kidnappas av LTTE eller Karunagruppen som barnsoldater, hålls utanför de färgglatt målade portarna. Sådana exempel på frizoner och motstånd, om än små, är viktigare än någonsin nu när kriget åter blivit vardag i Sri Lanka.

De flesta civila har små möjligheter att skydda sig eller att fly

Camilla Orjuela, text och foto

Skrämnda till tystnad

Journalister dödas eller flyr Sri Lanka

Samtidigt som kriget mellan Sri Lankas regeringsstyrkor och LTTE-gerillan intensifieras, minskar möjligheterna att ta reda på vad som verkligen händer i landet och att rapportera. Tre journalister och fyra medarbetare mördades förra året. Många journalister flyr landet och ännu fler lämnar yrket. Krigets grymheter ska begås utan insyn.

I Sri Lanka skräms journalister till tystnad. Det är ingen ny företeelse. Olika regeringar har inte ansträngt sig för att lösa mord på journalister. Ofta pekar spår på att regeringens paramilitära medhjälpare i kriget mot LTTE haft ett finger med i spelet för att bli av med obehagliga berättare. Även LTTE har en historia av att göra sig av med tamiler som öppet vågar kritisera tigrarna och deras metoder.

Under 2006 har armén attackerat pressfriheten enligt den franska organisationen Reportrar utan gränser (RUG). Det framgår av årsrapporten.

I de östra delarna har skribenter slutat använda byline. Av fruktan att bli näste mördade journalist lämnar många yrket eller flyr landet. RUG konstaterar att det råder straffrihet för brott mot journalister i Sri Lanka.

* **Subramaniyam Sugirdharajan**, vid den tamilska dagstidningen *Sudar Oli* mördades i januari i Trincomalee. Samma dag publicerades hans artikel om övergrepp begångna i regionen av regeringens paramilitära grupper.

* Den singalesiske frilansjournalisten **Sampath Lakmal** hittades mördad i Colombo i juli.

* **Sinnathamby Sivamaharajah**, politiker och redaktör för en tamilnationalistisk tidning sköts till döds i sitt hem i Jaffna i augusti.

* Nyhetschefen **Nadarajah Guruparan** vid den privatägda radiostationen Sooriyan kidnappades, hotades och hölls fången under en dag i augusti.

* Redaktören för tv-stationen **Shakthi** mordhotades efter att kanalen rapporterat ingående om mordet på den tamilske parlamentsledamoten **Nadarajah Raviraj** i november. Mordet skedde inför många ögonvittnen. Åtta personer greps, men släpptes. Ännu har ingen åtalats.

Det är uppenbart att myndigheterna försvårar utredningar av mord på journalister. Det gäller inte minst mordet 2005 på

Dharmeratnam Sivaram (alias "Tarakki"), redaktör för *Tamilnet* och skribent för bland andra *Daily Mirror*. Utredare har identifierat åtminstone en tamilske paramilitär gärningsman. Rättssystemet har inte agerat. Mordet på **Mylvaganam Nimalrajan** i Jaffna 2000 utfördes av den tamilske paramilitära gruppen EPDP. Ledaren, **Douglas Devananda**, sitter i president **Rajapakses** regering.

Är det något många av Sri Lankas politiker lärt sig så är det att snacka bort grava människorättsbrott. Få ambassadörer i Colombo vågar uttala missnöje.

Den singalesiske fotografen **Auruddha Lokuhapuarachchi**, som knäpper för Reuters flög till Indien efter dödshot. Han hade skildrat umbäranden för tamiler i norra och östra Sri Lanka. Även den singalesiske journalisten **Rohitha Bashana Abeywardena** har flytt på grund av hot.

Vid en flygattack i gerillakontrollerade **Kilinochchi** förstördes LTTE:s tv- och radiostation **Voice of Tigers**. Brottet mot vapenstillståndsavtalet motiverades av regeringen med att det var terrorister som attackerades.

Militären hindrar journalister att komma in i stridsområden på östra kusten. Så skedde vid strider kring **Muttur** i augusti och **Vakarai** vid årsskiftet. De norra delarna är i princip utom räckhåll för journalister.

I Jaffna har redaktörer beordrats att ald-

Obehagliga nyheter om mord på

En obehaglig känsla sprider sig i kroppen när jag fått veta att någon jag känner har blivit mördad. Den som bevakar Sri Lanka och träffar människor som spelar en roll i den etniska konflikten tvingas vänja sig.

För mig var första gången i augusti 1999 då doktor **Neelan Thiruchelvan** mördades i Colombo av en självmordsbombare. Den tamilske parlamentarikern hade trots upprepade varningar från LTTE inte upphört att arbeta med dåvarande presidenten, **Kumaratungas** idé om regionalt självstyre, kallat *Devolution program*. Han kom inte fram till jobbet den morgonen. En självmordsbombare ändade **Thiruchelvans** liv, när bilen **Thiruchelvan** och hans livvakter färdades i stannade till i en gaturkorsning.

Dharmeratnam Sivaram, alias "Tarakki", togs av daga 2005. Han skrev obehagliga sanningar, särskilt om regeringssidan

och dess tamilska paramilitära bundsförvanter. **Siva**, som han kallades i journalistkretsar i Sri Lanka var redaktör för *Tamilnet* och skribent för bland andra *Daily Mirror*. Han kidnappades av tamiler som slåss på regeringens sida. Kroppen, full av skotthål, återfanns mitt i en high security zone i centrala Colombo.

Joseph Pararajasingham var parlamentsledamot för TNA, Tamilska nationella alliansen. Han mördades under juldagens katolska mässa 2005 i Batticaloa. Enligt ögonvittnen sköts han av medlemmar i Tigerutbrytaren **Karunas** väpnade grupp. **Joseph** tog ställning och slöt liksom resten av TNA upp bakom LTTE. Straffet från den regeringsunderstödda **Karuna** var döden.

Fler tamiler blir offer

Förra året var det den tamilske parlamentsledamoten **Nadarajah Ravirajs** tur. Även han var tydligt lojal mot LTTE. I oktober 2006 sköts han utanför sitt hem i centrala Colombo. Trots att uppgifter från flera ögonvittnen och fysiska bevis pekar på att

tamilska paramilitärer utförde dådet har myndigheterna inte löst mordet.

Jag har troligen intervjuat lika många singaleser som tamiler. Några av dem har hotats och utsatts för mordförsök. Men en ganska enkel slutsats är att fler tamiler blir offer i konflikten.

När man som journalist träffar och intervjuar människor knyts ofta ett band och förtroende.

Även om det inte handlar om många tillfällen eller timmar så skapas en viktig relation och minnen som etsas sig fast. Under mötet och intervjun finns en möjlighet att lära känna personen.

Det har varje gång känts tungt och jobbigt att ta till sig nyheten om mord på en person jag träffat, intervjuat och börjat lära känna. **Dr Neelan, Joseph, Raviraj, "Siva"** var alla mitt i sina livsgärningar, men rycktes undan i förtid.

Självklart är det bara en bråkdel av chocken och sorgen som de mördades familjemedlemmar och nära vänner i Sri Lanka har upplevt.

Det första mordet, det på **Neelan**, kän-

rig publicera uppgifter från tigrarna. Tre anställda vid dagstidningen Uthayan i Jaffna mördades under 2006. Tidningens lokaler besköts av män med maskingevär den 2 maj, dagen innan Pressfrihetens dag.

Åter misstänks regeringens allierade tamilska paramilitärer. Attacken kom två dagar efter att tidningen publicerat en skämtteckning föreställande EPDP-ledaren Devananda. Några veckor senare sköts en tidningsförsäljare av regeringssoldater. Andra har tvingats sluta sälja tidningen.

Vägrar skeppa trycksvärta

Landsvägen A9 från Colombo stängdes i augusti 2006. Myndigheterna vägrar skeppa papper och trycksvärta. Det har lett till en kris för Jaffnas dagstidningar *Uthayan*, *Yarl Thinakural* och *Valampuri*. International Independent Journalist Organization och Sri Lanka Organization for Freedom of Expression i Jaffna har slagit larm till ambassadörer från givarländer och till internationella mediaorganisationer i Colombo.

Efter hot, sabotage och hindrade leveranser av tidningspapper hotas tidningen av nedläggning. Upplagan har sänkts från 22 000 till 7 500 och sidantalet från 16 till fyra. Enligt utgivarna blir det snart bara två sidor.

RUGs källor menar att det är en medveten strategi från Sri Lankas regering att förneka Jaffnabor information från oberoende källor. I Jaffna finns inga lokala radio- eller tv-stationer. I öster har tigerutbrytaren **Karunas** grupp (TMVP), understödd av regeringen, hotat tidningsförsäljare som säljer *Virakesari*, *Thinakural* och *Sudar*

Oli. Statsägda Thinakarans tidningar ligger obrända.

Hatkampanjer, hot, propaganda och desinformation får stor spridning via internet. Pressen får finna sig i censur av detaljer i militära operationer. Inget tyder på att 2007 blir bättre.

I januari ledde vice arbetsmarknadsminister **Mervyn Silva** en attack mot en fredlig demonstration i Colombo. Flera journalister misshandlades.

Den 1 februari sköts 64-åriga **S. T. Gananathan** ihjäl av två beväpnade män nära arméns läger i Ariyali. Han ledde bland annat Tamil News and Information Centre (TNIC) i Jaffna.

Dagen innan mordet hade ett indirekt dödshot uttalats i den nationella statsradion. Det påpekar parlamentariker från TNA (Tamilska nationella alliansen) och kräver en opartisk, internationell utredning.

Gananathan har spridit uppgifter om **Krishanthi Kumarasamys** fall. Hon våldtogs och mördades av soldater 1996.

Förstörda fotografier

Den 9 februari tog sig beväpnade män från underrättelsetjänsten in i TNIC:s kontor, hotade medarbetare, sökte information och förstörde fotografier. Attackerna sker för att organisationen försöker informera människor i söder om tillståndet på Jaffnahalvön.

I Jaffna misshandlades i början av februari advokaten **Mudiyapu Remedias**, rådgivare åt SLHRC (Sri Lanka Human Rights Commission). Organisationen utreder försvinnanden.

Den 15 februari försvann den tamilske journalisten **Subramaniam Ramachandran** i Vadamaradchi. Han arbetar för tidningar och driver ett utbildningsinstitut på Jaffnahalvön.

Den 5 februari fördes tre singalesiska journalister bort av polis i Colombo. **Nihal Serasinghe**, **Lalith Seneviratne** och **Sisira Priyankara** anklagas nu för samvre med LTTE och för att ha utfört terroristattacker. De verkar för tågförarfackets tidning *Akuna*, som har ifrågasatt löner och förmåner för presidenten och ministrar.

I ett tal i den statskontrollerade tv-kanalen *Rupavahini* den 10 februari kritiserade Rajapakse den singalesiska veckotidskriften *Mawbima*. Den har publicerat intervjuer med LTTE-företrädare och artiklar som belyser mänskligt lidande och korruption i de östra delarna av ön. Den 23-åriga journalisten **Munusamy Parameshawary** som arbetar för *Mawbima* hålls fängslad under antiterrorlagstiftningen.

Mediestrategin är inte ny. Den har använts länge och medvetet i Sri Lanka. På samma sätt som Rysslands president **Putin** använder den i Tjetjenien. I "kampen mot terrorismen".

Under vapenvilans första två år (2002-2003) skedde en remarkabel återhämtning. **Ranil Wickremesinghe** tände som premiärminister hopp om öppenhet.

Nu ska människorättsbrott åter få begås utan att någon får veta.

Johan Mikaelsson

Källa: RUG:s årsrapport om press 2006
Läs mer på: www.rsf.org

människor man lärt känna

des värst och mest. Den som följer Sri Lanka lever med vetskapen om att personer med obekväma åsikter kan röjas och också verkligen röjs ur vägen. Jag skulle önska att det var annorlunda, men man vänjer sig vid att människor i Sri Lanka mördas.

Också reportrar har känslor

Reportrens uppgift är att registrera det som händer och berätta för fler. Men det går inte att bortse från reportrens egna upplevelser och känslor. Dessa skapar också engagemang. Journalistiska diskussioner om begrepp som empati och sympati känns ibland ytliga.

Den som i Sri Lanka tar aktiv del i inrikespolitiken går in med livet som insats. Alla är medvetna om att de kan bli mördade. Det är en obehaglig verklighet. Det håller tillbaka många. Få vågar öppet uttrycka sin sanna åsikt.

1997 och 1999 träffade jag både Thiruchelvan och Pararajasingham. De tipsade om hur jag som journalist skulle kunna ta mig igenom arméns check points och in i

LTTE-kontrollerade områden nära Batticaloa.

– Sola flitigt och klä sedan ut dig till fiskare, var Neelans skämtsamma råd.

Han var erkänt vass jurist och beskrevs som en av landets skickligaste talare.

Siva var finurlig och lurig och med ett förflutet som gerillaman i PLOTE. Som knivskarp skribent var han för smart för sina fiender. Efter fredssamtalen i Oslo i december 2002 reste han till Stockholm, bland annat för att besöka Sida. Han skulle ha tagit vägen förbi och hälsat på mig i Göteborg om det hade funnits mera tid. Den resan blev aldrig av.

I Ravirajs ögon lyste eldar – mest av allt för frihet från krig i de tamilbefolkade delarna av ön. Han var ärligt förbannad, inte minst för att de har bombat sönder Chavakacheri, hans hemstad på Jaffnahalvön. Och han höll inte tyst om det eller om sina tankar på en politisk lösning.

Under 2006 ska cirka 3700 människor ha mist livet som en följd av kriget i Sri Lanka. I någon mening handlar alla dessa dödsfall om mord. På de anklagades bänk

bör de som inte har sett till att få en politisk lösning på konflikten placeras. Med en fungerande regional maktindelning i landet hade förhållandena för människorna i de norra och östra delarna varit ljusare.

Det är uppenbart att det finns de som inte har velat se en lösning på konflikten. Fajten mellan tigern och lejonet i samma bur fortsätter. Oförsonligheten regerar. Ena sidan vill ha enighet, den andra separation.

Det är som ett katolskt äktenskap, som endast påven kan upplösa. Inga länder med makt och inflytande över regionen (Indien och USA) vill göra som i det forna Jugoslavien och godkänna skapandet av småstater. Det blir alltså ingen skilsmässa.

Fler militära operationer är att vänta under 2007. Och det är sannolikt att priset i människoliv blir högre än under 2006. För precis som tidigare tycks ingen kunna nå in till ärliga samtal om konfliktens kärna och stanna kvar där. Vem kan förmå parterna att börja kompromissa i stället för att slåss?

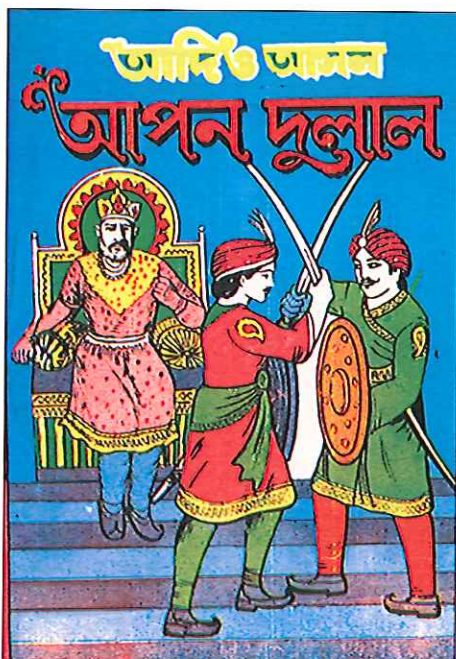
Johan Mikaelsson

Yatra:

Teater för gudar och gentlemän – för furstar och folk

Pramath Debnat t v spelar hjälteroller i den bangladeshiska yatraensemblen Adi Pragati Opera. Här vid sidan av Manasa Debnat

Omslag till pjäshäfte för ytraföreställningen Apan Dulal. Dhaka 1994.

Klockan närmar sig tio på kvällen. Skåpbilen rusar fram alldeles för fort på den smala, krackelerade asfaltvägen där fotgängare och cyklister tvingas väja ut i vägrenen när chauffören **Habib** tutar gällt och okuvligt. Påfallande många tar emellertid risken att röra sig makligt och ge den mörka bilen med dess obetvingsliga och bländande belysning en lång, misstänksam blick. Människor står på vägrenen med tunga bördor på ryggen eller med fullastade cyklar, ofta bara någon decimeter från kanten, som stupar brant ner i vattenfyllda diken och dammar. Undrande följer de oss med blicken där vi kommer körande i ett område där ingen kan känna sig säker nattetid.

– Man måste köra snabbt och hänsynslöst för att visa att man inte tänker väja eller stan-na för någonting. Det kan vara rånare eller terrorister. Om de hinner se att det sitter en utlänning i bilen kan det medföra att ingen av oss går säker, säger mitt resällskap när jag ber Habib ta det lite lugnare.

Jag är på väg till en ytraföreställning nära Manikganj, på landsbygden några mil väs-

Männen i publiken visar dansösen i den nattli-

ter om Dhaka i Bangladesh. Det är den 15 oktober 2000. Mitt sällskap är den unge teaterintresserade **Saklaen** och **Milan Kanti De**, en man i medelåldern som ägnat hela sitt liv åt Bengalens mest utbredda och populära teaterform, yatra, genom alla dess mot- och medgångar under decennierna.

Milan har en särpräglad personlighet med stark överlevnadsförmåga och som sådan får han utstå såväl beundran som spott och spe. Alla i den skvallervänliga yatra-världen känner till **Kana Kanti** (Blinde Kanti), ett försmädligt öknamn på en seende och ytterst välinformerad person, som dock grundar sig på ett mentalt "skumseende" som ibland resulterar i ett ovanligt rymligt samvete. Han är emellertid allmänt respekterad inom yatra-världen och när det gäller att hitta vägen till

En yatra-föreställning stor uppskattning.

yatra-föreställningar på landsbygden är Milan oslagbar. Nu sitter han framåtlutad i bilsätet och följer ingående landskapet som flyger förbi utanför.

Vi har tagit av från den asfalterade vägen och åker nu på en smal grusväg genom djungelvegetation. Den upphöjda vägen skär genom vattenfyllda områden kantade med allt uppfyllande grönt lövverk. Här och där skymtar lerhyddor med stråtak men det bestående intrycket är fuktig grönska och vatten, översållat av vattenväxter.

Över vattnet finns broar av olika slag, oftast endast en träslana och ett rep att hålla sig i men någon gång en liten kupig bro av trä som understryker ett överkligt intryck av sagovärld. Överklighetskänslan förstärks ytterligare av det starkt vitskimrande skenet

från en måne som var full för någon dag sedan.

– *Eta, eta, ekhane bame!* ropar Milan plötsligt och visar att vi skall ta av till vänster.

Jag kan inte hålla tillbaka min förvåning eftersom jag inte alls kan se någon väg åt vänster. Alla skrattar och Habib manövrerar skåpbilen, som jag ser det, rakt ut i djungeln. Men väl där kan jag ana en stig som vi följer men inte utan obehag konstaterar jag att vi nu är helt omgivna av vatten och vattenväxter förutom den ibland halvt igenrasade stigen. Som så ofta opponerar jag mig och undrar om vi inte kan stiga av och gå men möts av ett nytt skratt och huvudskakningar. Nej, det skulle vara mer riskfyllt än att åka bil, med tanke på rånare och banditer. Självtänker jag främst på ormarna men har inte lust att bjuda

på mer förnumstiga skratt så jag tiger med de farhågorna.

Snart tar även stigen vi kör på slut och framför oss flyter en bred flod så långsamt att ytan ser helt spegelblank ut. Habib backar upp bilen på en minimal torr yta vid sidan av ett hus och vi tumlar ut på den igenväxta flodstranden. Samtidigt hör vi också det avlägsna ljudet av en *mela* – en marknadsfest med glammade röster, sång och musik från den lite högre stranden på andra sidan floden.

Nu måste vi lämna bilen som kommer att vaktas under natten av Habib. Flera roddare står klara vid sina låga, flatbottnade träbåtar och vi tränger ihop oss i en båt med ett trettio-tal andra marknadsbesökare som just anlänt från olika håll. Vi måste sitta på båtkanten

FORTS.

och hänga bakåt, lite utanför kanten och bara några få centimeter över vattnet för att få balans i den överlastade farkosten. Flytvästar och livbojar existerar inte ens i fantasin.

Roddaren står i aktern och rör oss ljudlöst över den stilla vattenytan. Under det att vi långsamt närmar oss andra stranden blir festens ljud allt mer påtagligt och vi skönjer nu tydligt raderna med många hundra försäljningsstånd, ett par stora tälttak och en grupp människor som samlats ett stycke bort från de besökande människomassorna. Så här på avstånd ser flodstranden ut som en myrstack med ett myller av människor i vackert färgglada kläder. Klockan närmar sig midnatt, cirkusföreställningen är på väg att ta slut och lämna över till nattens yatraföreställning.

Fest kring helgongrav

Väl framme kan vår båt inte lägga till alldeles vid stranden så vi måste balansera och hoppa mellan de tomma, väntande båtarna som trängs vid den plats där det är lättast att komma något så när torrskodd iland. Marken är lerig och våt och tillsammans med de andra besökarna som kommit med båten halkar vi fram och tillbaka när vi klättrar upp bland flodbräddens buskage. Äntligen kommer vi upp på strandkantens krön och festens öronbedövande ljud slår emot oss. Cirkusens musik skrålar genom spräckta högtalare, försäljare ropar ut sina varor och yatra-gruppen inbjuder till nattens föreställning som strax skall börja.

– *Yatra, yatra, yatra ...!*

På väg mot det brusande folklivet passerar vi några hundra människor som samlats kring en symboliskt uppbyggd helgongrav i form av dekorerat tyg som spänts i fyrkant under ett skyddande träd som dekorerats med mönsterklippta pappersbårder i starka färger. Till åminnelse av den helige mannen **Shah Ali** hålls här varje år en veckolång *urus*, böneceremonier som pågår dygnet runt och utförs av anhängare till just denna *sadhu* eller *pir*, ord som betecknar män som nått ett tillstånd av hög andlig medvetenhet och dragit sig tillbaka från det världsliga livet.

De ropar på oss och vill att vi skall besöka dem en stund och lyssna till deras sång och musik samt berättelser om Shah Ali. Både kvinnor och män i färgglada kläder, kvinnorna i sari och männen i långa höftskynken, *lungi*, sjunger sittande och stående tillsammans. De använder enkla folkliga instrument, främst det ensträngade ektara samt olika klapperinstrument som ackompanjemang för sina folkliga ballader och bönesånger.

Marknaden pågår för fullt alldeles i närheten och stånden dignar av *curi*, de åtråvärda stela armringarna i olika färger, skönhetsmedel, smycken av lättmetall och glaspärlor, plastleksaker, torkade frukter,

Yatraensemblen Rupali Opera framför en föreställning av Apan Dulal i Nandalalpur nära

jordnötter, rostfria tallrikar, muggar och övriga husgeråd som vattenkrukar och kastuller. Trots att det är mitt i natten rör sig även många kvinnor runt bland försäljningsstånden tillsammans med sina män eller med andra kvinnor.

Matförsäljarna hålls i ett särskilt område av marknadsplatsen och erbjuder både kalla rätter och varma som lagas på plats över glödande kol eller öppen eld. Människor köar för ris med kikärtsröra, stekta eller kokta ägg med salt och kryddblandning eller friterade tunna bröd att doppa i currygrönsaker. Men allra mest attraktivt är som vanligt de överdådiga bergen av sötsakerna, *mishti*, som verkar få snålvattnet att rinna till på vilken bengal som helst. Den största lockelsen utgörs av *rasgolla*, de runda bollarna av kokt mjölk och socker som när de lyfts ur den tjocka sockerlagen där de förvaras får mina vänner att darra av begär och konsumera i ohämmade mängder.

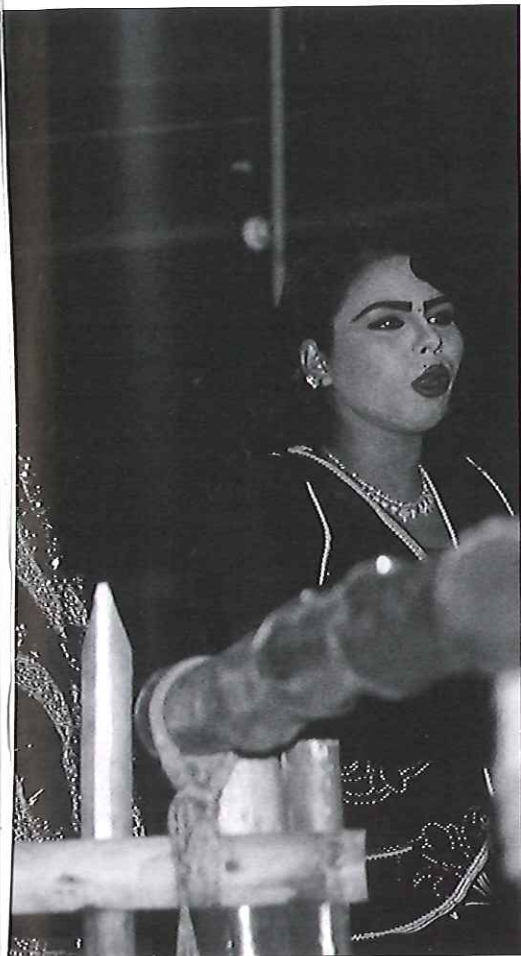
Vi närmar oss det stora cirkustältet där föreställningen just håller på att avslutas. Ett par elefanter står bundna vid tjocka träpålar, en liten brun björn vaggas oroligt i en minimal bur och några getter springer runt bland cirkusvagnarna. Man skymtar också akrobater, clownner och dansöser, som vid närmare beskådan ofta visar sig vara transvestiter som försörjer sig genom att uppföra erotiska danser mellan de olika

cirkusnumren. Omgivna av nyfikna marknadsbesökare som oavbrutet frågar var vi kommer från och varför vi är där närmar vi oss målet för vår färd, yatra-pandeln. Spelplatsen, som kallas *pandel*, är omgiven av uppspänt tyg och presenningar för att hålla borta den publik som försöker få en gratis skymt av föreställningen. Högtalarna skräller uppfordrande och starkt med ramson som skall påkalla besökarnas uppmärksamhet och ge information om nattens föreställning.

– *Hoi hoi kando – roi roi bepar ... Ajke ratrer Adi Pragati Opera bikhato yatra pala Lalon Fakir. Apnara dekhben Lalon Fakir... Ashun, ashun, ashun... Hrrrrr... Ashun, ashun, ashun... I kväll uppträder Adi Pragati Opera med det berömda yatrastycket Lalon Fakir, Kom och se, kom och se ...*

Milan känner sig nu hemma och tar genast med oss innanför det inhägnade området för att presentera mig för teatergruppen. Skådespelarna sitter i ett minimalt skjul och lägger sista handen vid den kraftiga och färgstarka sminkningen och välkomnar mig samtidigt varmt och intresserat. Som så ofta utnyttjar Milan sin ställning som välkänd yatra-expert, *malik* (teaterchef), skådespelare, skribent och sekreterare i det nationella yatra-förbundet och ger order om förplågnad.

– Vi vill ha gott te och *singara*, potatis-

Comilla i april 1999.

fyllta friterade degknyten. *Bideshi ra singara khub bhalobashe* – Utlänningen tycker mycket om singara.

Jag opponerar mig mot den direkta beställningen som jag uppfattar som oartig men Milan bara ler, skjuter upp sin mössa i pannan, nickar övertygande medan han kniper ihop ögonen lite lätt och håller upp högerhanden i en gest med fingrarna sammantryckta som om han redan höll i en godsak.

– *Ha...ektu, ektu khabo...* Jo, låt oss äta lite grann! Samtidigt ber han gruppens malik **Badal Khan** om en ask cigaretter och förhör sig även om möjligheterna att få en *pan*, specialkryddat betelblad.

Hopp om lukrativ säsong

Jag sitter i det minimala omklädningsrummet på en av gruppens gröna rekvisitalådor märkta med *Adi Pragati Opera* och det är inte förrän vi satt i oss en singara och en kopp te som samtalet kan börja komma in på deras situation och levnadsomständigheter. Gruppen har nyss formerats och man hoppas att denna försäsong, några veckor innan fastemånaden Ramadan startar, och då all föreställningsverksamhet ligger nere, skall bli så lukrativ att man kan utvidga verksamheten under den påföljande vintersäsongen. Främst gäller det möjligheterna att skaffa de viktiga traditionella instrumenten och att anställa fler musiker. Nu får

Yatra – hotad teaterform i båda delarna av Bengalen

Yatra är Bengalens mest kända och utbredda teatrala konstart. Under århundraden har dessa föreställningar varit den främsta populära förmedlaren av kultur, historia, filosofi, religion och etiska värden som kombinerade med nöje och underhållning nått ut till den stora allmänheten.

Just denna breda kontaktyta stack i ögonen redan på den brittiska kolonialmakten, som skapade censurlagar som begränsade teaterns möjligheter att nå ut. Dagens etablerade kulturelit har fortsatt att se ner på denna folkligt populära underhållningsteater. Som den mycket populära och vitt utbredda underhållning den är, har yatra under senare decennier samtidigt på vissa håll utnyttjats för en hämningslös ekonomisk vinning, ibland över anständighetens gräns.

Den populära och folkliga kulturen står ofta mitt i stormen av både kritiska och kärleksfulla röster och yatra är inget undantag. Som en traditionell konstform har den genomgått många utvecklingsstadier och varken forskare eller teaterns egna utövare kan enas helt om dess ursprung och tidiga konstnärliga eller innehållsmässiga uttrycksformer. Även detta är typiskt för teater som växer fram bland folket och formas av allmänhetens önskemål och förväntningar.

Vad gäller yatra bidrar många pusselbitar av skiftande förhållanden till att skapa den mångsidiga bild vi får av föreställningarna i dag. Verkligheten och synen på denna har många infallsvinklar och röster. Situationen kompliceras idag av att det ursprungliga Bengalen, där yatra utvecklades och färdades fritt, sedan ett halvsekel är delat i två nationer med olika religioner i majoritet liksom skilda sociala och politiska system.

I det indiska Västbengalen har många

man klara sig med tre musiker, som hantarerar ett västerländskt trumset, en handtrumma och ett keyboard, vilket inte alls uppfyller behoven för att spela den traditionella yatra-musiken.

Gruppens *hero* och *heroine*, de två huvudrollsinnehavarna, vill gärna prata och föreslår att jag skall fotografera dem tillsammans. **Pramath Debnat** som spelar hjälterollen är i sextioårsåldern men ser mycket yngre ut och har varit i yatranärningen i mer än 40 år. Som ung var han mycket populär som tolkare av kvinnoroller, ett bruk som var utbrett vid mitten av 1900-talet. Milan berättar att han i folkmun kallades *Pramath Rani* (Drottning *Pramath*) och fortfarande är en mycket upp-

yatra-grupper övergivit denna teaters specifika form och uttrycksmedel för att av ekonomisk vinningslystnad driva fram ett beroende av film- och teve-mässiga föreställningar med tillfälligt engagerade stjärnor som tillfälligt drar stor publik men som inte agerar i enlighet med de övriga artisternas uttrycksätt.

Bristen på samspel kritiserar ofta av yatras egna företrädare. I de stora städerna talar man om yatras sista dödsryckningar eller en döende tradition. På landsbygden välkomnas och uppskattas emellertid fortfarande de välgjorda traditionella föreställningarna men även där förändras situationen i takt med tevens utbredning.

I Bangladesh har yatra hamnat i allvarligt blåsväder, dels som slagträ i dispyter mellan politiska och religiösa fraktioner, dels bland företrädare för överklassens och de utbildades finteater. Grupper i samhället har använt yatra som förevändning och lockbete för en verksamhet som annars inte vore möjlig i landet, eftersom den går emot lagar och konventionella förordningar.

Skrupelfria fest- och föreställningsorganisatörer har yatra som täckmantel för enligt lag förbjudna hasardspel och pornografiskt färgade föreställningar, vilket egentligen bara kan hända i ett så genomkorrumperat land som Bangladesh. Polismakten ser mellan fingrarna för att de blir försedda med nöjen och pengar. De religiöst bokstavstroga som länge förespråkade ett förbud för yatra, en teater som de överhuvudtaget inte anser vara värdig ett muslimskt land, släpper organisatörer, poliser och artister i löplina för att se till att det snarast går så långt att man utan allmänhetens motstånd skall kunna förbjuda all yatra-verksamhet på "goda grunder".

Christina Nygren

skattad skådespelare, särskilt för sin starka och njutbara röst och dramatiska scennärvaro.

Just som jag sitter där och samtalat med gruppens medlemmar kommer en man med vitt ulligt skägg in i omklädningsrummet och på gruppens reaktioner förstår jag att det är en person med makt. Han visar sig heta **Muhammad Abdul Hashem Khan** och vara områdets styresman med ansvar för mer än tio omgivande byar, Jamsa-unionens rådsförsamling.

Han har hört talas om att en utlänning kommit hit och ville gärna se vem det var. Abdul Hashem Khan gör mig förvånad med sitt tillgängliga och avspända sätt och

VÄNDI

Korrupta politiker arresteras

Brett folkligt stöd för undantagslagar – men inte för evigt

Efter en politiskt orolig vinter infördes undantagstillstånd i Bangladesh i början av januari. Det planerade valet sköts upp på obestämd framtid och den nya administrationen satte in kraftåtgärder för att bekämpa korruption och annan kriminalitet i landet. Arild Engelsen Ruud rapporterar från Dhaka, där sympatierna ännu är starka för nyordningen, men samtidigt fredspristagaren Mohammad Yunus bildat ett politiskt parti och ser fram emot det nyval som kommer förr eller senare.

Det är mycket lättare att jobba nu", säger min vän Nitai som leder en liten frivilligorganisation. "Alla beslut tas i god tid" Det är ingen som kräver mutor längre, det är helt slut med det. Ingen törs längre göra det."

"De" som han pratar om är offentliga tjänstemän och hur de är att göra med sedan undantagstillståndet infördes i Bangladesh i början av januari 2007.

Nitai har tidigare berättat om att han brukade vara tvungen att ha med sig pengar i ett brev när han besökte vissa tjänstemän, hur beslut kunde dra ut på tiden när tjänstemännen inte fick sina pengar och hur hans organisation ibland blev direkt motarbetad av myndigheterna han arbetade med.

Undantagstillståndet infördes för att få slut på kaoset som var på väg att urarta. Landets regering avgick i september 2006 och överlät makten till en interimregering, en säregen ordning Bangladesh har för att se till att nyval till parlamentet hålls under övervakning av en neutral regering. Men den här interimregeringen var inte neutral, den gjorde i stället stora ansträngningar för att underlätta för Bangladesh Nationalist Party, BNP och dess allianspartier.

Regeringen leddes av landets president Iajuddin som tidigare utsetts till president av just BNP. Oppositionen, under ledning av Awami League, försökte genom demonstrationer och protester förmå regeringen att ändra kurs – men utan resultat. Till slut bestämde sig oppositionen därför att bojkotta valet. Några dagar senare införde presidenten undantagstillstånd och tillsatte en ny regering ledd av Fakhrudin Ahmed, chef för Nationalbanken och tidigare anställd av Världsbanken.

Min vän Nitai är inget undantag. Hela det civila samhället tycks sluta upp kring undantagstillståndet. Muhammad Yunus, mottagare av Nobels fredspris 2006, hyllar undantagstillståndsregeringen och dess många radikala åtgärder för att rensa upp i bangladeshisk politik.

Yunus har bildat ett eget parti som han hoppas ska komma till makten en dag och kunna få slut på vanstyre och korruption. Han medger att utan undantagstillståndet skulle det inte varit möjligt för honom att bilda ett nytt parti. Även tidningarna är fyllda av beröm och hurrarop, både i artiklar om de många arresteringarna och på ledarplats. Under de första två månaderna har det bara framförts försiktig kritik som till exempel när den största bengaliskspråkiga tidningen *Prothom Alo* hoppades att regeringen inte ska gå för långt och att de som arresterats ska få en rättvis rättegång.

60 000 personer arresterade

Något av det mest radikala som undantagstillståndsregeringen gjort är att arresteras mellan 50 000 och 60 000 kriminella, smågangstrar, korrupta lokalpolitiker, byråkrater och företagsfolk. Det är omkring 50 procent fler arresteringar än vad som normalt görs och arresteringarna har varit mer högprofilerade än tidigare.

Aktionerna har fått stor uppslutning i de breda folklagren eftersom många under lång tid varit förfärad över det politiska skydd som kriminella ofta åtnjutit. På många sätt har politikerna varit beroende av de kriminella för att bekämpa sina motståndare. I en del fall har politiker och gangster varit en och samma person. Detta var orsaken till det obehag som Nitai och hans kolleger tidigare upplevde.

Samma dag i början av februari som jag talade med Nitai utgjordes tidningarnas topprubriker av nyheten om att sexton ledande politiker, varav flera varit ministrar, hade arresterats. Nu märktes tydligt att regeringen menade allvar.

Att flertalet av de arresterade tillhör BNP gjorde det hela än mer anmärkningsvärt eftersom BNP av tradition har fått stöd från militären. Nu hjälpte uppenbart inte gamla kontakter till att förhindra ministrarna från att gripas. Sedan dess har ytterligare tio toppolitiker arresterats. Dessutom har antikorrptionskommissionen gått till frontalangrepp mot ytterligare

sexton ledande personer och förmodat korrupta politiker och krävt en redogörelse för deras förmögenhet.

De som inte lyckades lägga fram en sådan lista före utgången av kommissionens tidsfrist på 48 timmar, fick sina kända tillgångar, inklusive bankkonton, hus och bilar, konfiskerade. Några av dem som arresterats eller sökts av polisen hör till de närmsta medarbetarna till **Tarique Rahman**, nummer två i BNP:s maktsfär, med mamma **Khaleda Zia**, f d premiärminister, i toppen.

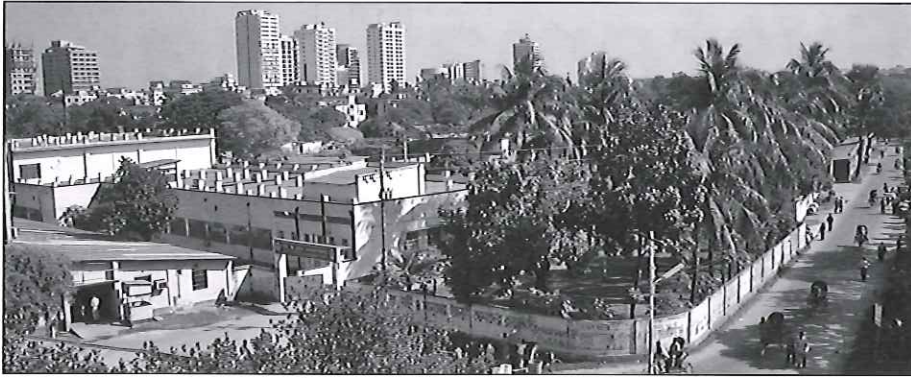
Att många politiker blivit rädda var uppenbart när Khaleda Zia i början av februari höll ett möte för partistyrelsen och nästan ingen kom. Mötena är i vanliga fall ett viktigt forum och av hävd ett ställe där inflytelserika personer och de som vill vara inflytelserika träffas. En annan indikation på rädslan som spridit sig i landets politiska liv är att partierna inte vågar protestera mot arresteringarna. BNP gnyr lite då och då om att ingen ska dömas utan bevis. Och oppositionspartiet Awami League – som för bara en månad sedan mobiliserade över 100 000 personer i gatuprotester – har inte sagt ett enda ord om att flera av partiets ledare arresterats.

Dessutom har regeringen iscensatt en lång rad andra populära och länge efterlängtdade åtgärder. Den har fått slut på de politiska oroligheterna som ställt till problem i människors vardag, särskilt för dem som är beroende av att tjäna pengar varje dag. Regeringen har också påskyndat en lagändring som säkrar domstolarnas oberoende från regeringsmakten. En förändring som varit på gång i åtta år.

Inte minst viktigt är att regeringen tillsatt en ny valkommission som tagit viktiga steg att uppdatera röstlängderna, så att alla röstberättigade garanteras rätten att rösta samtidigt som inga falska röster ska kunna avges. Dessutom måste de politiska partierna registreras efter den nya vallagen och bland annat uppge sina inkomster.

Regeringen har också tagit ett avgörande steg mot att förbättra eldistributionen som försämrats allvarligt under den senaste regeringens styre, och den har infört så kallade mobila domstolar som medföljer polisen på dess jakt på illegal och hälsofarlig livsmedelsproduktion (slakterier, bagerier, restauranger, läsktillverkare, m m) och dömer direkt på plats.

Tidningarna är fyllda av beröm och hurrarop för undantagstillståndet

Lugnt i Dhaka till följd av undantagstillståndet.

FOTO: LARS EKLUND

Men regeringen har också fått kritik för några av sina åtgärder. En sådan var rivningen av olaglig byggnation på offentlig mark, inklusive byggnader ägda av kända politiker, och röjningen av olagliga småbutiker på torg och andra offentliga platser. Åtgärden ledde till att många blev lidande, till exempel alla dem som har sin dagliga inkomst från butikerna. Med tiden har regeringen minskat omfattningen på den här typen av åtgärder.

Vad kommer att ske nu?

Den stora frågan är vad som ska hända nu. Vad vill regeringen åstadkomma framöver? Hur länge ska den sitta? När ska övergången till en vald regering äga rum? Fakhruddin Ahmed som nu är regeringschef sade i januari att det ska hållas val men att det vid dåvarande tidpunkt inte var möjligt att säga när.

För att kunna förstå delar av dynamiken bakom de processer som är i gång kan man möjligen hämta insikter genom att studera hur undantagstillståndet infördes. Både civilsamfundet och kadern av utländska diplomater var starkt kritiska till presidentens styre (interimsregeringen) under hösten 2006. Denne höll fast vid att val skulle hållas i januari trots oppositionens beslut att bojkotta valet. I diplomatkretsar ansågs att valresultatet därmed skulle bli odemokratiskt. Eftersom dessa diplomater representerar biståndsgivarna till landet har de ett stort inflytande. Inom "the chattering classes", det stora nätverket bestående av landets intellektuella elit, framstående företrädare för de ickestatliga organisationerna och diplomater, råder enighet om att den utlösande signalen för militärkuppen (under civil fasad) var ett uttalande som FN:s generalsekreterare gjorde, när han bekymrat uttalade sig om den politiska utvecklingen i Bangladesh.

Även om budskapet var inlindat togs det på stort allvar av landets militära ledning. Bangladesh är nämligen en av världens största rekryteringsbaser för FN:s fredsbevarande operationer runtom i världen. Det skulle kunna bli svårt för landet att fortsätta vara det om landets politiska kaos fördjupades.

Att vara i FN-tjänst är en god inkomstkälla och på många sätt en spännande erfarenhet för både soldater och officerare.

Dessutom tjänar militärmakten pengar på att delta. Generalerna fattade därför snabbt vinken och pressade president Iajuddin till att införa undantagstillstånd. De såg också till att Iajuddin själv avgick som regeringsledare och i hans ställe sattes Fakhruddin Ahmed in.

Denna bakgrund är viktig att känna till för att kunna spekulera kring hur länge undantagstillståndet kommer att pågå och för att kunna värdera vad som är militärens egentliga drivkraft. FN och utländska regeringar gav sitt samtycke till kuppen eftersom man ansåg det nödvändigt för att stoppa ytterligare kaos. Men gissningsvis vill det internationella samfundet och FN bara fortsätta sitt stöd under den tid som krävs för att valsystemet och det politiska livet ska reformeras.

Detsamma gäller civilsamhället inklusive massmedia. Det verkar finnas stor enighet om att kuppen var nödvändig och att en rad reformer måste till för att säkra att valet blir demokratiska och får legitimitet. Men enigheten förutsätter att det blir ett val, och opinionsmätningar tyder på att demokratibegreppet sjunkit djupt in i människors medvetande under de 15 år som gått sedan militärstyret upphörde.

En undersökning som jag och mina forskarkollegor gjort bland befolkningen i en stad på landsbygden ger vid handen att uppslutningen kring demokrati – att alla har rösträtt och att regelbundna val ska hållas – är lika stor hos fattiga som välutbildade, män som kvinnor, rikshaförare som daglönare.

En viktig orsak till att undantagstillståndet rönt så stor popularitet är inte minst att tidningarna nu slipper censur och åtgärderna som hittills genomförts har legat i linje med folks uppfattning om vilka problemen i landet är. Regeringen lekte nog med tanken på att inskränka tryckfriheten men var förnuftig nog att avstå. Men utan censurkontroll kommer tidningarna på en eller annan tidpunkt börja att ställa besvärande frågor, de kommer att bli språkrör för kritik, biståndsgivarna blir otåliga och uppslutningen kommer med säkerhet att minska.

För tillfället tyder mycket lite på att Fakhruddin har egna politiska ambitioner. Problemet är att många av reformerna som föreslås kräver lång tid. Särskilt arbetet

med de helt nya röstlängderna och identitetshandlingar till alla vuxna invånare – en gedigen utmaning i ett land med 130 miljoner människor (plus minus fem miljoner).

En professorsvän vid universitetet i Dhaka menar att regeringen kan räkna med brett stöd tills de viktigaste reformerna är genomförda, kanske upp till ett år. Men en journalist på tidningen *Prothom Alo* menar att regeringen riskerar att stöta på betydande svårigheter innan dess. En stor utmaning är de 50-60 000 kriminella och de 25 politiska ledare som arresterats. Förr eller senare måste de ställas inför rätta och då måste det finnas bevis mot dem.

Brotten är emellertid mycket svåra att leda i bevis, det finns oftast få spår i ett korruptionsåtal. Med hjälp av undantagslagarna kan de gripna hållas av polisen i 30 dagar och sedan i 30 dagar till. Men om de hålls arresterade alltför länge eller döms trots svaga bevis kommer detta att gå ut över regeringens anseende – varför har de över huvud taget arresterats? Och vill regeringen fatta beslut som skadar innan den hunnit göra jobbet?

Det finns många lustiga rykten som cirkulerar inom "the chattering classes", en del rykten har rentav substans. Kommer regeringen att arresteras dem som ligger bakom vanstyre och korruption, förhållanden som gjort Bangladesh till världens mest korrupta land enligt anti-korruptionsorganisationen Transparency International?

Problem för Hasina och Zia

Sheikh Hasina anses vara något mindre korrupt än Khaleda Zia, men bara lite. Hasina kommer att ha problem med att avstå från "sitt" land. Hon ser det som ett arv från sin far **Mujibur Rahman**, självständighetskampens ledare och landets första president.

Zia är mindre besatt av makt och lär ha fört över tillgångar till Saudiarabien för att säkra en behaglig ålderdom där. Men det stora problemet är hennes son Tarique Rahman, kronprins i BNP. Det ryktas att han försökt smugga ut pengar för att köpa en handelsgård i Kuala Lumpur men han misslyckades eftersom han inte hade tillräckligt inflytelserika vänner i Malaysia och för att han inte är en tillräckligt smart affärsman. Han har med andra ord ingen lovande framtid, inte ens som politiker i Bangladesh. Han ville inte därifrån och alternativet blir att arresteras honom eller förvisa honom. Törs regeringen ta ansvar för ett sånt agerande?

Och vad händer med professor Muhammad Yunus, fredspristagare och internationell hjälte? Är han räddningen för landet? Efter många år med tvivelaktiga, kor-

VÄNDI

FORTS.

rupta och själviska politiker framstår Yunus utan tvivel för många som den renhåriga, effektiva och duktiga organisationen som kan leda landet in i en ny tid. Han sägs från början ha varit ovillig att bli politiker men låtit sig övertalas efter, som det förefaller, högljudda krav på hans engagemang.

Yunus medelklassens hopp

Efter en kort betänketid då Yunus bjöd in människor för att framföra sina åsikter, lanserade han partiet *Nagorik Shakti* (Medborgarmakt). Av alla de som kom med synpunkter var det hela 80 procent som ville att han skulle bli politiker. Bara 20 procent var tveksamma och varnade honom från att göra det. Många skrattar gott åt denna påstådda popularitet. De allra flesta inlägg kom med e-post och merparten av dem var på engelska. Det är med andra ord en liten – och kanske uppgiven och uppskrämd – medelklass som ser Yunus som sitt stora hopp.

Mer nyanserade synpunkter fick vi en stad söder om Dhaka, i Munshiganj-distriktet. "Politik är väldigt svårt" menade en företagare och avvisade tanken på att det skulle vara tillräckligt att vara renhårig och okorrumpierad för att få landet att fungera. Han får stöd i bland annat BRAC-universitetets stora demokratiundersökning, där det hävdas att en av politikernas främsta uppgifter är att få byråkrater att göra sitt jobb.

Och då räcker det inte med regler och lagar. Nej, då behövs personliga förbindelser, kontakt med massmedia, kanske mutor, förståelse av byråkratins situation, löften om gentjänster och så vidare. Yunus har tillräcklig kapacitet och inflytande för att få saker och ting att hända men han kan bara bli vald i en eller två valkretsar (enligt de nya reglerna) och vem ska han få att ställa upp i landets övriga 328 valkretsar? Det är knappast troligt att Yunus medarbetare får något stort genomslag i hela landet. De flesta människor vill ha erfarna politiker, inte nödvändigtvis korrumpierade men effektiva, slagkraftiga och duktiga.

Bangladesh har upplevt många politiska kriser och krisen i höstas hotade att sluta riktigt illa. Därför är de allra flesta glada för det andrum som landet fått. Det man nu hoppas på är att undantagstillståndet ska innebära att de värsta förbrytarna arresteras och rensas ut från det politiska livet. Men sedan får det vara stopp. Det flesta människor vill inte ha ett långvarigt tillstånd utan grundläggande rättigheter. De vill få tillbaka politikerna, de vill kunna gå till val. Som han sa, företagaren som jag träffade söder om Dhaka: "Vi bengaler älskar politik väldigt mycket".

Arild Engelsen Ruud

Översättning: Katarina Sandström Blyme

Systematiska övergrepp driver hinduer på flykt

Svår situation för Bangladeshs minoriteter

Att öppet tala om pogromerna som landets minoriteter utsatts för på senare år är farligt. Journalisten Salam Azad har tvingats i landsflykt för sin rapportering. Läs här hans dokumentation av förhållandena.

Bangladesh har en befolkning på 140 miljoner. Av dessa är 87 procent muslimer, medan 10 miljoner människor är hinduer och cirka en miljon buddhister – framför allt koncentrerade i Chittagong Hill Tracts, med chakmas som dominerande grupp. Knappt en miljon människor är kristna, framför allt i trakterna runt Mymensingh, Dhaka och Khulna. De kristna i Mymensingh-distriktet är mestadels medlemmar av stamfolk såsom garos, medan de kristna i Dhaka antingen är bengaliska konvertiter eller euroasiater (ofta benämnda anglo-indier). Bland dessa senare är huvuddelen romerska katoliker. Därutöver finns i Bangladesh två miljoner människor som bekänner sig till skilda etniska trosuppfattningar.

71 procent av landets befolkning lever under vad man kallar för fattigdomsstrecket. Islam är statsreligion och landet styrdes fram tills i höstas av en fyrpartialliansregering ledd av BNP men i vilken också ingick partierna Jamaat-e-Islami, Islami Oikyo Jote samt Jatiyo Party (Manju). Viktigt att notera är närvaron i regeringen av det fundamentalistiska islamistpartiet Jamaat-e-Islami, ett parti som 1971 motsatte sig att Bangladesh skulle bli självständigt.

Två av de bärande principerna som vägledde det frihetsälskande folket i det tidigare Östpakistan att deklarerar sin självständighet från Västpakistan var civilisationens två grundpelare nämligen sekularism och demokrati. Sekularismens ideal skrevs också in i Bangladeshs första konstitution från 1972, som också innefattade ett parlamentariskt system med en ceremoniell president och en styrande premiärminister och regering, enligt samma modell som grannlandet Indien.

1972 års konstitution innehöll också de fyra pelare på vilka landets första premiärminister **Sheikh Mujibur Rahmans** ideologi (*Mujibbad*) vilade, nämligen nationalism, sekularism, demokrati och socialism. Men efter mordet på Sheikh Mujib den 15 augusti 1975 lät efterträdaren, general **Ziaur Rahman**, ändra på konstitutionen. Han bytte ut begreppen "socialism", "sekularism" och "bengalisk nationalism" mot "social rättvisa", "absolut tro på Gud den allsmäktiga" och "bangladeshisk nationalism".

Dessutom lät han genom en ändringsproklamation 1977 föra in texten "I *Allahs namn, den Barmhärtige, den För-låtande*" på arabiska i ingressen till konstitutionen. Generallöjtnanten och diktatorn **Hussain Muhammad Ershad**, som tog över makten den 24 mars 1982, gick ett steg till. Han förändrade konstitutionen i juni 1988 och förklarade att islam hädanefter var statsreligion i landet. Som en följd härav har minoriteterna i landet förvandlats till andraklassens medborgare.

Sekularism mot islamism

Under en lång period av landets 36-åriga historia har Bangladesh stått under militärt styre. Det fram tills i höstas styrande partiet Bangladesh Nationalist Party (BNP) växte fram som ett initiativ och skapelse av landets första militära härskare, Ziaur Rahman. Bangladesh Awami League, ett parti som grundades i juni 1949 av **Husain Shahid Suhrawardy** och som var det politiska parti som ledde befrielsekriget, styrde landet i fem års tid (1996-2001) efter det att demokratin återinfördes i landet i december 1990 (sedan Ershad avgått och lämnat över styret till den bangladeshiska justitiekanslern **Shahabuddin Ahmed**).

Under de fem åren av Awami League-styre lyckades man delvis utveckla nya demokratiska institutioner, men dessa insatser nollställdes fullständigt när Awami League förlorade regeringsmakten i oktober 2001.

Awami League hade bibringat en känsla av säkerhet och tillhörighet bland Bangladeshs minoritetsbefolkning. Man förespråkade åter bengalisk nationalism och ett

An Inquiry into
Causes and Consequences of
Deprivation of Hindu Minorities
in Bangladesh
through the Vested Property Act

Framework for a Realistic Solution

Edited by
Abul Barkat

engagemang för att hålla sig till sekularismens och demokratins doktriner. Under de fem år som landet styrdes av premiärminister **Sheikh Hasina Wajed** utsågs ett stort antal företrädare för minoritetsgrupper till kabinettssekreterare, universitetsrektorerna (exempelvis Dr. **Durgadas Bhattacharjee**, rektor för National University), och ambassadörer (**S. S. Chakma** till Bhutan, **Cyril Sikdar** till Nepal och **Subir Bhattacharjee** till Kenya, bara för att nämna några). Detta var något tidigare aldrig skådat i det självständiga Bangladeshs historia.

Awami League tog också ett initiativ till att avskaffa lagen om "fientlig egendom" som instiftades under det indisk-pakistanska kriget 1965. Den gick först under namnet "Förordningen om Pakistans försvar" och infördes för att "trygga statens och allmänhetens säkerhet, intressen och försvar", men omvandlades till en lag kallad "The Enemy (Custody and Registration) Order II of 1965."

Lagen förklarade att Indien var fienden, och medgav staten rätt att expropriera "fientlig" egendom och mark i det egna landet, och nästan helt och hållet kom den att riktas mot den hinduiska minoriteten. Uppskattningsvis en miljon hushåll (40 procent av den hinduiska befolkningen) berövades därmed mer än hälften av sina ägor. Av marken som beslagtogs utgjordes 81,7 procent av jordbruksmark och 2,4 procent var dammar.

Genom sitt motstånd mot lagen, har det hinduiska samfundet i Bangladesh förblivit troget Awami League och stabila anhängare till detta parti. I parlamentsvalet 2001 deltog muslimer, hinduer, buddhister, kristna och andra trosanhängare. Muslimer utgör självklart den största gruppen i valmanskåren, men de 7,2 miljoner röstberättigade hinduerna är ändå en betydande

Ekonomiprofessorn **Abul Barkat** från Dhaka har i boken "An Inquiry into Causes and Consequences of Deprivation of Hindu Minorities in Bangladesh through Vested Property Act" tagit upp den drakoniska lag från 1965 om beslagtagnande av fientlig egendom och som fortfarande gäller. En lag som riktats mot den hinduiska minoriteten i landet.

grupp. I ett försök att locka till sig dessa väljare tog BNP flera initiativ i valkampen. BNP:s partiordförande, **Begum Khaleda Zia**, besökte till och med Dhakeswari-templet, hinduernas främsta helgedom i Bangladesh.

Det var första gången **Khaleda Zia** besökte detta tempel efter att hon blev partiledare. Men inte ens denna handling förmodade locka hinduerna att lita på BNP, och orsaken är inte svår att inse. Det var partiets grundare och **Khaledas** make **Ziaur Rahman** som en gång avskaffade sekularismen som grundprincip för det bangladeshiska samhället, en princip som legat till grund för frihetskriget.

Dessutom utsattes hinduerna för fruktansvärda övergrepp 1992, i kölvattnet på förstörelsen av Babri Masjid-moskén i den indiska staden Ayodhya – något som gick ut över hinduerna i Bangladesh. Plunderande horder förstörde 28 000 hem, 2 700 kommersiella inrättningar och 3 600 tempel runt om i landet. Tolv hinduer mördades, 2 000 skadades och lika många hinduiska kvinnor, inklusive unga flickor, utsattes för omänsklig tortyr.

Det år pogromerna inträffade, 1992, satt också BNP vid makten och premiärministern hette även då **Khaleda Zia**. Inte undra på att 1992-händelserna spelade en viktig roll när hinduerna i valet 2001 vägrade förlåta **Khaleda Zia**.

Hinduer nekades att rösta

Det påstås att hinduiska väljare vid 2001 års parlamentsval (som arrangerades gemensamt av presidenten, en övergångsregering och valkommissionen) hindrades från tillträde till röstningslokaler av såväl civil som militär personal. Det hävdas också att hinduer nekades att avlägga sina röster.

De som likväl lyckades därmed anklagades efteråt för att vara anhängare av Awami League, och utsattes för tortyr av partimedlemmar tillhörande BNP och dess allianspartier. Antalet avgivna hinduiska röster var anmärkningsvärt lågt i distrikt såsom Barisal, Bhola, Patkhira, Natore, Gzipur, Kishoreganj, Feni, Jhenadah, Lalmonirhat, Gopalganj, Satkhira and Meherpur. Övergrepp mot hinduer var också häftigare just i dessa områden, där den hinduiska befolkningsandelen uppgår till hela 20-25 procent.

Pogromerna mot hinduer inleddes di-

Orädd aktivist mot orättvisor

□ **Salam Azad** är en välkänd författare i Bangladesh. Han har förföljts av islamistiska grupper för sin sekularistiska samhällssyn, och hans bok *Bhanga Math* förbjöds av den bangladeshiska regeringen i juli 2004. I denna bok togs upp frågor om islamisk fundamentalism, madrassa-undervisning och utfärdandet av allehanda *fatwas* i landet. Han lever nu i landsflykt i Indien och har blivit fråntagen sitt bangladeshiska pass.

Azad har tidigare publicerat ett 40-tal böcker, flera av vilka översatts till andra språk. Han skriver regelbundna krönikor i Dhaka-tidningen *Bhorer Kagoj*. Som orädd skribent och aktivist fortsätter han att bekämpa orättvisor som begås av det bangladeshiska samhället och dess regering, i synnerhet gentemot dess oförmåga att värna minoriteternas rättigheter.

Azad är också en framträdande framkämpe att framhålla den indiska arméns bidrag för att säkra det egna landets frihet från Pakistan 1971. Han inleder ofta sina presentationer och föredrag med en begäran om en tyst minut för att hedra de indiska soldater som offrade sina liv i det bangladeshiska frihetskriget.

rekt efter valdagarna. Till en början var allmänheten inte medveten om dessa övergrepp, men vissa modiga dagstidningar spelade en humanitär roll genom att föra fram dessa händelser, och många människor överraskades när de fick höra talas om tortyren.

När 45 dagar gått efter valet hade fyra miljoner hinduer torterats på skilda vis. Mer än 1 000 hinduiska kvinnor antastades – en rovgirig process som pågår än i dag. I sin fullständiga hjälplöshet valde många hinduer, som inte såg någon annan utväg, att korsa gränserna och söka skydd i grannländerna.

Det exakta antalet hinduer som flydde Bangladesh går inte att säga med säkerhet. De som lämnade landet valde att inte ge sig till känna, eftersom de fruktade att kanske tvingas tillbaka. Men det finns källor som uppger att flera miljoner hinduer lämnade Bangladesh efter 2001 års parlamentsval.

Indiska regeringen liksom flera politiska partier i Indien och sociala och människorättsliga organisationer uttryckte oro över övergreppen. Protestaktioner organiserades i Kanada, USA, Australien och på flera håll i Europa. Amnesty International publicerade i december 2001 en rapport om övergreppen där det slås fast att attackerna mot det hinduiska samfundet i Bangladesh inleddes redan innan parlamentsvalet den 1 oktober 2001, när hinduer hotades av representanter för BNP-alliansen från att rösta, på grund av att det förmodades att de

VÄND!

FORTS.

skulle rösta på Awami League. Amnesty-rapporten citerar också människorättsorganisationer i Bangladesh som med hänvisning till en lång rad detaljerade vittnesmål anser att över 100 kvinnor utsattes för våldtäkt. Gärningsmännen påstås i huvudsak ha varit medlemmar av BNP och dess koalitionsbroderparti Jamaat-e-Islami.

Framträdande medlemmar av det hinduiska samfundet uppges också ha mördats under våldsvågen som följde efter valet. Den 16 november 2001 sköts **Gopal Krishna Muhuri**, rektor för Nazirhat College i Chittagong, till döds i sitt hem. Polisen uppges ha arresterat minst två lärarkollegor till Muhuri som misstänkta för mordet. Båda hade kopplingar till Jamaat-e-Islami.

Avslöjande journalist greps

Efter dessa avslöjanden lät BNP-regeringen arresteras en lång rad sekularistiska och progressiva människor, inklusive journalisten **Shahriar Kabir**, en av dem som rapporterat om övergreppen i pressen. Amnesty International väddjade för att Kabir, såsom varande en samvetsfånge, omedelbart skulle frigges.

Flera människorättsorganisationer har under åren därefter uttryckt sin starka oro över utvecklingen som skett i Bangladesh. Men fyrapartiregeringen som styrde landet fram tills i höstas förnekade idogt alla anklagelser. Det var först efter en lång rad protestaktioner och påtryckningar som man till sist kände sig tvingad att tillsätta en undersökningskommission, men rapporten som denna sedan lämnade gav upphov till ny debatt kring regeringens och kommissionens bristande opartiskhet.

På eget initiativ lämnade människorättsorganisationen *Ain o Shalish Kendra* in en petition till Bangladeshs högsta domstol, där man krävde att säkerhet måste garanteras landets hinduer, med hänvisning till 357 dokumenterade fall av övergrepp. Trots att domstolen ännu inte hunnit besluta sig om en dom i fallet så började snabbt ledare och partifolk som företrädde fyrapartialiansen – med aktivt stöd från myndigheterna – söka upp och tränga sig in i offrens hem för att försäkra sig om att inga anklagelser om tortyr eller våldtäkt skulle komma att riktas från deras sida.

Kollaboratörer under kriget

Detta var första gången efter självständighetskriget 1971 som pogromer mot hinduer fick en sådan omfattning. Orsaken till detta står att finna i Jamaat-e-Islami-partiet och dess studentförbund Islami Chhatra Shibir. Dessa organisationer verkade som kollaboratörer och samarbetsmän med den pakistanska armén under frihetskriget, nu hade de blivit allierade med BNP.

Den traditionellt Awami League-trogna väljargrupp som hinduerna utgör måste i

Våldtäkter mot kvinnorna driver hinduiska familjer att fly Bangladesh

deras ögon bort från Bangladesh, och då finns det inget bättre sätt än att begå övergrepp mot dem så att de helt enkelt till följd av dödsångest och fruktan väljer att lämna landet.

Förföljelserna har dock inte begränsats enbart till hinduer. Kristna har dödas av bomber i en kyrka i Baniachong, en minderårig dotter till en kristen präst utsattes för gängvåldtäkt i Manikganj, och en buddhistisk präst vid namn **Gyanjoti Bhikku** mördades i byn Raujan i Chittagong-distriktet. Men om man granskar våldsmännens operationsmetoder finner man helt klart att våldtäkter av hinduiska kvinnor har varit vanligast. Genom att besudla kvinnorna har man drivit deras män och familjer att rätt och slätt lämna sina hem och sina ägor.

Två forskare, **Bimal Pramanik** och **Mihir Sinha Roy**, har analyserat skälen bakom den antihinduiska kampanjen i Bangladesh hösten 2001:

”Motivet har inte uteslutande varit politiskt eller ekonomiskt, utan de religiösa fundamentalisternas underblåsande av sektaristiskt våld har skett enligt en noggrant uppgjord plan. Det är uppenbart från den modell som övergreppen följt att en religiös rensning av hinduer utgjort det primära målet. Den grundläggande inställningen har varit ”*jane maaris na, ijat maar*” (döda dem inte, utan våldta deras kvinnor) – så att de hinduiska familjerna ska drivas till att så småningom lämna Bangladesh för gott.”

En annan forskare, ekonomiprofessorn **Abul Barkat** vid universitetet i Dhaka, skrev också om följderna av kampanjen: ”Omfattningen av de övergrepp som begåtts mot minoriteterna den här gången har överskridit alla gränser i form av mord, våldtäkter och beslagtagande av egendom. En ungefärlig uppskattning utifrån officiella dokument visar att 20 procent av den mark som tidigare tillhört hinduer nu berövades dem. Detta innebär att den totala areal som beslagtogs med hänvisning till lagen om fientlig egendom uppgår till 2,1 miljoner acres, till ett marknadsvärde av 1 200 miljarder takas (128 miljarder kronor) – motsvarande 70 procent av bruttonationalprodukten för Bangladesh år 2000.

Å andra sidan uppgick den hinduiska befolkningen i landet 1991 till 11,2 miljoner. Om man utgår från 1961 års befolkningsstatistik, då 18,4 procent av befolkningen i nuvarande Bangladesh utgjordes av hinduer, borde dessa 1991 (då landets befolkning var 100 miljoner) ha varit 18,4 miljoner och inte 11,2 miljoner som upp-

ges i den officiella befolkningsstatistiken.”

Denna differens svarar väl emot tidigare undersökningar beträffande den saknade hinduiska befolkningen. Abul Barkat igen:

”Mellan 1964 och 1991 beräknas 5,3 miljoner saknas, vilket utslaget innebär att 196 296 hinduer fattas för varje år efter 1964. Man kan också säga att om en utflyttning av den hinduiska befolkningen i huvudsak orsakats av missämja mellan religiösa grupper till följd av lagen om fientlig egendom så består uppskattningsvis den saknade hinduiska befolkningen till 538 personer varje dag alltsedan 1964.”

Bli muslim eller fly landet

Under nuvarande omständigheter har minoriteterna i Bangladesh enbart tre alternativ att välja mellan:

- Att byta religion och bli muslimer
- Att lämna landet och överge sin egendom i Bangladesh
- Söka stöd utifrån för att bekämpa situationen.

Om detta nu inte var illa nog för minoriteterna i Bangladesh så har det förekommit ett flertal fall av ”hemskickningar” från Indien, vilket ödelägger många av de flyktade familjernas liv. Det är som om dessa arma människor som flytt Bangladesh inte tillhör denna jord vi lever på.

Och för att späda på bedrövelsen ytterligare har civilsamhället i Bangladesh inte varit särskilt effektivt i att lösa krisen. Författare och opinionsbildare som valt att företräda minoriteternas sak har tagits i upptuktelse av regeringen i Bangladesh, och många har till följd därav själva tvingats lämna landet.

Salam Azad

Översättning: Lars Eklund

Källmaterial:

Amnesty International rapport, december 2001: *Bangladesh: Attacks on Members of the Hindu Minority*.

Bimal Pramanik och Mihir Sinha Roy: *The Recent Plight of Minorities in Bangladesh: A Post-Election Scenario* (paper presenterat vid seminarium organiserat av Centre for Research in Indo-Bangladesh Relations i Kolkata 28 januari 2002).
Abul Barkat (Ed.): *An Inquiry into Causes and Consequences of Deprivation of Hindu Minorities in Bangladesh through Vested Property Act*, utgiven av Prip Trust, Dhaka 2000

Arbetarnas löner höjdes något efter vild strejk i textilindustrin

Bangladeshs konfektionsindustri har klarat förändringarna i världshandeln trots att många trodde att de skulle knäcka exporten. Men företagens vinster görs på bekostnad av de omkring två miljoner människor som arbetar inom industrin och som knappt kan överleva på sina låga löner.

När Världshandelsorganisationen WTO i januari 2005 tog bort kvoterna för import och export av textil och konfektion mellan sina medlemsländer spådde många betraktare, däribland Världsbanken och Internationella valutafonden, att Bangladeshs export skulle minska med 30 procent, framför allt på grund av konkurrens från Kina. Men i stället har landets export ökat med 24 procent, främst tack vara de låga priser på färdiga produkter som de bangladeshiska tillverkarna erbjuder.

Men de låga lönerna och dåliga villkoren för de anställda inom industrin har skapat omfattande protester i landets exportzoner och i konfektionsfabrikerna runt huvudstaden Dhaka. Oron ledde till att regeringen i maj 2006 satte samman en lönekommission där både fabriksägare och arbetare representerades.

Ogillades av båda parter

Den 12 september lade kommissionen fram ett förslag om nya minimilöner. Men förslaget ogillades av både företagsägare och arbetare. Industrin ansåg att de föreslagna lönerna var för höga – och löntagarna menade att de var för låga för att överleva på. Läget är fortfarande spänt. Då och då arrangerar arbetarna demonstrationer och protester, och i styrelserummen uttalas hårda ord medan regeringen försöker plädera för kommissionens förslag.

IPS har träffat några av de berörda arbetarna. **Tania** är tonåring och arbetar i en t-shirtfabrik där hon tjänar 125 kronor i månaden. Övertid kan ge ungefär 60 kronor extra. Nu sitter hon med sin familj och äter en skål med ris och en curry gjord av kycklingklor i ett slumområde i Dhaka.

– De rika äter kycklinglår, och vi kan ibland äta klorna, men ofta är de också för dyra för vår familj, säger **Tanias mamma Rahima**.

Familjen består av sju personer. Tania och hennes syster arbetar båda på fabriken medan pappan och den yngre sonen är

Låga löner och usla villkor för de anställda inom industrin förorsakade omfattande protester i landets exportzoner och i konfektionsfabrikerna runt huvudstaden Dhaka under 2006.

dagslönearbetare. Hela familjen bor i en fönsterlöst rum i en barackliknande byggnad, som är typisk i de textilproducerande regionerna. Hyran för rummet ligger på cirka 270 kronor i månaden. En annan av arbetarna, **Shila**, tjänar omkring 175 kronor i månaden. Hon bor inhyst i en familj och betalar 128 kronor för mat och husrum.

– Vi bor åtta personer i ett litet rum. Till frukost äter vi oftast ris och potatismos. Till lunch äter vi antingen torkad fisk eller småfisk, men ofta är det bara grönsaker till riset, säger **Shila**.

Flickorna fick en minimal löneförhöjning tack vare protesterna i maj i fjol. Minimilönen för biträden inom konfektionsindustrin höjdes till cirka 180 kronor i månaden första året man arbetar och till cirka 250 tredje året. Den existerande minimilönen i landet fastställdes för 12 år sedan och ligger på 110 kronor i månaden.

Fabriksägarna hävdar att minimilönen bara betalas ut under en persons första år som ”praktikant” och att den anställda därefter kan förhandla om en löneförhöjning. Men detta stämmer inte överens med verkligheten, enligt anställda och fackliga representanter.

Halima arbetar på en skjortfabrik och har en bruttolön på cirka 200 kronor i månaden. Men hennes arbetsgivare använder inte stämpelklockor eller något annat som visar hur mycket de anställda har jobbat.

– De lurar oss. Jag arbetar över 100 timmar övertid men för det får jag bara 60 kronor, säger **Halima**, som berättar att hon vanligtvis jobbar sju 13-timmars-dagar i veckan och att hon får betala böter om hon uteblir från arbetet eller kommer för sent tre dagar i rad.

Fabriksägarna hävdar att de löneförhöjningar som facket kräver skulle stjälpa industrin.

– Vinsterna nuförtiden överstiger knappt tre procent av den årliga omsättningen, säger **Anisul Huq**, en av arbetsgivarnas representanter i lönekommissionen. Men ekonomen **A. Razzaque** menar att det går att räkna på andra sätt, så att vinsterna ligger på cirka tio procent. Men han erkänner att även en mindre löneförhöjning

kommer att bli kännbar för många fabriker.

Fabriksägaren **Rafez Alam Chowdhury** kritiserar regeringen för den uppkomna situationen. Han menar att regeringen borde underlätta för företagen genom bättre reglering av exempelvis priser och räntor.

– Akut elbrist har ökat våra kostnader med 30 procent. Omkring två till tre procent av våra kostnader går till mutor. Transportsituationen är kaosartad och räntorna är höga, säger han.

Konfektionsindustrin bidrar med omkring 76 procent av Bangladeshs exportinkomster. Omkring 80 procent av dem som jobbar i industrin är kvinnor. Industrin har länge levt på de låga lönerna men protesterna förra våren visar att botten kan vara nådd.

Exportindustrin lamslogs

I flera dagar var den största exportzonen utanför Dhaka lamslagen. Desperata arbetare gick ut i vild strejk och attackerade fabriker. Två arbetare dog och hundratals skadades när polisen använde våld mot de strejkande.

Efter oroligheterna nåddes den 12 juni ett avtal mellan regeringen, fabriksägarna och facket där de anställda utlovades bättre löner, en veckas semester, riktiga anställningspapper och mammaledighet.

Under sommaren genomförde den enskilda organisationen *Karmajibi Nari* två undersökningar i 100 fabriker. Organisationen forskningschef, **Ziaul Haq Mukta** säger att villkoren sakta förbättras men varnar för att om det inte sker tydliga förbättringar så finns det en risk för fler våldsamma konflikter.

– Tidigare försök att förbättra villkoren har inte gett några resultat. Den här gången såg arbetarna att våld tvingade ägarna och regeringen att vidta åtgärder. I avsaknad av fackföreningsrepresentation på fabrikerna riskerar legitimt missnöje att omvandlas till anarki.

Trots att det finns över 30 fackförbund för konfektionsarbetare så har få av dem möjlighet att arbeta inne på fabrikerna.

Qurratulain Ain Tahmina/IPS

Skillnader mellan två Bengalen med rötter i historien

Bangladesh och Västbengalen – två delar av provinsen Bengalen, med samma språk, samma kultur och samma politiska historia under hundratals år ända fram till 1947. Men hur ser det ut i dag?

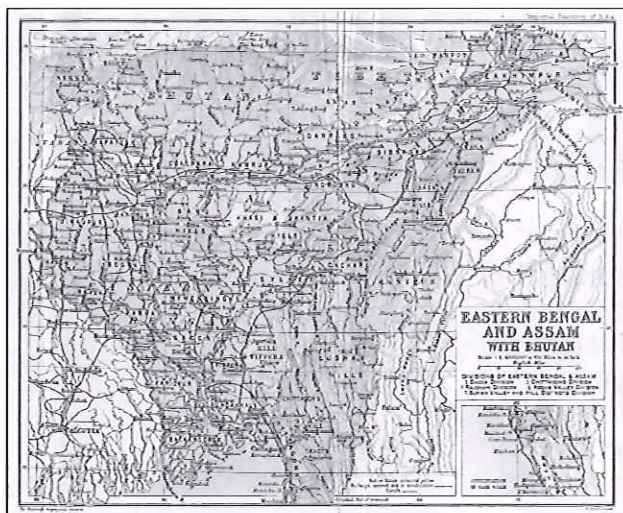
Numera är Västbengalen Indiens mest stabila delstat med en vänsterregering som styrt oavbrutet i 30 år, dominerat av ett kommunistparti av socialdemokratisk karaktär med brett väljarstöd – i senaste valet ökade till och med andelen som sympatiserade med partiet.

Och Bangladesh då? Under samma tidsperiod har landet haft fem olika regeringskonstellationer (och då räknar jag inte alla övergångs- och undantagstillståndsregeringar), varav två var militärregimer och de två senaste regeringarna i stort sett bojkottade av oppositionen.

Det skulle ha hållits val i Bangladesh i slutet av januari men det fick skjutas upp på grund av bojkott från oppositionen och omfattande manipulationer av den nyligen avgångna regeringen. Landet är åter satt i undantagstillstånd efter en regeringskupp som i realiteten militären stod bakom.

Den stora stabiliteten i Västbengalen och den totala bristen på densamma i Bangladesh – två delar av samma brittiska kolonialprovins, samma språk, samma kulturyttringar – hur kan man förklara skillnaden? För tjugo år sedan bodde jag en längre period i en stad i Burdwan-distriktet i Västbengalen. Staden hade inga ordentliga vägförbindelser, bara en grusväg som var framkomlig under ena halvåret. Under regnperioden blev vägen oframkomlig för tyngre fordon. Halva året var det alltså omöjligt att frakta ris på vägen. Allt ris – invånarnas allra viktigaste, nästan deras enda inkomstkälla – som skulle säljas fick därför lämna staden innan regnperioden började. Därför kunde de inte få ut det högsta priset för riset eftersom det inföll i slutet av regnperioden.

Invånarna var smärtsamt medvetna om detta. De visste mycket väl vilka inkomster

Bengalen delades mellan Indien och Pakistan 1947, men det var inte första delningen. Den brittiska kolonialregimen delade provinsen redan 1905, men tvingades på grund av protester upphäva delningen efter några år. Men kartografen J. G. Bartholomew hann skapa en karta som visade omfattningen av det dåvarande Östra Bengalen jämte Assam och Bhutan (ur Imperial gazetteer of India, 1907-1909).

de gick miste om. Vägfrågan hade diskuterats sedan 1960-talet, det framgick av gamla dagböcker man visade mig. De första åren diskussionerna pågick fanns ingen väg över huvud taget, bara de smala fördämningsvallarna mellan risåkerlapparna där man enbart kunde gå till fots. Vägen som trots allt fanns då jag bodde där hade man fått kämpa sig till.

Först var det årslånga diskussioner om vem som skulle betala och hur mycket. Skulle alla betala eller var det först och främst de som tjänade på vägen? Bara de rika eller också de som var lite mindre rika? Vem skulle offra mark till vägen och vem skulle göra arbetet? Man enades aldrig om någon princip men vägen blev ändå av. Den byggdes i omgångar, först under ledning av en av stadens mäktigaste män. Det var på 1970-talet då delstaten var styrd av till hälften semi-autokratiska regeringar. På 1980-talet, då delstaten styrdes av kommunister, fortsatte vägbygget, nu som ett led i ett demokratiskt projekt med flera deltagare, bland annat frivilliga.

På 1990-talet, efter att jag lämnat staden, blev vägen framkomlig året runt. Detta skedde åter efter långa diskussioner, krångel med en grannstad om var vägen skulle gå och med ekonomisk hjälp från det lokala styret, *panchayaten*, som disponerar över en icke betydelselös del av delstatens budget för utvecklingsarbete.

Byggandet av landsvägen representerar på många sätt hela delstatens historia och det som är karaktäristiskt för hela det indiska politiska systemet – ibland kallat en bångstyrig demokrati – men också präglad av ett allt större deltagande från fattiga och förståelse för hur viktig demokratiaspekten är för vanliga människor. Ekonomen **Meghnad Desai** säger att om Indien inte blir en ekonomisk stormakt så är landet i alla fall en stor demokrati.

Kontrasten till det andra Bengalen, till Bangladesh är stor. I en stad i Faridpur-distriktet som jag besökte också för 20 år sedan, med en norsk vän, gick vi längs en skyddsvall som höll på att byggas. Vallen skulle skydda staden mot de årliga över-

svämningarna och löpte flera kilometer runt stadsbebyggelsen. Min vän var en norsk ingenjör som ledde arbetet. Han var anställd av ett svenskt företag som hyrts in av Sida i ett distriktsutvecklingsprojekt. Vallen runt staden var bara en mindre del av projektet som i övrigt bestod av vägar, kanaler, marknadsplatser, broar, skolor och en del utbildningsinsatser.

Självhjälp – bistånd utifrån

Fördämningen blev byggd med utländska pengar, med utländska maskiner och på utländskt initiativ. Regeringen var bara marginellt involverad. Så också den lokala befolkningen, den hade ingen del i arbetet. Min vän berättade lätt uppgivet att staden inte frivilligt upplät mark, långt mindre hade de bidragit med arbetskraft eller pengar. Allt ägde rum först efter krångliga förhandlingar och givaren var tvungen att ersätta marken som uppläts till skyddsvallen. Vallen, som var till för att hjälpa staden, byggdes utan befolkningens hjälp.

För mig visar det här en central skillnad mellan de två Bengalen. I det ena fallet måste man bygga vägen själv, en historia som visar en bred utveckling mot kollektiva lösningar och socialdemokratisk kommunism. I det andra fallet blev lösningen initierad och betald utifrån utan att det lokala politiska styret behövde samla sig.

Bistånd eller inte kan naturligtvis inte förklara hela skillnaden mellan de två Bengalen. Andra orsaker finns, bland annat det faktum att Bengalen aldrig varit fullständigt homogent. Att man talar samma språk, har samma kulturyttringar och genom århundranden har tillhört samma provins upphäver inte alla olikheter.

Historikern **Sugata Bose** understryker de stora socio-kulturella skillnaderna. Det hinduiskt dominerade Västbengalen ligger relativt högt över havet och har haft en etablerad samhällstradition där befolkningen under lång tid varit indelad i tre grupper. Längst ned stod de oberörbara kasterna (daliter) och stambefolkningar, i mitten stod de "rena" hinduiska kasterna och överst stod de högsta kasterna.

Denna rituella hierarki sammanföll med ekonomiska skillnader där de som stod lägst var fattiga och ofta jordlösa, de i mitten var jordägare och överst stod godsägare och de som arrenderade ut marken. Det som är speciellt i den historiska utvecklingen i det som skulle bli Västbengalen är att intelligentsian – som fattat visst tycke för kommunistiska idéer – knöt band till makthavare på landsbygden.

Redan under de första decennierna efter självständigheten 1947 ökade antalet skolor betydligt liksom intresset för utbildning i hela landet. Detta skedde inte på initiativ från staten, åtminstone inte i någon större utsträckning, utan kom som en följd av att godsägare och andra ville säkra en utbildning för sina söner och – undantagsvis – sina döttrar.

Kasten spelar stor roll i den här utvecklingen. Det fanns ofta kast- och familjeband mellan städernas maktelit och eliten på landsbygden. Många var brahminer och en mindre godsägarbrahmin i landsorten ville inte vara sämre än sina avlägsna släktingar i staden. Men samma sak skedde också inom andra kaster och hos andra godsägare, även de små.

Ett streck i räkningen kan sägas ha varit att många av de yngre skaffade sig vänster-vidna ideal – även om långt ifrån alla lät sina ideal få några praktiska konsekvenser. Men när kommunisterna i städerna på 1960- och 1970-talen ville mobilisera landsbygden fann de att människor här redan delade deras ideal om framsteg, utveckling och jämställdhet. Båda sidor gjorde därvid kompromisser och detta är det specifika i Västbengalens historia, att mötet sakta utvecklades till ett långvarigt samarbete inom ramen för ett välorganiserat kommunistparti.

I det lägre liggande och muslimskt dominerade Östbengalen har den socioekonomiska utvecklingen av samhället varit annorlunda. Det var först under 1400-talet och senare som stora delar av landet odlades upp, ofta under ledning av karismatiska muslimska predikanter. Landröjning och omvändelse till islam gick hand i hand och än i dag hedrar många landsortsstäder sina *pirer*, sufiska helgon.

Befolkningen var mycket homogen med en stor majoritet av sunnimuslimer. Men det fanns också högstakstiga hinduer som dominerade på höga offentliga poster och som levde som godsägare, men totalt sett var de få.

Från slutet av 1800-talet och framåt blev antalet utbildade sunnimuslimer med medelklassyrken allt fler. Självständighetskampen fram till 1947 liksom kampen mot den västpakistanska dominansen som ledde fram till det bangladeshiska självständighetskriget 1971 kan båda ses som uttryck för att medelklassmuslimerna ville få större inflytande i staten. Alla var dock inte lika angelägna om att Bangladesh skulle

frigöra sig från Pakistan. Många tillhörde en växande grupp bengaliska statstjänstemän och godsägare som åtnjöt skydd från det konservativa Pakistan.

Hur som helst råder inget tvivel om att det fanns ett brett stöd för kampen för bangladeshiskt oberoende 1971. Men uppslutningen kring denna kamp kom ändå inte att ligga till grund för den politiska samlingen när man väl lyckats uppnå självständighet. Den forna statstjänstemannaeliten kallades för förrädare av självständighetskämparna och knuffades bort från sina positioner. Men de som kämpat för självständighet var inga lämpliga administratörer av den nya staten. De var unga och med erfarenheter begränsade till gerillakrigföring.

Landet hamnade därför snart i en härvva av korruption och ineffektivitet, och när militären tog över makten genom mordet på landsfadern **Mujibur Rahman** 1975, återtog den gamla makteliten sina positioner. Därmed byggdes en grund för permanent politisk splittring i landet.

Till detta kom biståndet. Bangladesh var en av världens största biståndsmottagare mellan 1975 och 1990. Det var på goda grunder som västvärlden gav pengar till det nedgångna och krossade landet men, som ekonomen **Rehman Sobhan** visat, biståndet bidrog till stor del att en ny medelklass uppstod som skodde sig på att vara mellanhänder till givarna. Dessa konsulter, administratörer, entreprenörer, leverantörer av utrustning etc. bidrog knappast till att höja landets produktivitet. Biståndsbranschen blev den enda möjligheten till social rörlighet för människor med utbildning och ambitioner.

Dessutom var biståndspengarna ”cheap money”, pengar som slösades bort. Det skedde med regeringens välsignelse och utan att äventyra befolkningens förtroende för den. Biståndet gjorde med andra ord det möjligt för de olika regeringarna att inte behöva anstränga sig för att få en folklig uppslutning kring sin politik.

Hoppfull utveckling på landet

Införandet av demokrati 1991 innebar ingen lättnad i konflikten som uppstått mellan de två huvudgrupperingarna i landet. Tvärtom intensifierade demokratiseringen kampen om makten över statens resurser. Demokrati är en dyrbar affär i Bangladesh där varken stat eller partier lyckas sätta gränser för hur mycket pengar en enskild kandidat får använda för att vinna ett val. Dyra valkampanjer tvingar politiker att ingå avtal med affärsmän eller kriminella som kan skaffa fram de nödvändiga pengarna. Naturligtvis med förväntningar om att få något tillbaka efter valet.

I fjol berättade en universitetsprofessor för mig att han ville ställa upp i valet 2007. För honom var det självklart att han därmed måste skaffa pengar genom att ingå

både lagliga och olagliga avtal. ”Utan pengar kan man inte vinna ett val”, menade han, ett påstående som alla instämmer i.

Det politiska läget i Bangladesh är för närvarande ganska komplicerat. Landet leds av en undantagstillståndsregering med stöd från militären och även om läget kan förefalla mycket bättre än tidigare, så är det bara en tillfällig lösning. Varken civilsamhället (som är starkt i Bangladesh), de utländska biståndsgivarna (som också har stort inflytande) eller de politiska partierna är villiga att acceptera undantagstillståndet för en längre tid. Och då hamnar man åter i det partipolitiska kaoset, eller hur?

Det sker emellertid mycket på landsbygden, och i förhållande till den situation som rådde för 15-20 år sedan har det skett dramatiska förbättringar. Det ekonomiska läget har förbättrats, delvis på grund av mikrokreditlånen, men också genom pengar som skickas hem från gästarbetare utomlands och till följd av en generell tillväxt inom textilindustrin.

Utbildningsnivån har blivit högre och detsamma gäller hälsotillståndet som har förbättrats. FN:s värdemått på ”human development” är högre i Bangladesh än i mirakelekonomin Indien och helt i nivå med det stabila och socialdemokratiska Västbengalen. De två Bengalen är alltså inte längre så olika som den politiska situationen anger.

Den kanske mest anmärkningsvärda förändringen på Bangladeshs landsbygd under de senaste tio åren sammanfattas av **Mobasser Monem**, professor i statsvetenskap:

”Folk är betydligt mer medvetna numera. De är politiskt orienterade, de läser tidningar och de vet vad som sker i det politiska livet.”

Studier har också visat betydande förändringar i maktstrukturen på landsbygden. Tidigare var godsägaren också pengautlånnare, arbetsledare, politisk ledare och mellanhand i olika transaktioner. Nu erbjuds mikrolån och stöd av olika organisationer, det finns alternativa sysselsättnings- och lokal industri eller affärsverksamhet, det finns lärare, organisationsledare, småföretagare och andra som erbjuder politiskt ledarskap och som kan representera enskilda småbönder. Bangladesh håller på att få det pluralistiska samhälle som till exempel SYDASIENs **Staffan Lindberg** visat har växt fram i Indien.

Frågan är i vilken utsträckning – och när – denna samhällsförändring får konsekvenser på det politiska livet och om Bangladesh kommer att hinna i kapp Indien och Västbengalen vad gäller politisk stabilitet.

Arild Engelsen Ruud

Professor vid Institutet för kulturstudier och orientaliska språk (IKOS) i Oslo

Oversättning: Katarina Sandström Blyme

Starka upplevelser i mötet med bangladeshiska bybor

Det är lika bra jag säger det på en gång. Jag är förälskad i Bangladesh i "min familj", naturen, människorna, folkvimmel, nyfikenheten... Helt oväntat attackerar intrycken mig med en kraft och styrka som jag inte kan värja mig mot. Under de nio dagar jag bor med en familj i en by i Bangladesh får jag vara med om upplevelser som drabbar mig på ett så känslomässigt plan som jag innan inte trodde var möjligt. Här kommer en berättelse från några av dessa dagar.

2 DECEMBER 2006:

• Första dagen i byn, just nu är intrycken så starka att det nästan är svårt att skriva.

Tidigt i mornen, efter en natt med ständig sång från bröllopet nästgårds, packade vi våra väskor för att ge oss av till våra byar. Jag, **Camilla** och **Joakim** ska bo tillsam-

mans i en by med vår tolk **Koli**. Efter en kort färd med minibuss kom vi äntligen fram till vår by. Vi hälsades välkomna av en vacker kvinna i 35-årsåldern och hennes lite äldre man, **Jahannara** och **Sorab**, vårt värdpar. Mängder av barn och vuxna var där, vilken tur att vi var förberedda på detta. Alla var otroligt nyfikna men på ett vänligt sätt.

Efter att vi kommit i ordning och bjudits på te, puffat ris och frukt ger vi oss av på en promenad i byn. Ett helt gäng med yngre män flockas kring Joakim och slår följe med oss.

Vi går med barnen som är på väg till skolan i sina blå och röda skoluniformer. När vi kommer till skolan rusar alla barn mot oss och vi blir omringade på gräsmattan framför skolan.

Promenaden fortsätter längs med vägen.

När vi kommer en bit bort säger någon – "Här finns ett hindu-tempel, vill ni se det?" och innan vi vet ordet av är vi inviterade till en hinduisk gård. Där blir vi sittande mitt på gårdsplanen framför några påbörjade skulpturer av halm och lera som ska vara till en hinduisk fest om någon vecka. Vi bjuds på färsk kokosmjölk och puffat ris. Kokosen hämtas direkt ur trädet av någon som helt livsfarligt klättrar upp i trädet med en lång kniv i handen och hugger ner nötterna.

Husen runt gården ger ett ålderdomligare intryck än de som finns på vår gård. Här är husen tillverkade av en hög lergrund, bambu och flätade väggar. På vår gård är husen tillverkade av korrugerad plåt och med cementgrund.

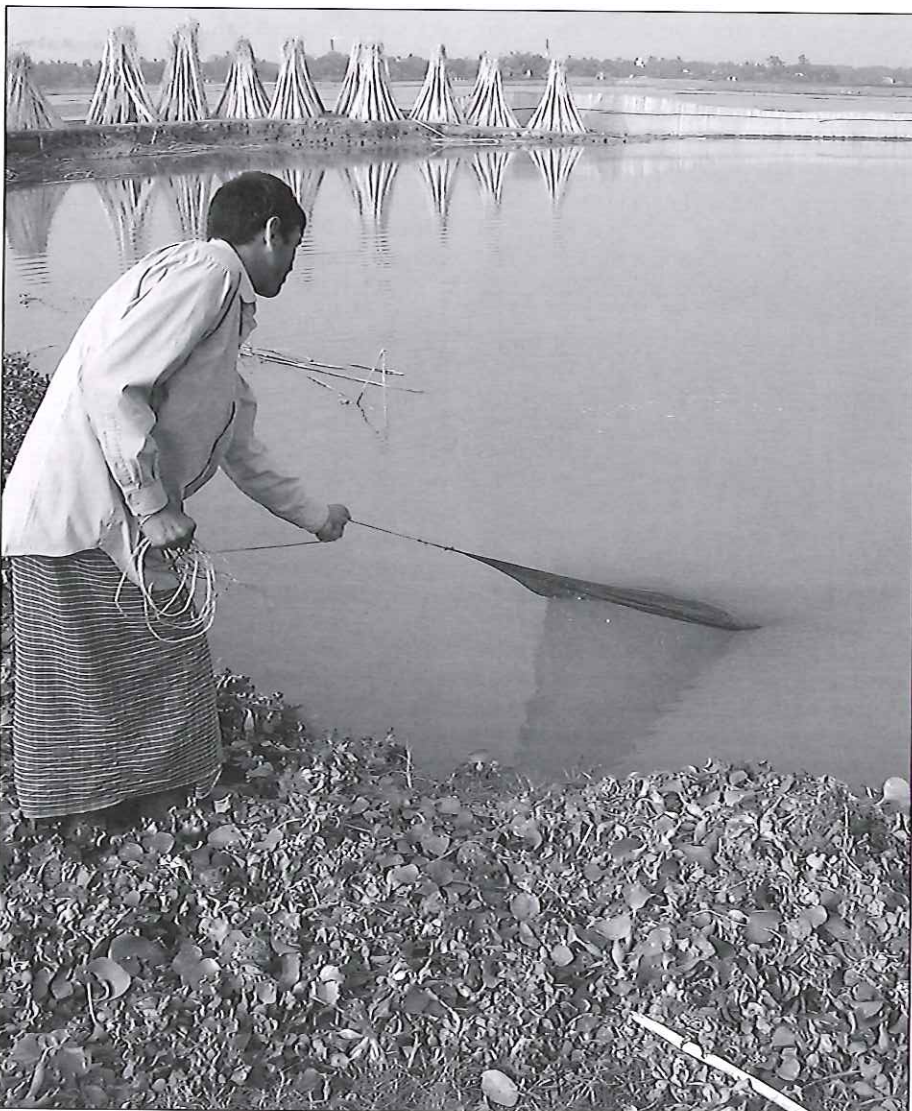
På marken sitter en äldre man och lagar en av väggarna, han visar mig hur han delar bambun i flera stycken för att utnyttja den bäst. Jag berömmar honom för hans hantverksskicklighet men han menar blygsamt att det är lätt att använda kniven för att göra detta.

Ryktet sprids snabbt

På eftermiddagen går vi till den lokala marknaden. Det är också en upplevelse. Jag fascinerar av alla hantverkare. Omgiven av hela grannskapet handlar vi handsmidda spikar, en fotogenlampa av en ombyggd sprayburk och knivar som man skär ris med. Det roliga är att när vi kommer hem efter vår tur till marknaden vet "de där hemma" redan att vi har handlat, vad vi har handlat och att vi har betalat för mycket! Risknivarerna kommenterade även far i huset att de skulle vi ju inte ha någon nytta av, så oslipade som de var! Det är verkligen en nära kontakt mellan alla här. En spontanitet och nyfikenhet utan dess like!

På kvällen blir vi inviterade till Jahannara och Sorab. I huset där de sover bor också gamla farmor, en böjd och rynkig gammal gumma som ser ut att vara i 80-årsåldern. Till familjen hör också familjens två tonårssöner **Osman** och **Omar** och Sorabs syster och hennes två tonårssöner. Osman och Omar har också en äldre syster **Ruby**, men hon är gift, har ett barn och bor med sin mans familj i en annan by. Byn vimlar också av farbröder, fastrar och kusiner, det känns som alla bor här runt omkring.

När vi kommer in i rummet är det mörkt, rummet lysas bara upp av en liten lampa. Farmor ligger på sängen under ett tjockt täcke, en enkel träbräns täckt av en slags flätad matta, hon mår inte bra. Alla tycker att

Sorab som fiskar vid fiskdammen.

Barnen vill gärna gå till skolan och jobbar flitigt där.

kvällen är kall för de är insvepta i schalar, mössor och filtar. I ena hörnet av rummet står ett antal rissäckar. –"Det är en årsförbrukning ris för hela familjen", berättar Sorab. Över rissäckarna hänger flätade korgar i olika storlekar, det är måtten som riset mäts med.

Vi pratar en stund och jag visar mina bilder från Sverige, Koli översätter det jag berättar. Alla skrattar gott och förundrar sig när jag berättar om den frusna sjön på fotografierna, att fiskarna simmar under isen, att vi fiskar genom ett borrar hål på vintern och att det till och med går att köra bil på sjön...

Vi kommer överens om att i morgon ska vi gå med Sorab och titta på risfälten och fiskdammen som han har anlagt.

3 DECEMBER 2006:

• Efter en frukost med roti, omelett, grönsakscurry och te med färsk mjölk från familjens ko ger vi oss iväg ut i byn. Vi ska intervjuva några av byns rikare personer för att ta reda på hur de har tänkt angående sina barn och den utbildning de fått eller inte fått. Därför går vi och pratar med två äldre män i byn. Den ena mannen berättar att en av hans söner har lyckats bli militär. Det har möjliggjort att dennes son i sin tur har kunnat läsa till doktor.

– Redan från början, när han var liten sa vi att han skulle bli doktor, berättar den gamle mannen. Den andre mannen säger att han som ung man var helt koncentrerad

på att bli en bra bonde, köpa mer och mer land och hade inte tänkt på några alternativa framtidsutsikter för honom själv. När sonen gick i femte klass behövdes hans arbetskrafter därhemma så då fick han sluta gå till skolan. Mannen har också flera döttrar och berättar hur han genom att sälja mark, ris och jute har finansierat deras hemgift.

När vi går till fiskdammen går vi över det flacka landskapet. Pojkarna visar vilka fält som är Sorabs. Man ser att åkrarna har olika grödor ris, grönsaker och tomater. Åkerjorden är som ett tjockt lager lera, på vissa åkerlappar är leran bortgrävd. Man har sålt leran till tegelbruken. Tegelbruken ligger på rad här ute, skorstenarna spyr ut så mycket rök att himlen inte är klar vid horisonten utan dimmig och grå.

Inte lätt vara kvinna

Sorab kastar stolt ut fisknäten i familjens fiskdamm. Han har grävt dammen för hand och planterat in fisk i den. Han sover varje natt nere vid fiskdammen i ett skjul för att skydda fisken från tjuvfiske.

Det är inte lätt att vara kvinna i Bangladesh. Vart vi än går och pratar med kvinnor förstår man av deras levnadsberättelser att de är så beroende av vad deras fäder, bröder och män bestämmer. De har inte makt eller möjlighet att forma sina egna liv. Vi mötte till exempel **Munni** i morse, en 13-årig flicka som redan hade fått sluta skolan. Hennes pappa hade inte längre råd

att låta henne gå dit. Nu letade man efter en lämplig man till henne. Äktenskap verkar alltid gå före utbildning.

Hemma på gården har vi förstått att vi har en mycket ledsen kvinna, Sorabs syster. På kvällen när det är mörkt kommer hon intassande till oss och sätter sig och pratar en stund om sitt liv. Hennes man arbetar i Saudiarabien och skickar ibland hem lite pengar. En gång när han kom hem gifte han sig med en kvinna till och de har två döttrar tillsammans.

Trots det säger hon att hon fortfarande älskar sin man och slits mellan önskan att flytta till hans andra fru, skilja sig från honom eller låta saker och ting bero. Om hon skulle skilja sig förstör hon för sina pojkar som blir sämre ansedda, och flyttar hon till sin man tar hennes bror avstånd från henne. Hon sitter i en rävsax. Hon är så vänlig mot oss, kramas lekfullt och tar våra händer i sina. Hennes ansikte vittnar om alla mödor och bördor hon bär.

4 DECEMBER 2006:

• Det är kallt om nätterna i vårt "plåt-palats". Sömmen blir inte riktigt vad man är van vid. Sängens komfort består av ett plåtgaller med en tunn filt på. I natt kom jag dock på att jag kunde använda en bit av täcket att sova på och den andra delen över mig.

Sen är det ljuden som man inte är van vid. Grannen som pratar högljutt med frun, barnet som skriker i natten, lastbilarna som

VÄND!

FORTS.

kör på gatan, hundarna som slåss, någon som harklar och spottar, hindipop och sång från moskén.

Klockan 4 på morgonen går Jahannara upp och tänder elden i köket. Då sveps sängen in i röklukt och ungefär samtidigt börjar grannen tröska riset genom att dunka det mot en tom liggande plåttunna. Men trots allt, med öronproppar i och täcket under rumpan, lyckas jag ändå sova en hel del.

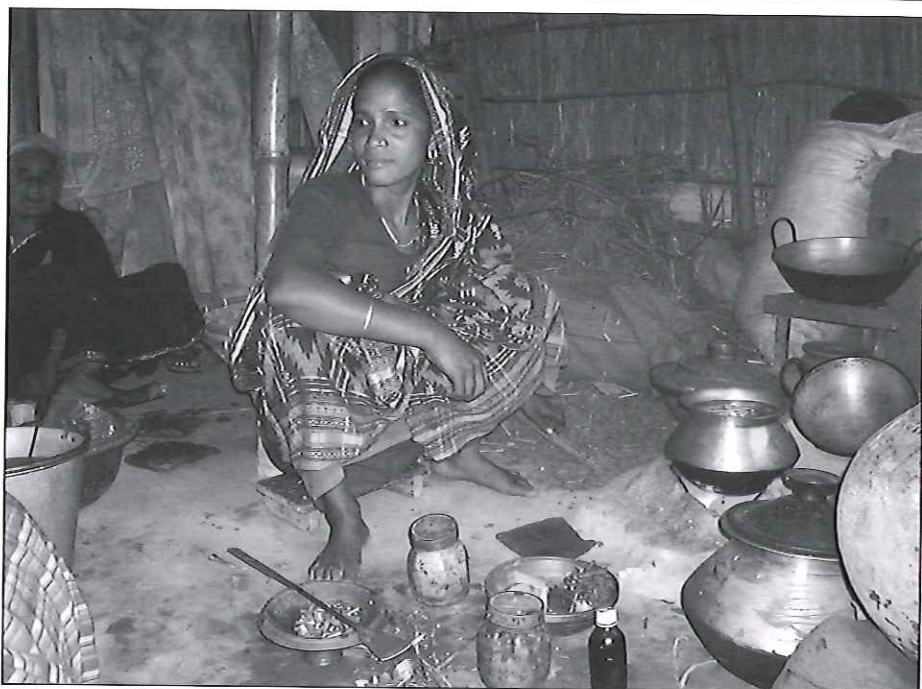
Jag sitter en hel del i Jahannaras kök, har upptäckt att det är en bra plats att vara på. Ibland är Koli med och kan översätta men jag trivs lika bra i den ordlösa kommunikationen som uppstår mellan oss när inte Koli är med. Det är som om luften blir alldeles tjock av känslor ibland. Jahannara arbetar intensivt hela dagen.

Inga halvfabrikat

Hon gör allt för hand, det är som att göra en tidsresa att komma hit. Köket är som ett uppbyggt lerfundament med ett tak i bambu över, en pumpa klättrar på taket. Själva härden är två fördjupningar i leran. Jahannara eldar under grytorna med pinnar och torkad kogödsel medan hon lagat mat. Här finns inga halvfabrikat eller färdighackad sallad. Här levereras den levande hönan per cykel från marknaden. Far i huset nackar hönan, faster plockar den och Jahannara tillagar den. Allt sker inom loppet av 15 minuter. Curryblandningen som skall krydda hönan mals för hand.

Farmor gör vad hon kan. Trots sina år sitter hon smidigt på huk och hjälper till med småsysslor. Hackar lök, snoppar chilin eller sprider ut kogödseln på tork. Vi gäster får inte göra någonting, "Gästen är Gud" är ett uttryck i Bangladesh säger Koli. Jag försöker ändå att maka mig intill i köket och snoppa lite chili.

Jahannara är så vacker, hon rör sig graciöst mellan sysslorna i sin sari, rättar till den ibland genom att lägga den över huvudet. Man ser inte att hon och Sorab rör vid varandra men man ser dem förtroligt luta

Jahannara i köket tillsammans med gamla farmor.

huvudena ihop och prata lågmält med varandra.

Hon berättar att hon har genomgått två operationer som de själva har fått betala. Den ena gången trodde alla att hon skulle dö. Vi kommenterar att hennes man måste älska henne mycket och hon håller med genom att säga – "Om jag säger till min man att han ska sitta på en stol hela dagen, så gör han det!"

6 DECEMBER 2006:

• Dagarna går och vi har varit här en vecka, tiden går fort. Vi har varit på ett tegelbruk. Det är vidriga arbetsförhållanden för de människor som arbetar där. Vi pratar med dem om deras arbetsförhållanden, men det är känsligt och så fort förmannen kommer i närheten avstannar samtalet. Ett arbete med kroppen som insats och oerhört lite betalt, från 1,60 kronor per timme. Så nära slaveri man kan komma. Kvinnorna tjänar dessutom 40 procent mindre än männen. Osman, familjens äldste pojke, är med oss

på tegelbruket. Efteråt pratar vi med honom om de intryck han fått från besöket. Det är skönt att höra att Osman som hör till den unga generationen har samma tankar som vi.

I går var vi i en skola igen. Återigen ser vi en lärare framme vid tavlan, reciterande barn och en rent ut sagt bedrövlig engelska-lesson. En bok med meningslösa texter, ett rabblande efter en lärare med bedrövligt uttal, jag tror ärligt talat eleverna inte begriper ett dugg. Om de lär sig något är det ett underverk. När man sitter där och ser på eländet är det nästan plågsamt. De har världens mest motiverade elever, men de mest ålderdomliga metoder och läromedel. Sen till råga på allt kommer en stor del av eleverna trots att de är begåvade, och då främst flickorna, inte få en chans att studera vidare. Vilket enormt resursslöseri!

Medan vi är i klassrummet hänger säkert ett tjugotal personer utanför dörren och halvt inne. De pratar högljutt. När vi går därifrån följer ett gäng med oss. Vi går mot marknaden, den stora som vi ännu inte varit på. Promenaden går genom byar. Överallt finns det byar! Varenda kvadratcentimeter av detta land är använt. Det finns inte ett område i ett frimärkes storlek som inte är bebyggt eller odlat. Längs vägen ser vi risfält, senapsfält, sockerrör, potatis, tomater, grönsaker av olika slag, rykande skorstenar från tegelbruket, män med kor, män med bördor på huvudet, trolleys, kacklande höns, kor, koskit på tork, bambu som fraktas, jute som skördas och rötas, hänger eller befrias från veden. Överallt strömmar intrycken mot oss från ett sjudande, högst levande Bangladesh och dess livfulla folk!

Kvinnorna på tegelbruket. De bär lika mycket som männen och arbetar lika hårt men tjänar 40 procent mindre.

Kristina Jönsson Nuszowski
text och foto

Faster (Sorabs syster) torkar chilin som därefter ska malas.

Genom globala skolan får lärare ökad förståelse för Tredje världen

□ **Kristina Jönsson Nuszowski**, vars berättelse återges här intill, är lärare på Ringsbergsskolan i Växjö. Hon besökte Bangladesh som en del av Globala Skolan, ett projekt som sedan flera år bedrivs i samarbete mellan Sida och Myndigheten för skolutveckling.

Globala Skolan arrangerar cirka sex resor om året till Indien, Bangladesh, Kina, Sydafrika, Libanon och andra länder, resor som i huvudsak finansieras av Sida och som bereder plats åt lärare, elever och skolledare från skolor i hela Sverige.

Resorna går ut på att ge kunskaper och skapa förståelse för globala frågor som man sedan kan använda sig av i det fortsatta arbetet i Sverige. **Bosse Kramsjö** är mannen som ansvarar för resorna till Bangladesh. Mer information om den globala skolan finns på <http://www.denglobalaskolan.com>.

Efter hemkomsten till Växjö har Kristina förmedlat erfarenheter från sin resa till elever, lärarkolleger och föräldrar. Under temat "Jorden runt på 80-dagar" har man på skolan som en temakurs haft deltemat globalisering, varvid eleverna arbetat med de kunskaper man fått om Bangladesh.

Kontakter som knutits i Bangladesh gör det också möjligt att dra i gång ett långsiktigt kunskapsutbyte mellan Ringsbergsskolan/ Gustavslundskolan i Växjö och Bangladesh. En vårkonsert till förmån för Bangladesh planeras i år.

Oförglömlig upplevelse lyssna på Yunus i Oslo

Vi sitter som inbjudna åhörare bänkade i Oslos storslagna rådhus och väntar på att ceremonin ska börja. Doktor **Mohammad Yunus** och låntagarkvinnorna som följt med honom från Bangladesh kommer in och går fram till podiet.

De sprider en stark känsla omkring sig och Yunus har en stark personlig utstrålning av äkta värme och inre styrka. Ordföranden i Norska Nobelkommittén håller ett mycket fint tal, där han bland annat säger att den kristna och den muslimska världen måste mötas, och att vi i väst måste börja lyssna på den muslimska världen.

För det bemöts han ned starka applåder. Priset delas sedan högtidligen ut till kvinnorna som representerar Grameen Bank, tidigare extremt fattiga kvinnor som nu har fått komma ut på en lång resa till ett kallt land beläget långt borta från hemlandet. Doktor Yunus får också sitt pris, varefter han håller sin fina Nobelföreläsning.

Utrota fattigdomen nu

Alla åhörare grips av talet och han får många applåder medan det pågår. Han talar om den fruktansvärda fattigdomen i världen, att den är en skam och måste utrotas och hamna på museum så att vara barnbarn kan se den där i stället för i verkligheten.

Likaväl som mänskligheten kunnat utrota slaveriet och vissa sjukdomar, kan åka till månen (han syftade på då aktuella **Christer Fuglesang**) borde vi omgående kunna utrota fattigdomen. Han betonade att fattigdomen inte är orsakad av de fattiga själva, utan orsakas av de system som råder i samhället och att det är detta vi måste ändra på.

Yunus jämförde fattiga människor med bonsai-träd som vi sätter i en kruka med begränsade livsmöjligheter och som vi beskär hårt och inte tillåter att växa av sin egen kraft. De utgår från samma frön och kärnor som stora kraftiga träd i skogen, men de begränsas och förminsas medvetet av oss. En fattig människa har inga rättigheter oavsett vilka dokument regeringar och makthavare undertecknar eller hur de uttalar sig.

Själv såg han den värsta fattigdomen i sitt hemland Bangladesh 1974, då det rådde svår hungersnöd, människor dog av brist på mat, och överallt såg man uthung-

FOTO: SHAMIR ZABBAR

rade människor och lik. Då insåg han att han inte kunde fortsätta sin akademiska undervisning om olika ekonomiska teorier utan han måste själv göra något konkret för att hjälpa dem han kunde.

Han gick ut med några elever runt i en närliggande by, intervjuade befolkningen och fick inblick i deras brist på pengar, deras beroende av penningutlånare (som tog så höga räntor att de aldrig blev skuldfria).

Så föddes och utvecklades efter hand tanken till och skapandet av Grameen Bank som betyder bybanken. Mohammad Yunus började i liten skala med lån ur egen ficka, hårt motarbetad och misstrodd. Men han var envis och stod på sig och nu har idén med mikrokreditlån/småån blivit ett begrepp och finns över hela världen, inklusive i Nordnorge, Bolivia och många länder i Afrika.

Mohammad Yunus ger i sitt tal även uttryck för skarp kritik gentemot norska telebolaget Telenor som inte vill släppa ifrån sig sin aktieandel i Grameen Phone till gräsrotskvinnorna i Bangladesh. Han är överhuvudtaget kritisk till hjälp och bistånd som går över huvudet på de berörda och där pengar ofta hamnar i fel fickor.

Värdiga pristagare

Han har också en stark tro till fattiga kvinnor ute i avlägsna byar, han vet att de är starka och kapabla till mycket bara de får uppmuntran och självförtroende. De kvinnor som följt med honom från Bangladesh visade tydligt hur rätt han har. Applåderna för dessa värdiga fredspristagare ville aldrig ta slut och det kändes enormt starkt att få vara med om detta, eftersom "fattigdom är den värsta form av våld mot människor", ett känt citat av **Mahatma Gandhi**.

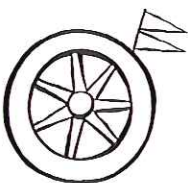
En bengalisk dansgrupp underhöll med dans, musik och sång och det var något alldeles extra och nytt för Oslo rådhus, det kunde man förstå av de varma applåderna. Rådhusalen var fylld till sista plats, en stor del utgjordes av stolta bangladeshier inbjudna från hela Skandinavien.

Det var värdiga pristagare som vill kämpa för en fredligare värld och allas rätt till ett liv utan fattigdom. Det var en dag helt utan meningslösa ord, en upplevelse som vi aldrig glömmet och som ger oss vanliga gräsrotter kraft att fortsätta vårt arbete.

Mohammad Sabur Ingeborg Sevastik

SASNET

Intresserad av forskning och akademiska studier med inriktning på södra Asien?

Gå då in på vår hemsida:
<http://www.sasnet.lu.se>

och anmäl dig till vårt nyhetsbrev!

Välkommen till Nätverket för Sydasiastudier i Sverige

Staffan Lindberg
Lars Eklund

Fel om klättrväg till Everest

I förra numret av SYDASIEN kunde man läsa om svenske Johan Frankelius be-drift då han besteg Mount Everest. Tyvärr blev rubriken missvisande. Berget har bestigits från östra sidan. Första gången var år 1983. Man tog sig upp till sydöstra kammen och fortsatte därifrån upp mot toppen. Andra gången, 1988, klättrade man till bergspasset South Col varifrån man fortsatte mot toppen via sydöstra kammen. Däremot har ännu ingen bestigit Everest hela vägen från öster, det vill säga utan att klättra sista biten upp till toppen på sydöstra eller nordöstra kammen.

På sista sidan fanns det fina toppfotot av Johan Frankelius. Fotografiet han håller i handen föreställer hans far. Det var för att hedra sin far som gick bort i maj året innan som den svenske bergsklättraren tog med fotot upp på toppen.

Barnet på samma bild är ett syskonbarn till Johan Frankelius.

Sen skriver

AMARTYA SEN
Identitet och våld

Daidalos 2006

Det är en förödande föreställning att vi bara har en enda identitet som avgör allt vi gör, säger Amartya Sen i sin nya bok, *Identitet och våld*. Sen beskriver sig själv som på en och samma gång asiat, indier med rötter i dagens Bangladesh, han bor i USA och Storbritannien, ekonom och filosof, författare, sanskritkunnig, anhängare av sekularism och demokrati, man och feminist, heterosexuell och försvarare av homosexuellas rättigheter, av hinduisk bakgrund men han tror varken på livet efter eller före detta. Vi är inte endimensionella, säger Sen, och att reducera en människa till bara en enda av alla dessa identiteter bortser från det som är det centrala: vi måste alla rangordna våra identiteter och attityder, och välja mellan dem.

Det är inte ödet som styr utan våra val. Sen citerar instämmande författaren EM Forster: om jag måste välja mellan att förråda mitt fosterland och förråda en vän, så sätter jag vännen framför landet.

Stark kritik mot Huntington

Bakom Sens plädering för rimlighet ligger en fullkomligt nedgörande kritik av Samuel Huntingtons uppmärksammade bok *Civilisationernas kamp*. Huntington är fel ute på flera sätt, säger Sen. Dels beskriver han civilisationer som homogena. Han kallar Indien för hinduiskt, men Indien har en muslimsk president, en premiärminister som är sikh, och ordföranden i det största partiet har kristen bakgrund. Indien har 145 miljoner medborgare som bekänner sig till islam, en av de största muslimska befolkningarna i världen. Indien en hinduisk civilisation, vad talar han om?!

För det andra har Huntington fel när han påstår att demokrati, rationalitet och pluralism skulle vara främmande andra civilisationer än den kristna, västerländska. Sen visar gång på gång hur tolerans, fredlig samexistens och rationell vetenskaplig utveckling under historiens gång ofta kommit från öst och syd, till det oupplysta och intoleranta Europa. Det var inte precis Europa som fick Nelson Mandela att omfatta demokrati, det var vad han såg i det svarta Sydafrika av samtal, öppenhet och sökande efter lösningar som kunde tillfredsställa många. Europa är inte det mönster som Huntington vill få oss att tro.

Sen kan inte låta bli att ta upp några av sina käpphästar från den ekonomiska debatten, även om det är bisak i denna bok. Han välkomnar den kritiska diskussionen om globalisering, inte för att han instämmer utan för att den hjälper till att ställa

Happy Days!

Med Teleman Happy Days ringer du gratis till alla svenska hemtelefoner dygnet runt!
Det enda du behöver betala är 50 kr/månad samt startavgift som är 45 öre per samtal. Du måste vara förvalskund hos Teleman för att kunna använda tjänsten.

	Teleman	Telia	Tele2
Fri samtalstid	Dygnet runt	Dygnet runt	Dygnet runt
Månadsavgift	50 kr	65 kr	58 kr
Öppningsavgift	45 öre/samtal	45 öre/samtal	45 öre/samtal
Gäller	All fast telefoni inom Sverige	All fast telefoni inom Sverige	All fast telefoni inom Sverige

Teleman AB är en svensk teleoperatör som allt sedan starten 1996 erbjudit telefonitjänster till både företag och privatpersoner. Vi arbetar för hög kvalitet till märkbart låga priser och marknadsför telefonitjänster för Dig som konsument. Det finns inga fasta kostnader eller dolda avgifter. Du betalar endast för dina samtal, inget mer.

JA, jag vill ha förval med Teleman och erbjudandet Happy Days!

Personnummer: _____

Namn: _____

Adress: _____

Postadress: _____

Telefonnr: _____

Underskrift: _____

Namnförtydligande: _____

Datum: _____

Teleman
betalar
portot

TELE MAN

Svarspost
201 400 600
228 20 Lund

Fyll i och posta - portot är betalt

Kontakta vår kundtjänst: 020-140 00 46 / www.teleman.com

TELE MAN

the total telephone service

lärt och roligt om identitet

frågor om vad som behöver göras för att globaliseringen ska bli bättre. Så betonar han att de flesta vapen i dag kommer från G8-länderna, och att det globala patentavtalet TRIPS, en del av världshandelsorganisationen WTO, brister när det inte kan garantera livsnödvändiga läkemedel till fattiga länder.

Vi kan välja identitet

Sens resonemang leder fram till två slutsatser. Det är fel att försöka möta intolerans genom att söka efter den kritiserade lärares sanna innehåll: Nej, muslimer är inte alls potentiella mördare eftersom den sanna tolkningen av islam är... Eller, de fundamentalistiska israeler som säger att Västbanken är helig mark har fel då judendomen inte alls... Att resonera så, säger Sen, vore att acceptera att vi människor på ett förutbestämt sätt skapas av en och endast en av våra tillhörigheter, att vi inte kan välja mellan våra olika identiteter.

Sen argumenterar därför mot religiösa skolor, undervis-

ningen ska vara konfessionsfri, skolan ska inte lära ut någon bestämd religion eller livshållning. Vi får inte låta mångkultur bli ett argument för att knuffa in människor i snäva och utestängande identiteter, ett barn ska inte fråntas möjligheten att välja mellan de många olika identiteter som erbjuds en fri människa. Men Sen hyllar inte Europa, även om han gillar frihet: visst ska invandrarbarn i Europa lära sig mer om demokrati och pluralism, men borde vi inte samtidigt kräva att infödda européer fick lära sig mer av just demokratins och pluralismens historia, en historia som till stor del utspelar sig på andra kontinenter.

"Oförskämda indier"

Det här är en lättillgänglig Amartya Sen, lärd men ändå enkel och faktiskt riktigt rolig. Han berättar om sin gamla lärare i Cambridge, den världsberömda ekonomen Joan Robinson, att hon hade en negativ uppfattning om indier: de är oförskämda! Skulle han säga

emot henne, och därmed bekräfta hennes fördom, eller skulle han hålla med och visa att indier visst kunde vara underdåniga?

När jag läst Sens bok ser jag spår överallt av den ensidiga och begränsande synen på identitet, som i Dagens Nyheters ledarskribent Barbro Hedvalls betraktelse den 12 januari över varför en ung man som vuxit upp i Kungälv nyligen kunde dömas för förberedelse till terrorhandling i Bosnien. Jo, han började bra men "började gå till moskén och anlade en muslimsk livs-stil". Om det är nåt Sen visar oss så är det att en sådan livsstil finns inte i verkligheten, bara i fördomarnas och de förenklade idéernas rike. Fredsälkaren och krigshetsaren har ofta samma religion, även om de uppenbarligen väljer olika vägar.

Kenneth Hermele

Texten har tidigare sänts som ett inslag i OBS Kulturkvarten i Sveriges Radio P1.

SYDASIEN, RÅBYGATAN 5A 223 61 LUND

Telefon och fax: 046-222 73 40
E-mail: sydasien@sydasien.se
Webb-sida: <http://www.sydasien.se>
Utgivare: Tidskriftsföreningen SYDASIEN

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin
Tidskriftsredaktör: Lars Eklund
Redaktion för detta nummer: Katarina Sandström Blyme och Lars Eklund

Tryck: Luleå Grafiska
Prenumerantregister:
Nätverkstaden Väst, 031-743 99 05,
ekonomitjanst@natverkstan.net
ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen SYDASIEN, inkl fyra nummer av tidningen (ett år) kostar för privatpersoner i Sverige 320 kr. Prenumeration för institutioner och bibliotek 400 kr. Utanför Sverige kostar en prenumeration/medlemskap 450 kr.

Lösnummerpris: 80 kr

Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.

Nästa nummer utkommer i juni.

Manusstopp: 10 maj 2007

Tidskriftsföreningen SYDASIEN har som mål att sprida information om situationen i södra Asien.

Föreningen stödjer de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området. Föreningen är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasiens såväl som i Sverige.

Flyg till

Indien, Bangladesh, Pakistan, Thailand, Sri Lanka, Hong Kong, Filippinerna, Singapore, Nepal, etc.

Med

Gulf Air, Lufthansa, Tarom, British Airways, Aeroflot, Emirates, Alitalia, CSA eller något av våra bolag

metropolresor

Luntmakargatan 42 · 111 37 Stockholm

Tel. 08-10 45 58 · Fax. 08-723 06 66

E-mail: metropolresor@telia.com

Hemsida: www.metropolresor.com

**Avsändare:
SYDASIEN
RÅBYGATAN 5 A
223 61 LUND**

**POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING**

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen noterad på baksidan

B

SVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

**Utgivningspostkontor
LULEÅ 1**

1745 gick ostindiefararen Götheborg på grund i hemmahamnen. På sin världsturné gästade det återuppbyggda fartyget Chennai på Indiens ostkust.

FOTO: PER J ANDERSSON

Ett skepp kommer lastat...

...med investeringsglädje och idealitet

Folk i Chennai var förbryllade över synen som mötte dem när de gick ner till stranden den 30 januari för att, som de ofta gör i aftonsvulkan, äta popcorn och sockervadd. Ett skepp som såg ut höra hemma i en Hollywoodfilm om sjörövare låg för ankar kanske en kilometer ut.

Den här ostindiefararen, som med en last på 700 ton porslin, siden, te och kryddor rände på ett grund i Göteborgs hamninlopp 1745, hade återuppstått för en sista turné i Asien 2006/2007.

Skeppet ser än mer imponerande ut när det tömmer kanonerna: elva skott ekar mellan barackerna. En landgång läggs ut. Besättningen ser sig förbryllat om och väl-

signas av sariklädda damer med blommor och rökelse. Indiska folkdansare spexar utklädda till hästar och påfåglar, akrobater utför mirakulösa trick och trummorna dundrar.

Det basunerades ut att här kommer ett skepp lastat med vänskap och för ett ögonblick glömmet man den plågsamma hettan. Atmosfären påminner mycket om 1700-talet med svenska företag som ställt upp små bodar där de visar upp sina varor. Krämarmentaliteten kamoufleras med en kulturvecka – en filmfestival med Pettson och Findus, en svensk-indisk fusionskonsert med Mynta, matlagningsfest på ett lyxhotell – men den trojanska hästens kärna är förstås "Business as usual". Ostindiefararens besök blir intressant just på grund av dess extremt kommersiella karaktär.

Indiska medier noterade att svenskarna

var "investment-happy". En av de mest investeringsglada visade sig vara gamle ABB-chefen Percy Barnevik, som med genuin frälsariver startat ett biståndsprojekt i Tamil Nadu baserat på de bangladeshiska Nobelprisvinnande teorierna om mikrokrediter. Man ger kvinnor små lån för småskalig näringsverksamhet vilket på sikt förmodas göra slut på fattigdom och bidragsberoende.

Att det är just kvinnor beror på att de anses vara mer benägna – 99,6 procent – att återbetala pengar än män, som förmodas investera i sprit och dobbel. Det kan väl de flesta män med något mått av självkänedom hålla med om.

Och kanske ger det Percy lite bättre karma också.

Zac O'Yeah